

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้าน
ตามแนวชายแดน ด้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย
(ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชายแดนติดประเทศเมียนมา)

โดย

พลตรี จิรเดช กมลเพชร
ผู้บัญชาการกองพลทหารม้าที่ ๑
กองทัพบก

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้านตามแนวชายแดน
ในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย (ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชายแดนประเทศไทย -
เมียนมา)

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย พลตรี จิรเดช กมลเพชร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงรายมีความรุนแรงมาต่อเนื่องนับ ๒๐ ปี โดยเฉพาะช่วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ นั้นถือว่ามีความรุนแรงมากขึ้นโดยรัฐบาลไทยได้กำหนดให้การแก้ปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อผนึกกำลังทุกภาคส่วนให้ร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายาเสพติดในชุมชนของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินการที่ผ่านมายังพบว่าในหมู่บ้านชุมชนตามแนวชายแดนหลายหมู่บ้านก็ยังเป็นพื้นที่ที่มีปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับสูง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหายาเสพติดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้าน, เพื่อทราบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายาเสพติดของประชาชนและเพื่อทราบรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายาเสพติดของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดชายแดนประเทศเมียนมาเฉพาะพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย เท่านั้นโดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในพื้นที่ชายแดนส่วนใหญ่ ยังคงมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดในรูปแบบต่างๆ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหายาเสพติด อาทิเช่นทัศนคติของประชาชนบางส่วน ที่ยังวางเฉยหรือไม่อยากให้ความร่วมมือกับภาครัฐ, ความแตกต่างของภาษาในแต่ละท้องถิ่นทำให้เป็นข้อจำกัดของการรับรู้ข่าวสาร, สภาพภูมิประเทศที่ยากลำบาก รวมถึงข้อจำกัดของกลไกการบริหารงานและตัวเจ้าหน้าที่ของภาครัฐด้วย ทั้งนี้ในการวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ๒ ประเด็น ได้แก่ ๑. การให้ความสำคัญกับกลไกของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอและตำบล เป็นกลไกหลัก โดยให้มีเอกภาพในการดำเนินการ, ให้มีการจัดเฉพาะกิจ, มีอัตรากำลังผู้ปฏิบัติงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ได้รับสิทธิการปฏิบัติงาน เช่น ให้บรรจุในโครงสร้างสายงาน กอ.รมน. เป็นต้น ๒. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละพื้นที่ย่อมแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่โดยการจัดทำโครงการแก้ปัญหายาเสพติดต้องเริ่มตั้งแต่กลไกระดับตำบล/หมู่บ้านทั้งนี้รูปแบบกิจกรรมควรให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวิถีชนเผ่าหรือวิถีชุมชนควบคู่ไปกับโครงการพัฒนาทางเลือกหรือการส่งเสริมอาชีพทางเลือกเพื่อแก้ปัญหายาความยากจนด้วย โดยเงื่อนไขสำคัญคือการดำเนินงานต้องทำอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ABSTRACT

Title : The participation of the villagers in solving drug problems among the border area in Chiangmai province and Chiangrai province (Study the border areas of Thailand - Myanmar)

Field : Social- Psychology

Name : Major General Jiradech Kamolphet **Course** NDC **Class** 60

Drug situation in the border area Chiang Mai province and Chiang Rai province Thailand, the violence has continued for 20 years, especially in the years 2017 -2018, considered to be more violent. The Thai government has set up a solution to the problem of narcotic drugs as the national agenda, to join forces in all sectors to contribute to the problem. Especially the strategy is, Involve the local people in solving drug problems in their own communities. However from the past, it was found that in villages along several border villages. It is also a problematic area at high levels. Therefore, the researcher has conducted research on local people's participation in narcotics problem solving. The purpose to know the attitude of the people towards the drug problem that occurred in the villages. To understand the behavior of participation in the problem solving of local people and to know the pattern of local people's participation in solving drug problem in the village/community. This research has set the scope of research on the participation in the drug problem solving of local people living in villages along the border of Myanmar to the border area of Chiang Mai Province and Chiang Rai Province only. Using integrated research, both qualitative research and quantitative research. The results of this research, which found that local people living in the border area remains mainly engage in activities related to solve the drugs problem in various formats, but it also has several limitations that hinder the drug problem solution, such as some local people's attitudes In the absence of cooperation with the public sector, the differences in language in each locality limits the perception of information, difficult terrain, including restrictions on administrative mechanisms and government officials. This research has been suggested. In regard to the participation of local people in resolving problems in the area, 2 issues, 1. the importance of the mechanism for the prevention and suppression of the district and sub district is the main mechanism. The unity in operation, a task organization, the rates are practitioners, specific authority, the personal rights, such as filling in personal staff of Internal Security Operations Command (ISOC) structure, etc. 2. format with the participation of the local people in each area will vary according to each area. The drug problem solving project must start from the sub-district/village level mechanism. Activities should be consistent with the

tribal or community lifestyle, along with alternative development programs or promotion of alternative occupations to take poverty. The important condition is that the operation must be done continuously and seriously.

คำนำ

ปัญหาหายาเสพติด ถือเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อทั้งตัวบุคคลผู้เสียหายกระทบต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติโดยรวม โดยปัจจัยสำคัญที่ยังคงเป็นปัญหาใหญ่คือ การลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากแนวชายแดนในประเทศเพื่อนบ้านเข้ามายังในประเทศไทยโดยกลุ่มขบวนการที่แอบแฝงอยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนของทั้งสองประเทศ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้พยายามแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยกระบวนการต่างๆ โดยหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การนำทุกภาคส่วนมาร่วมแก้ปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะความร่วมมือจากภาคประชาชน แต่การดำเนินงานที่ผ่านมา ก็ยังพบข้อจำกัดต่างๆ ที่ทำให้กระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติด ยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ดังนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านตามแนวชายแดน ด้านจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย (ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชายแดนติดประเทศเมียนมา) ซึ่งงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบทัศนคติ, พฤติกรรม และรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังกล่าว โดยใช้การศึกษาข้อมูลดำเนินงานตามโครงการของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ชายแดนด้วย

ผู้วิจัยหวังว่า ผลงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆ ที่จะจัดทำโครงการหรือกิจกรรมการแก้ไขปัญหายาเสพติดรวมถึงปัญหาๆ ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

พลตรี

(จิรเดช กมลเพชร)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๒
ข้อจำกัดของการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๓
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ สถานการณ์ยาเสพติด และยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล	๕
สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา - ลาว	๕
ยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๒	๒๐
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๗
สรุป	๔๐
บทที่ ๓ แผนงานของรัฐบาล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	
ของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด	๔๑
แผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด	
พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐	๔๑
สรุป	๕๑

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ ๔	การดำเนินงาน ของหน่วยงานในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา ในการแก้ไข ปัญหายาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน	๕๒
	การศึกษาโครงการของหน่วยงานในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่	๕๒
	การมีส่วนร่วมของประชาชน	๖๔
	สรุป	๖๖
บทที่ ๕	สรุปและข้อเสนอแนะ	๖๗
	สรุป	๖๗
	ข้อเสนอแนะ	๗๕
บรรณานุกรม		๗๘
ประวัติย่อผู้วิจัย		๘๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒-๑	ราคายาเสพติด	๑๕
๒-๒	การตรวจยึดจับกุมยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ (ต.ค.๕๙ - ก.ย.๖๐)	๑๗
๒-๓	ข้อมูลภูมิลำเนาของผู้ต้องหากระทำความผิด พ.ร.บ. ยาเสพติด ปี ๖๐	๑๙
๒-๔	ตารางสรุปผลสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดชายแดนประเทศเมียนมา	
๔-๑	สรุปผลสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดชายแดนประเทศเมียนมา	๖๔
๕-๑	หน่วยงานที่ดำเนินโครงการ จังหวัดเชียงใหม่	๖๘
๕-๒	หน่วยงานที่ดำเนินโครงการ จังหวัดเชียงราย	๖๙
๕-๓	การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน	๗๒

สารบัญรูปภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒-๑	แสดงแหล่งผลิตยาเสพติดในพื้นที่รัฐฉาน เมียนมา	๗
๒-๒	แสดงแหล่งพักยาเสพติดบริเวณแนวชายแดนไทย – เมียนมา	๘
๒-๓	แสดงแหล่งพักยาเสพติดบริเวณแนวชายแดนไทย - สปป.ลาว	๘
๒-๔	แสดงกลุ่มขบวนการที่ลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่เขตไทย	๙
๒-๕	แสดงช่องทางในการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่เขตไทย	๑๐
๒-๖	แสดงรูปแบบขบวนการลักลอบลำเลียงยาเสพติด	๑๑
๒-๗	แสดงการซุกซ่อนยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ	๑๑
๒-๘	แสดงการซุกซ่อนยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ	๑๒
๒-๙	แสดงการบรรจุ/หีบห่อยาบ้า	๑๒
๒-๑๐	แสดงการบรรจุ/หีบห่อยาไอซ์	๑๓
๒-๑๑	แสดงการบรรจุ/หีบห่อเฮโรอีน	๑๓
๒-๑๒	แสดงการบรรจุ/หีบห่อคีตามีน	๑๔
๒-๑๓	แสดงสัญลักษณ์บนหีบห่อรูปแบบต่างๆ	๑๔
๒-๑๔	แสดงพื้นที่ที่กลุ่มขบวนการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่เขตไทย	๑๖
๒-๑๕	แสดงพื้นที่ที่กลุ่มขบวนการลักลอบลำเลียงไปยังประเทศที่ ๓	๑๖
๒-๑๖	แสดงสถิติกลุ่มผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมเกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติด	๑๘
๒-๑๗	กระบวนการ ประชาธิปไตยร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนปลอดภัยยาเสพติด	45

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สหภาพเมียนมาหรือพม่า ประเทศเพื่อนบ้านที่กำลังเผชิญกับปัญหายาเสพติด โดยประเมินได้ว่าเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดที่มีขนาดใหญ่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้เนื่องจากกองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยที่รัฐบาลเมียนมา ยังไม่สามารถควบคุมได้เป็นกลุ่มผู้ผลิตหลัก โดยมีขีดความสามารถในการผลิตยาเสพติดได้หลายประเภทเช่น ยาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน เป็นต้น ซึ่งยาเสพติดได้ถูกส่งไปขายยังประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ซึ่งพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่หลักในการลักลอบนำเข้ายาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย

ปัจจัยที่ทำให้ชายแดนด้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่หลักในการลักลอบนำเข้ายาเสพติด เนื่องจากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ มีเขตติดกับรัฐฉานประเทศเมียนมา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งพักยาเสพติดกระจายตามแนวชายแดนเป็นจำนวนมาก ประกอบกับประชาชนตามแนวชายแดนของไทยมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับประชาชนที่อยู่ตามแนวชายแดนในเขตเมียนมา ซึ่งจากข้อมูลการจับกุมผู้ลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนนั่นเองขณะที่สภาพพื้นที่ชายแดนที่เป็นป่าภูเขา ก็เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการลักลอบลำเลียงยาเสพติด รวมถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ก็มีส่วนที่ทำให้ปัญหายาเสพติดขยายตัวมากขึ้น

ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่นหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม อาชญากรรม สุขภาพและความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งปัญหาที่ยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระยะยาว ซึ่งในการแก้ไขปัญหาเสติดนั้น เป็นนโยบายสำคัญประการหนึ่งของหลายๆ รัฐบาลที่ผ่านมาจนถึงรัฐบาลปัจจุบันนำโดย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เข้ามาบริหารประเทศและเล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเร่งด่วน จึงได้กำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ ปี ๒๕๕๘ (พ.ศ.๒๕๕๘-๒๕๖๒) เพื่อให้ทุกหน่วยงานดำเนินการบูรณาการให้เป็นเอกภาพ เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล รวมทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

โดยในพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงรายก็เช่นกัน ก็ได้มีการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมาร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด ในลักษณะการจัดตั้งชุมชนเข้มแข็ง เช่น การนำกำลังประชาชนมาตั้งจุดตรวจในชุมชน ,การจัดตั้งกฎหมายหมู่บ้าน เป็นต้น แต่ก็ยังพบว่าในหมู่บ้านชุมชนตามแนวชายแดนหลายหมู่บ้าน ที่หน่วยงานหลายหน่วยเข้าไปดำเนินการจัดตั้งชุมชนเข้มแข็งแล้ว ยังเป็นพื้นที่ที่มีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดอยู่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ยาเสพติดตามแนวชายแดนด้านจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ยังคงอยู่ในระดับที่รุนแรงตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้น ทางผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยในเชิงของการตรวจสอบรูปแบบและการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านตามแนวชายแดนในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย โดยจะเป็นการทำวิจัยในเชิงคุณภาพเพื่อศึกษากระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยภาครัฐ และภาคประชาชน ขณะที่ผู้ทำวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ที่ทำงานอยู่ใน กองกำลังผาเมือง ซึ่งเป็นหน่วยงานมีภารกิจในการสถาปนาความมั่นคงตามแนวชายแดนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์ และพิษณุโลก ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำผลการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในพื้นที่ตามแนวชายแดนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ กองกำลังผาเมือง อีกทั้งผู้วิจัยยังเห็นว่างานวิจัยชิ้นนี้ จะเป็นวรรณกรรมเชิงวิชาการที่มีส่วนสำคัญในการช่วยให้สังคมไทยสามารถเอาชนะยาเสพติดและกลายเป็นสังคมที่ทุกๆ คนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อทราบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - เมียนมาในเขตพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงราย
๒. เพื่อทราบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - เมียนมาในเขตพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงราย
๓. เพื่อทราบรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - เมียนมาในเขตพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดชายแดนประเทศเมียนมา เฉพาะพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่ ๕ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเวียงแหง อำเภอเชียงดาว อำเภอไชยปราการ อำเภอฝางและอำเภอแม่สาย และ จังหวัดเชียงราย ๓ อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอแม่สาย เนื่องจากเป็นพื้นที่ ที่มีปัญหาด้านการลักลอบนำเข้ายาเสพติดเข้ามาในประเทศไทยมากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยที่เป็นการผสมระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพกับวิจัยเชิงปริมาณ โดยนำเครื่องมือของเชิงปริมาณ มาอธิบายสนับสนุนผลการวิจัยเชิงคุณภาพให้สมบูรณ์ขึ้น ดังนี้

๑. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาและประเมินผลจากการศึกษายุทธศาสตร์ต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยการศึกษาจากสถานการณ์ยาเสพติดเสพติด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐและการประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินการดังกล่าว รวมถึงการ

สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเป็นแบบเจาะลึก (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

๑.๑ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านที่ติดกับแนวชายแดนไทย-เมียนมาในเขตพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงราย ในระดับ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำหมู่บ้าน

๑.๒ เป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านที่ติดกับแนวชายแดนไทย - เมียนมาในเขตพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงราย

๒. การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจะดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - เมียนมาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงรายที่มีต่อปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้น

๓. กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เป็นประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ ๘ อำเภอชายแดน ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๕ อำเภอได้แก่ อำเภอเวียงแหง อำเภอเชียงดาว อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และ อำเภอแม่สาย และ จังหวัดเชียงราย จำนวน ๓ อำเภอได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ฟ้าหลวง และ อำเภอแม่สาย

ข้อจำกัดของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยในหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดชายแดน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมานั้น อาจจะทำให้ข้อมูลที่มีผลต่องานวิจัยไม่สมบูรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดด้านภาษาของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์, ความเกรงกลัวต่ออิทธิพลของกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดที่แฝงอยู่ในหมู่บ้าน การปิดบังข้อมูลเนื่องจากความผูกพันทางเครือญาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ อาจทำให้ประชาชนให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชน และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านแนวตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย ที่มีพรมแดนติดกับประเทศเมียนมา ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเสพติดโดยตรง ถ้าสามารถทราบถึง ข้อจำกัดอุปสรรค ปัญหา แล้วนำผลจากการวิจัยมาเสนอแนะที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้แล้ว ก็จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อื่นๆ ด้วย โดยผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบเกี่ยวกับ

๑. ทศนคติของประชาชนที่มีต่อปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - เมียนมาในเขตพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงราย

๒. พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - เมียนมาในเขตพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงราย

๓. รูปแบบที่เหมาะสม ของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - เมียนมาในเขตพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงราย

คำจำกัดความ

การมีส่วนร่วม	หมายถึง	การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องอิสรภาพหรือความสัมพันธ์ ความสมัครใจที่จะเข้าร่วม เป็นเรื่องของความเสมอภาค การมีสิทธิเท่าเทียมกันกับผู้เข้าร่วมอื่น ๆ การมีส่วนร่วมมิได้หลายระดับไม่ว่าจะเป็นการร่วมมือในด้านร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมตรวจสอบ ประเมินผล ร่วมรับผล เป็นการร่วมมือโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในงานของส่วนรวมซึ่งเกิดประโยชน์แก่คนหมู่มากหรือกลุ่ม การเข้าร่วมของกลุ่มในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่งในการสนับสนุนที่เป็นไปในรูปแบบของผู้เข้าร่วม ทำให้เกิดผลของกิจกรรมที่เข้าร่วม
ประชาชน	หมายถึง	บุคคล กลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองและมีบทบาทในทางการเมือง มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ต่อทางราชการหรือรัฐได้ ทั้งยังมีสิทธิเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กับรัฐมีส่วนร่วมในนโยบายและกิจกรรมของรัฐตามที่เห็นพ้อง ประชาชนนั้นจะเป็นคนที่รู้สึกเป็นเจ้าของในสิ่งสาธารณะ มีส่วนร่วมเอาใจใส่การทำงานของรัฐบาล และเป็นประชาชนที่สามารถแก้ไขปัญหาส่วนรวมได้ในระดับหนึ่งหมายรวมถึงบุคคลทุกคนที่รัฐเจ้าของดินแดนก็ยอมรับในสิทธิที่บุคคลนั้นจะอาศัยอยู่ในบ้านซึ่งตั้งอยู่บนดินแดนแห่งตนหรือเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาตามกฎหมายมาหาชนอยู่ในดินแดนนั้นตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนประชาชนของรัฐจะบัญญัติว่า “ผู้ใดมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านใดให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้นั้นอยู่และมีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่นั้น” ดังนั้นบุคคลที่รัฐเจ้าของดินแดนอนุญาตให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในอาณาเขตของตนและพิสูจน์ได้ว่า บ้านที่อาศัยอยู่ตั้งอยู่ในดินแดนของรัฐนั้นก็ย่อมจะมีสถานะเป็น “ประชาชนของรัฐนั้น”
ชายแดน	หมายถึง	พื้นที่บริเวณซึ่งมีความคาบเกี่ยวระหว่างประเทศที่มีพื้นที่ต่อเนื่องกันและมีสภาพเป็นไปตามเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศเป็นบริเวณพื้นที่ที่รัฐใช้อำนาจอธิปไตยของตนได้ ภายในขอบเขตของแนวเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศที่มีพื้นที่โดยรอบไปตามแนวเส้นแบ่งเขตแดน โดยไม่มีข้อกำหนดที่แน่ชัดว่าจะต้องอยู่ลึกหรือครอบคลุมพื้นที่เข้าไปจากเส้นแบ่งเขตแดน ด้านละเท่าใด

บทที่ ๒

สถานการณ์ยาเสพติดและยุทธศาสตร์แก้ไขปัญหายาเสพติด ของรัฐบาล

ปัญหายาเสพติดส่งผลกระทบต่อร้ายต่อตัวบุคคลผู้เสพ และส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งในบทนี้จะได้ศึกษาข้อมูลสถานการณ์ยาเสพติด จากรายงาน สถานการณ์ยาเสพติดของกองกำลังผาเมือง เกี่ยวกับสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งด้านสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย รวมทั้งศึกษา ยุทธศาสตร์ของรัฐบาลกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนี้

สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา - ลาว

๑. สภาพพื้นที่โดยทั่วไป

พื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย มีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมา และ สปป.ลาว โดยมีเทือกเขาแดนลาว, แม่น้ำสาย, แม่น้ำรวก, แม่น้ำโขง และเทือกเขาหลวงพระบาง เป็นแนวพรมแดน รวมความยาวประมาณ ๕๐๐ กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่า - ภูเขา มีช่องทางตาม ธรรมชาติ และท่าข้ามอยู่เป็นจำนวนมากมีจุดผ่านแดนจำนวน ๔ แห่ง และจุดผ่อนปรนการค้าจำนวน ๑๐ แห่ง มีหมู่บ้านของชนกลุ่มน้อย และบุคคลพื้นที่สูงซึ่งเป็น ๒ จำพวก คือ ชาวเขา (บุคคลพื้นที่สูง) มีจำนวน ๘ กลุ่ม ได้แก่ ลาหู่ (มุเซอ), อาข่า (อีก่อ), ลีซอ (ลีซู), ม้ง, กะเหรี่ยง, (ปากะญอ) เย้า (เมียน), คะฉิ่น และ ลีวะ ในส่วนของชนกลุ่มน้อยจำนวน ๗ กลุ่ม ได้แก่ อติตทหารจีนคณะชาติ, จีนฮ่ออพยพ, จีนฮ่ออิสระ, ไทยลื้อ, ลาวอพยพ, ผู้พลัดถิ่นสัญชาติเมียนมา และผู้หลบหนีเข้าเมืองจากเมียนมา ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มกระจายกันอยู่ทั่วไปตามแนวชายแดน เนื่องจากแนวพรมแดนที่ยาว มีภูมิประเทศ เป็นทั้งภูเขา และลำน้ำ ทำให้มีช่องทาง ท่าข้ามจำนวนมาก ซึ่งราษฎรใช้เดินทางไปมาหาสู่กันตั้งแต่อดีต โดยในปัจจุบันได้มีการเปิดเป็นจุดผ่านแดน และจุดผ่อนปรนหลายแห่ง ดังนี้

๑.๑ จุดผ่านแดนถาวร จำนวน ๗ แห่ง

๑.๑.๑ ด้านเมียนมา จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวรแม่สาย, จุดผ่านแดน ถาวรสะพานมิตรภาพแม่น้ำสายแห่งที่ ๒ และ จุดผ่านแดนถาวรสามเหลี่ยมทองคำ

๑.๑.๒ ด้าน สปป.ลาว จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวรเชียงแสน, จุดผ่าน แดนถาวรเชียงของ, จุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น และ จุดผ่านแดนถาวรภูตู

๑.๒ จุดผ่อนปรนการค้า จำนวน ๑๐ แห่ง

๑.๒.๑ ด้านเมียนมา จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ จุดผ่อนปรนการค้าช่องทางก๊วยผาวอก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่, จุดผ่อนปรนการค้าสายลมจอย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, จุดผ่อนปรนการค้าเกาะทราย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, จุดผ่อนปรนการค้าปางห้า อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และจุดผ่อนปรนการค้าสบรวก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

๑.๒.๒ ด้าน สปป.ลาว จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ จุดผ่อนปรนการค้าบ้านสวนดอก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย, จุดผ่อนปรนการค้าบ้านหาดบ้าย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย, จุดผ่อนปรนการค้าบ้านแจ่มป่อง อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย, จุดผ่อนปรนการค้าบ้านห้วยลึก อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย และจุดผ่อนปรนการค้าบ้านร่มโพธิ์ทอง อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

๒. สถานการณ์ยาเสพติดภายนอกประเทศ

ในปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ สถานการณ์ยาเสพติดมีความรุนแรงมาก ซึ่งยาเสพติดที่ลักลอบลำเลียงเข้าสู่เขตไทย มาจากแหล่งผลิตบริเวณเขตพื้นที่ตอนเหนือของรัฐฉาน สาเหตุมาจากการเพิ่มปริมาณการผลิตของกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มที่ทำการค้ายาเสพติด เพื่อจัดหาอาวุธยุทธโปกรณ์มาเพิ่มศักยภาพและพัฒนากองกำลังของตน โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตอิทธิพลของกองกำลังชนกลุ่มน้อย นอกจากนี้กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังใช้ประเทศไทย เป็นทางผ่านในการลำเลียงยาเสพติดไปยังประเทศที่ ๓

๒.๑ กลุ่มขบวนการค้ายาภายนอกประเทศ

กลุ่มว้า ถือว่าเป็นกลุ่มผู้ผลิตหลัก โดยมีการขยายฐานการผลิตด้วยการ ผลิตฝงยาบ้า ส่งให้กลุ่มขบวนการรายย่อย เช่น กลุ่มมูเซอ, กลุ่มอาข่า ไปอัดเม็ดเพื่อจำหน่ายเอง จึงส่งผลให้มีการผลิตในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น โดยมีแหล่งผลิตยาเสพติดอยู่ในพื้นที่รัฐฉานของสหภาพเมียนมา ซึ่งแหล่งผลิตส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตป่าเขาใกล้พรมแดนเมียนมา - จีน ผลิตทั้งยาบ้า, ไอซ์ และเฮโรอีน แหล่งผลิตอีกบางส่วนกระจายอยู่ในพื้นที่ชายแดน ด้านตรงข้าม จังหวัดแม่ฮ่องสอน, จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงราย โดยส่วนใหญ่จะผลิตยาบ้า ในห้วงปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ ปรากฏข่าวสาร แหล่งผลิต จำนวน ๑๓ แห่ง ดังนี้

๒.๑.๑ เมืองเล่าไก่	เป็นของกลุ่มเมืองลา
๒.๑.๒ เมืองโห่ปิง	เป็นของกลุ่มว้า
๒.๑.๓ เมืองปางเหวย	เป็นของกลุ่มว้า
๒.๑.๔ เมืองเมา	เป็นของกลุ่มว้า
๒.๑.๕ เมืองตั้งยาน	เป็นของกลุ่มว้า
๒.๑.๖ เมืองปางซาง	เป็นของกลุ่มว้า
๒.๑.๗ บ้านไฮ	เป็นของกลุ่มไทใหญ่
๒.๑.๘ เมืองกุนฮิง	เป็นของกลุ่มไทใหญ่
๒.๑.๙ บ้านชุตะดาว	เป็นของกลุ่มมูเซอ
๒.๑.๑๐ เมืองทาใหม่	เป็นของกลุ่มว้า
๒.๑.๑๑ เมืองจ้อด	เป็นของกลุ่มว้า
๒.๑.๑๒ บ้านผาขาว	เป็นของกลุ่มอาข่า
๒.๑.๑๓ บ้านปุ่นาโก๋	เป็นของกลุ่มมูเซอ

แผนภาพที่ ๒-๑ : แสดงแหล่งผลิตยาเสพติดในพื้นที่รัฐฉาน เมียนมา

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

๒.๒ พื้นที่พักยาเสพติดนอกประเทศ

ด้านเมียนมา : ที่พักยาเสพติดนอกประเทศ ด้านตรงข้าม อำเภอแม่ฟ้าหลวง, อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย, ด้านตรงข้าม อำเภอเวียงแหง, อำเภอเชียงดาว, อำเภอฝาง, อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยกระจายอยู่ตามหมู่บ้าน และฐานปฏิบัติการทางทหาร ของกลุ่มมูเซอ และกลุ่มว้า รวมจำนวน ๙ แห่ง

๒.๒.๑ แหล่งพัก บ้านห้วยฮะ อำเภอเมืองทา

๒.๒.๒ แหล่งพัก บ้านนากงมู

๒.๒.๓ แหล่งพัก บ้านมูเซอปากี

๒.๒.๔ แหล่งพัก บ้านโฮ่อง

๒.๒.๕ แหล่งพัก เมืองยอน

๒.๒.๖ แหล่งพัก บ้านแม่จ๊าก

๒.๒.๗ แหล่งพัก บ้านผาขาว

๒.๒.๘ แหล่งพัก บ้านน้ำปุง

๒.๒.๙ แหล่งพัก บ้านสามปี

แผนภาพที่ ๒-๒ : แสดงแหล่งพักยาเสพติดบริเวณแนวชายแดนไทย - เมียนมา

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

ด้าน สปป.ลาว : จำนวน ๒ พื้นที่

๒.๒.๑๐ แหล่งพัก ม.ต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว

๒.๒.๑๑ แหล่งพักคอย บ้านเชียงตอง เมืองปากทา สปป.ลาว

แผนภาพที่ ๒-๓ : แสดงแหล่งพักยาเสพติดบริเวณแนวชายแดนไทย - สปป.ลาว

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

๓. สถานการณ์ยาเสพติดตามแนวชายแดนภายในประเทศ

กลุ่มลักลอบลำเลียงจากแหล่งผลิตเข้าสู่ชายแดนไทย กลุ่มหลัก คือ ชนกลุ่มน้อยเชื้อสายมูเซอ และ เชื้อสายอาข่า ซึ่งมีกองกำลังกระจายอยู่บริเวณตรงข้าม อำเภอแม่ฟ้าหลวง, อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และอำเภอฝาง, อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มเชื้อสายม้ง มีบทบาทในการลำเลียงต่อเข้ายังพื้นที่ตอนใน

แผนภาพที่ ๒-๔ : แสดงกลุ่มขบวนการที่ลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่เขตไทย

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

๓.๑ การลักลอบลำเลียง/ช่องทางนำเข้ายาเสพติด

ด้านเมียนมา : พื้นที่หลักในการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่ไทยยังคงเป็นพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง, อำเภอแม่สาย, อำเภอเชียงแสน, อำเภอเชียงของ, อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงรายและอำเภอเชียงดาว, อำเภอฝาง, อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งผลิต และแหล่งพักยาเสพติดในพื้นที่เมียนมา

๓.๒ เส้นทางลำเลียง/ช่องทางนำเข้า

ด้านเมียนมา : ปรากฏข่าวสารการลักลอบลำเลียงเข้าสู่เขตไทยผ่าน จำนวน ๑๕ ช่องทาง (ในพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๗ ช่องทาง ในพื้นที่ จังหวัดเชียงราย จำนวน ๘ ช่องทาง)

พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ๗ ช่องทาง

๓.๒.๑ ช่องทางเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

๓.๒.๒ ช่องทางดอยถั่ว ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

๓.๒.๓ ช่องทางนอแล ตำบลแม่งอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

๓.๒.๔ ช่องทางปางตอง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

๓.๒.๕ ช่องทางنامهอื่น ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่

๓.๒.๖ ช่องทางห้วยसान ตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่

๓.๒.๗ ช่องทางดอยสามเส้า ตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่

พื้นที่ จังหวัดเชียงราย ๘ ช่องทาง

๓.๒.๘ ช่องทางสันมะเค็ด ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๓.๒.๙ ช่องทางผาขาว ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๓.๒.๑๐ ช่องทางผาฮี้ บ้านอีโก้ผาฮี้ ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๓.๒.๑๑ ช่องทางผาหมี ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๓.๒.๑๒ ช่องทางม้งแปดหลัง ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๓.๒.๑๓ ช่องทางม้งเก้าหลัง ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๓.๒.๑๔ ช่องทางแม่ใจัก ตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๓.๒.๑๕ พื้นที่ใกล้เคียง ภูผาตั้ง ตำบลปอ อำเภอเวียงแก่น - ภูชี้ฟ้า ตำบลตับเต่า

อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

แผนภาพที่ ๒-๕ : แสดงช่องทางในการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่เขตไทย

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

๓.๓รูปแบบในการลำเลียง

ในห้างที่ผ่านมก พบการลักลอบลำเลียง ดังนี้

๓.๓.๑ จากแหล่งพักในเขตประเทศเพื่อนบ้านเข้ามายังชายแดนในประเทศไทย

กลุ่มขบวนการฯ จะลำเลียงมาจากเมียนมา โดยวิธีการนำพาด้วยการเดินเท้า ผ่านช่องทางธรรมชาติ และมารวมที่จุดพักบริเวณแนวชายป่าใกล้กับเส้นทาง เพื่อซุกซ่อนในรถยนต์ และลำเลียงเข้าสู่พื้นที่ตอนใน

๓.๓.๒ จากบริเวณชายแดนเข้าสู่พื้นที่ตอนใน

ใช้การลักลอบลำเลียงทางรถยนต์ส่วนบุคคล/รถจักรยานยนต์ โดยจัดขบวน ในการลำเลียงเป็นขบวนรถยนต์ตั้งแต่ ๒ คันขึ้นไป ขับกระจายตัวกันซึ่งมีรถยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ เพื่อสำรวจเส้นทาง/จุดตรวจ/ด่านตรวจ ตามด้วยรถบรรทุกยาเสพติด มีการใช้วิธีการสื่อสารระหว่าง

รถที่ลักลอบลำเลียงยาเสพติด และรถคุ้มกัน เพื่อแจ้งเตือนข่าวสารการตั้งจุดตรวจ/จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่สำหรับวิธีการ ส่งมอบยาเสพติดจะใช้วิธีการส่งมอบยาเสพติดเป็นทอดๆ ตามจุดนัดหมาย โดยไม่สามารถทราบได้ว่าผู้ใดเป็นผู้สั่งการหรือผู้มารับยาเสพติด เมื่อมีการจับกุมเจ้าหน้าที่ไม่สามารถขยายผลหากกลุ่มเครือข่ายได้ หรือขยายผลการจับกุมได้ยาก

แผนภาพที่ ๒-๖ : แสดงรูปแบบขบวนรถลักลอบลำเลียงยาเสพติด

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

๓.๔ รูปแบบการซุกซ่อน

พบว่าห่วงที่ผ่านมารูปแบบในการ ซุกซ่อนในคดีรายสำคัญ โดยพบการซุกซ่อนมากับรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ รองลงมาเป็นการซุกซ่อนมากับกระเป๋าหรือสัมภาระ การซุกซ่อนในช่องลับตัดแปลงของยานพาหนะ

แผนภาพที่ ๒-๗ : แสดงการซุกซ่อนยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

แผนภาพที่ ๒-๘ : แสดงการซุกซ่อนยาเสพติดในรูปแบบต่างๆ

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

๓.๕ การบรรจุ/หีบห่อของยาเสพติด

๓.๕.๑ ยาบ้า : พบว่า บรรจุในถุงพลาสติกสีฟ้าแบบกดปิดเปิดมัดรวมแล้วห่อหุ้มด้วยกระดาษสาสีเหลือง/กระดาษเคลือบไข หรือมัดรวมเป็นก้อนห่อด้วยเทปกาวสีน้ำตาลพันทับด้วยกระดาษไข จากนั้นห่อหุ้มด้วยพลาสติกใสรวมเป็นแพ็ค แล้วห่อด้วยกระดาษฟลอยด์ และพันทับด้วยพลาสติกใสหรือเทปกาวสีน้ำตาล/สีดำอีกชั้นหนึ่ง และบรรจุในกระสอบปุ๋ยหลากสี/กล่องกระดาษ/กระเป๋าดูเหมือน/กระเป๋ายา

แผนภาพที่ ๒-๙ : แสดงการบรรจุ/หีบห่อยาบ้า

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

๓.๕.๒ไอซ์ : พบว่า พบว่าบรรจุแบบห่อถุงพลาสติก, ถุงชาจีนสีเหลืองทอง, ถุงชาจีน สีเขียว และถุงชาจีนสีชาเงิน

แผนภาพที่ ๒-๑๐ : แสดงการบรรจุ/หีบห่อยาไอซ์

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

๓.๕.๓ เฮโรอีน : พบการบรรจุในถุงพลาสติกใสประทับตราสิงโตคู่ เหยียบลูกโลก แบบอัดแท่งห่อด้วยกระดาษสีเขียวยูซีม่า และแบบอัดแท่งประทับตราสิงโตคู่เหยียบลูกโลก

แผนภาพที่ ๒-๑๑ : แสดงการบรรจุ/หีบห่อเฮโรอีน

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

๓.๕.๔ คีตามีน : พบการบรรจุในถุงชาจีนสีเหลืองทอง

แผนภาพที่ ๒-๑๒ : แสดงการบรรจุ/หีบห่อคีตามีน

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

๓.๖ สัญลักษณ์บนหีบห่อ

ยาบ้า พบมีสัญลักษณ์ คือ ตราประทับ Y๑, ๙๙๙ แดง อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมสีแดง และประทับเลขอารบิก ๑, ๒ สีแดงอยู่ในวงกลมสีแดง, A๙๙๙A สีน้ำเงิน, Y-๑, Y๑ แดง, ตราแอปเปิ้ลสีดำ, ๙๙๙ น้ำเงิน, Y๑ แบบเขียน, Y๑ แบบพิมพ์สีแดง, เลข ๑ ๒ สีแดง, จับมือ, GOOD, รูปกระต๊องแดง, รูปค่างควา, WY แดง, Y๑ แดง, Y๒ เขียว, แอปเปิ้ลแดง, ๑๒ แดง

แผนภาพที่ ๒-๑๓ : แสดงสัญลักษณ์บนหีบห่อรูปแบบต่างๆ

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

การจับกุมคดีรายสำคัญผู้ต้องหาหลักยังคงเป็นกลุ่มชนเผ่า (ลีซอ, อาข่า, ม้ง และมูเซอ ตามลำดับ) นอกจากนี้ในบางคดียังพบสัดส่วนผู้ต้องหาที่เป็นชนพื้นเมืองมากกว่าชนเผ่า เนื่องจากพบผู้ต้องหาที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกพื้นที่ (ภาคกลาง และภาคใต้) ขึ้นมาเป็นผู้ล่าเหยื่อในพื้นที่ภาคเหนือ ด้วยตนเอง

๓.๗ ราคายาเสพติด

ตารางที่ ๒-๑ : ราคายาเสพติด

พื้นที่	ประเภทยาเสพติด			
	ยาบ้า (เม็ด/บาท)	เฮโรอีน (๗๐๐ กรัม/บาท)	ไอซ์ (๑ กก./บาท)	ฝิ่น (จ้อย ๑.๖ กก./บาท)
แหล่งผลิต/หน้า โรงงาน	๑๕ - ๒๕	๒๕๐,๐๐๐ - ๓๐๐,๐๐๐	๑๕๐,๐๐๐ - ๑๗๐,๐๐๐	๑๕,๐๐๐ - ๑๘,๐๐๐
พื้นที่ชายแดน	๓๕ - ๕๐	๓๐๐,๐๐๐ - ๓๓๐,๐๐๐	๒๕๐,๐๐๐ - ๔๐๐,๐๐๐	๓๕,๐๐๐
พื้นที่ตอนใน	๔๕ - ๗๕	๓๐๐,๐๐๐ - ๓๕๐,๐๐๐	๕๐๐,๐๐๐ - ๘๐๐,๐๐๐	๓๕,๐๐๐ - ๕๐,๐๐๐
พื้นที่ กทม. และ ปริมณฑล	๑๕๐ - ๒๕๐	๑,๐๐๐ - ๑,๔๐๐/ก๊อ (๐.๑๒ กรัม)	๕๐๐,๐๐๐ - ๑,๐๐๐,๐๐๐	๘๐,๐๐๐ - ๘๕,๐๐๐

ที่มา : ประมวลผลผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๓.๘ เส้นทางลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่เขตไทย และประเทศที่ ๓

ในห่วงที่ผ่านมา กลุ่มขบวนการฯ มีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดจากเมียนมาเข้าสู่เขตไทยผ่านทางจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย แต่ได้รับความสูญเสียจากการปราบปรามของเจ้าหน้าที่เขตไทยอยู่บ่อยครั้งทำให้กลุ่มขบวนการฯ ปรับเปลี่ยนเส้นทาง คือ นำยาเสพติดจากเมียนมาข้ามแม่น้ำโขง เข้าสู่เขต สปป.ลาว บางส่วนลำเลียงต่อไปยัง กัมพูชา เวียดนาม บางส่วนนำข้ามแม่น้ำโขงเข้าสู่เขตไทยบริเวณอำเภอเชียงของ, อำเภอเวียงแก่น, อำเภอเทิง จังหวัดเชียงใหม่ และบางส่วนนำเข้าบริเวณ จังหวัดนครพนม และ จังหวัดมุกดาหาร

แผนภาพที่ ๒-๑๔ : แสดงพื้นที่ที่กลุ่มขบวนการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่เขตไทย

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

แผนภาพที่ ๒-๑๕ : แสดงพื้นที่ที่กลุ่มขบวนการลักลอบลำเลียงไปยังประเทศที่ ๓

ที่มา : พล.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

๓.๙ การตรวจยึดจับกุมยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ (ต.ค.๕๙-ก.ย.๖๐)

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๐ กองกำลังผาเมืองร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติการสกัดกั้นปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบตามแนวชายแดน จังหวัดเชียงใหม่, จังหวัดเชียงราย, จังหวัดพะเยา, จังหวัดแพร่, จังหวัดน่าน, จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดพิษณุโลก ผลการปฏิบัติจับกุม ๖๐๑ ครั้ง ผู้ต้องหา ๘๖๖ คน ของกลางยาเสพติดให้โทษ โดยมี ประเภท ๑ (ยาบ้า) จำนวน๒๖,๕๑๗,๓๖๗ เม็ด เฮโรอีน จำนวน ๓๗,๓๘๑.๖๐ กรัม และ ไอซ์ จำนวน ๘๕,๘๑๙.๘๒ กรัม

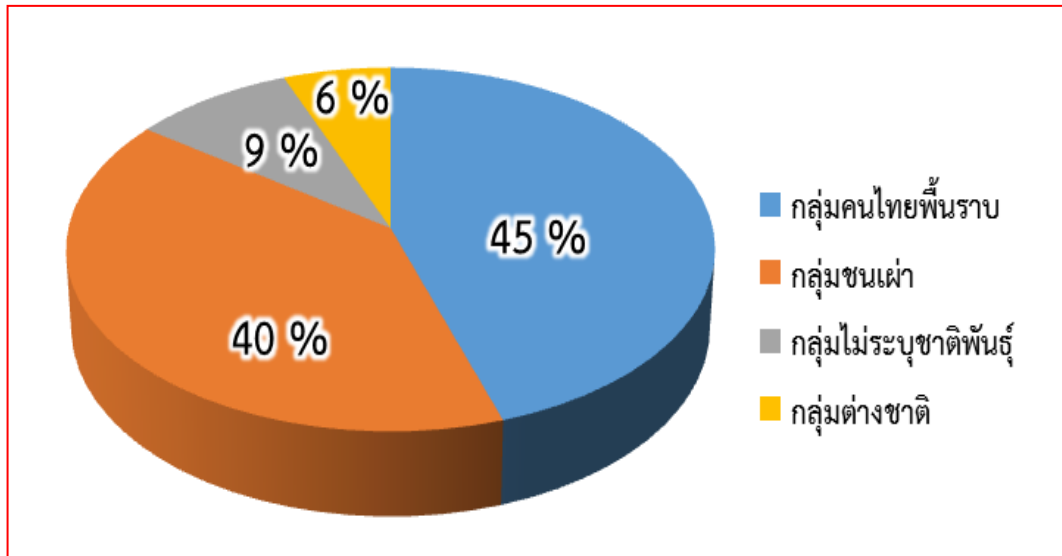
ตารางที่ ๒-๒ : การตรวจยึดจับกุมยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ (ต.ค.๕๙-ก.ย.๖๐)

พื้นที่	จำนวน (ครั้ง)	ผู้ต้องหา (คน)	ยาเสพติดให้โทษประเภท ๑			ยาเสพติดให้โทษประเภท ๒ (ฝิ่น) (กรัม)	ยาเสพติดให้โทษประเภท ๕ (กัญชา) (กรัม)
			ยาบ้า (เม็ด)	เฮโรอีน (กรัม)	ไอซ์ (กรัม)		
จว. เชียงใหม่	๒๖๒	๓๙๔	๒,๒๔๔,๘๓๒	๓๓,๑๙๓.๘๓	๒๐,๐๑๘.๒๑	๒๐,๖๙๘.๘๙	๘๔๙.๕๑
จว. เชียงราย	๒๗๔	๓๘๐	๒๑,๒๓๗,๒๗๕	๓,๘๓๕.๕๗	๖๕,๗๐๕.๙๑	๑๙,๙๘๕.๓๙	๑,๐๔๗.๓๑
จว. พะเยา	๓๐	๔๖	๒,๖๐๐,๓๓๒	๓๕๒.๒๐	๗๔.๗๐	๒๐๐.๐๐	-
จว. น่าน	๑๙	๒๘	๔,๖๓๖	-	๒๑.๐๐	๒๐๐.๐๐	-
จว. อุตรดิตถ์	๑๒	๑๔	๑๔,๒๕๐	-	-	-	-
จว. พิษณุโลก	๔	๔	๔๑๖,๐๔๒	-	-	-	-
รวม	๖๐๑	๘๖๖	๒๖,๕๑๗,๓๖๗	๓๗,๓๘๑.๖๐	๘๕,๘๑๙.๘๒	๔๑,๐๘๔.๒๘	๑,๘๙๖.๘๒

ที่มา : ประมวลผลผู้วิจัย, ๒๕๖๐

ซึ่งในห้วงที่ผ่านมา มีการจับกุมผู้ต้องหาทั้งหมดจำนวน ๘๖๖ คน พบว่ากลุ่มผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นกลุ่มคนไทยพื้นราบมากที่สุดอยู่ที่ร้อยละ ๔๕ รองลงมาเป็นผู้ต้องหากลุ่มชนเผ่าร้อยละ ๔๐ กลุ่มผู้ต้องหาที่ไม่ระบุชาติพันธุ์มีร้อยละ ๙ และกลุ่มผู้ต้องหาต่างชาติมีสัดส่วนน้อยที่สุดอยู่ที่ร้อยละ ๖

แผนภาพที่ ๒-๑๖ : แสดงสถิติกลุ่มผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมเกี่ยวกับปัญหาเสพติด

ที่มา : ประมวลผลผู้วิจัย, ๒๕๖๐

เมื่อพิจารณาจากผลการจับกุมพบว่า กลุ่มผู้ถูกลอบขนยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นราษฎรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ชายแดน ด้านจังหวัดเชียงใหม่, จังหวัดเชียงราย รองลงมา คือ จังหวัดพะเยา, จังหวัดน่าน และจังหวัดอื่นๆ ตามลำดับ

๔. ข้อมูลภูมิสำเนาของผู้ต้องหาคำความผิด พ.ร.บ.ยาเสพติด ปี ๖๐

ตารางที่ ๒-๓ : ข้อมูลภูมิสำเนาของผู้ต้องหาคำความผิด พ.ร.บ.ยาเสพติด ปี ๖๐

เดือน	ภูมิสำเนา						
	ช.ม.	ช.ร.	พ.ย.	น.น.	อื่นๆ	สมม.	ลาว
ต.ค.๕๙	๑๓	๑๘	๗	๑	ส.ท ๑, ก.จ. ๒, ส.พ. ๑	๓	๓
พ.ย.๕๙	๑๖	๔๐	๔	๓	ป.จ. ๑, กทม. ๑	๓	๑
ธ.ค.๕๙	๑๔	๒๑	๔	๓	ล.พ. ๔	๓	๐
ม.ค.๖๐	๑๘	๑๐	๔	๒	พ.ร. ๑, ล.ป. ๒, ช.พ. ๑, บ.ร. ๑, ล.พ.๑	๑	๐
ก.พ.๖๐	๒๕	๗	๓	๐	ร.บ. ๑, ร.อ. ๒, น.ว. ๒, ล.ป. ๑, พ.ช. ๑, ก.ส. ๑, ข.ก. ๑, ต.ก. ๑, ล.พ. ๑	๒	๐
มี.ค.๖๐	๓๑	๓๓	๗	๐	ก.พ. ๒, ม.ค. ๑, น.ศ. ๑, ช.พ. ๑, ศ.ก. ๒, ส.น. ๑, ม.ส. ๑, พ.ล. ๑, ส.บ. ๑, ล.พ. ๑	๔	๓
เม.ย.๖๐	๒๔	๒๕	๓	๒	ร.บ. ๑, ช.ย. ๒, พ.จ. ๒, น.ศ. ๑, ต.ก.๑, ล.พ. ๑	๒	๒
พ.ค.๖๐	๒๓	๔๒	๔	๔	ข.ก. ๓, ช.ย. ๑	๒	๐
มิ.ย.๖๐	๑๗	๔๑	๑	๔	น.ม. ๒	๖	๐
ก.ค.๖๐	๒๒	๒๑	๕	๒	ข.ก. ๓, ก.จ. ๑, น.ว. ๑	๔	๒
ส.ค.๖๐	๓๒	๑๘	๕	๑	อ.ท. ๑, น.บ. ๒, พ.ร. ๑, ล.ป. ๒, ต.ก. ๑	๐	๐
ก.ย.๖๐	-	-	-	-		-	-
รวม	๒๓๕	๒๗๖	๔๗	๒๒		๓๐	๑๑

ที่มา : ประมวลผลผู้วิจัย, ๒๕๖๐

ยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๒

แม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาทุกรัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับที่สูงมาก และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดมาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหายาเสพติดยังคงมีแนวโน้มรุนแรงอยู่และนับวันจะทวีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ประชาชนได้คาดหวังให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดในการควบคุม ป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะได้มีความรู้สึกร่มเย็นปลอดภัยในการดำรงชีวิต

ด้วยเหตุนี้การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง รัฐบาล โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ในฐานะหน่วยงานกลางในการกำหนดยุทธศาสตร์ และแผนการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงกำหนดให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๘- ๒๕๖๒ ขึ้น โดยได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประชุม เชิงปฏิบัติการจัดทำแผนหลายครั้งเพื่อศึกษาวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ผลการดำเนินงานในห้วงที่ผ่านมา แนวโน้มสถานการณ์ปัญหายาเสพติด วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม เพื่อกำหนดแนวคิด ทิศทาง วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการงบประมาณ กลไกการดำเนินงาน และตัวชี้วัด

แนวคิดหลักของแผนยุทธศาสตร์ คือ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แก้ปัญหาในเชิงพื้นที่

โดยกำหนดเป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคีที่เกี่ยวข้องในกระบวนการร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล แก้ปัญหาแบบองค์รวมด้วยการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ครบวงจร สร้างความสมดุลของยุทธศาสตร์ทั้งด้านการลดอุปสงค์และอุปทานยาเสพติด และเน้นผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพ โดยกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม

โดยมีวิสัยทัศน์ว่า “สังคมไทยเข้มแข็งและรอดพ้นภัยจากยาเสพติดด้วยภูมิคุ้มกันและมาตรการลดผู้ค้าและผู้เสพ และความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติดบรรลุผลตามพันธกรณี และวิสัยทัศน์อาเซียนภายในปี ๒๕๖๒”

แผนยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒ ประกอบด้วย ๘ ยุทธศาสตร์หลัก คือ ๑. ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ๒. ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด ๓. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติด/ผู้ติดยาเสพติด ๔. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ ๕) ยุทธศาสตร์การสร้าง และพัฒนาระบบรองรับ การคืนคนดีให้สังคม ๖. ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด ๗. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน และ ๘)- ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ รวมทั้งได้กำหนดกลไกในการควบคุม กำกับ และขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ไปสู่แผนปฏิบัติการด้วย

โดยแผนยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติด คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด ๗. การมีส่วนร่วมภาคประชาชน และ ๘. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ซึ่งในบทนี้จะได้ศึกษาเฉพาะ ๓ ยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่

๑. ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด

มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ควบคุม และบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน

๑.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างสภาพแวดล้อมเพื่อควบคุม ป้องปรามและป้องกัน ปัญหาเสพติด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ บริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน

๑.๒ เป้าหมายยุทธศาสตร์

๑.๒.๑ สร้างและพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อควบคุมพื้นที่ปัญหา และเหตุปัจจัยหรือ เงื่อนไขของปัญหาเสพติด

๑.๒.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาพื้นที่บวกเพิ่มปัจจัยบวก

๑.๓ กลยุทธ์

๑.๓.๑ ป้องกันเชิงรุก

๑.๓.๒ ป้องกันพื้นที่ (Defensible space)

๑.๓.๓ ควบคุมพื้นที่เสี่ยง ปัจจัยเสี่ยง

๑.๓.๔ เพิ่มพื้นที่เชิงบวก ปัจจัยบวก

๑.๔ แนวทาง

๑.๔.๑ แนวทางการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกัน ควบคุมพื้นที่เสี่ยงปัจจัยเสี่ยง และเพิ่มพื้นที่เชิงบวกปัจจัยบวก เพื่อป้องกันปัญหาเสพติดในระยะยาว

๑.๔.๑.๑ ป้องกันเชิงรุก

๑. ควบคุมและบริหารจัดการสภาพแวดล้อม เพื่อควบคุม อาชญากรรมก่อนที่จะเกิดขึ้น ตัดช่องโอกาสสำหรับอาชญากร และป้องกันปัญหาเสพติด

๒. จัดผังเมืองใหม่โดยใช้กฎหมายบังคับ

๓. ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำผังชุมชน

๔. จัดระเบียบชุมชน อาคาร ร้านค้า สถานประกอบการ

๕. จัดโซนพื้นที่ให้สถานศึกษาสถาบันทางศาสนาอยู่ห่างจาก

สถานเริงรมย์แหล่งท่องเที่ยว

๖. ใช้มาตรการทางสังคม โดยชุมชนกำหนดกฎของชุมชน กติกาของหมู่บ้าน ระเบียบ ข้อบังคับหมู่บ้านชุมชนเพื่อเป็นมาตรการป้องกันปัญหาเสพติดร่วมกัน

๗. มอบหมายให้สมาชิกในหมู่บ้านชุมชนทำหน้าที่เฝ้าระวัง

ปัญหาเสพติดอย่างชัดเจน เป็นระบบ

๘. บูรณาการกักยุงดิธรรมชุมชน เครือข่ายยุงดิธรรมชุมชนเพื่อเฝ้าระวังป้องกันอาชญากรรม และยาเสพติดในพื้นที่

๙. สร้างความรักความผูกพันต่อชุมชนหรือสังคมที่อยู่

๑๐. การควบคุมอาชญากรรมต้องทำโดยชุมชน และสมาชิกในชุมชนเป็นหลัก

๔.๔.๑.๒ ควบคุมพื้นที่เสี่ยง ปักจยเสี่ยง

๑. สำรวจพื้นที่เสี่ยงในชุมชน เพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เพื่อให้ทุกคนได้อยู่อาศัยอย่างปลอดภัย

๒. รณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน และสถานประกอบการให้ความร่วมมือในการเข้าไปตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมายในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นแหล่งแพร่ระบาดและแหล่งมั่วสุ่ม

๓. บูรณาการระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่เสี่ยงให้เหมาะสมกับแต่ละรูปแบบของปัญหา

๔. จัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษาเป้าหมาย

๕. มาตรการบังคับใช้กฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคมอย่างเข้มแข็ง ต่อสถานบริการ สถานบันเทิง หอพัก ร้านเกมส์/อินเทอร์เน็ต และพื้นที่สาธารณะที่เป็นแหล่งมั่วสุ่มอย่างต่อเนื่อง

๖. ส่งเสริมการรวมกลุ่มสมาชิกในหมู่บ้านชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ตั้งจุดตรวจ เดินเวรยาม รับแจ้งข่าวสาร

๗. ควบคุมและจัดการพื้นที่เสี่ยงไม่ให้เป็นแหล่งแพร่ระบาดยาเสพติด

๘. สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังสอดส่องดูแลแหล่งอบายมุข พื้นที่เสี่ยงปักจยเสี่ยง

๙. ป้องกันยาเสพติดในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว รวมทั้งเรื่องอบายมุขอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ที่ไม่ดีของประเทศไทย

๔.๔.๑.๓ เพิ่มพื้นที่เชิงบวก ปักจยบวก

๑. สำรวจพื้นที่สร้างสรรค์ในชุมชนเพื่อใช้ในการวางแผนสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันปัญหายาเสพติด

๒. ปรับภูมิทัศน์ ปรับสภาพแวดล้อมให้มีความน่าอยู่ สามารถควบคุม ดูแล ตรวจสอบตราได้ ไม่มีมุมอับสายตา

๓. ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างพื้นที่เชิงบวก/พื้นที่สร้างสรรค์ให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชนในพื้นที่

๔. ปรับปรุง พัฒนาสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันปัญหายาเสพติด

๕. สร้าง เสริมปัจจัยบวกเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

๑.๔.๒ แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน

๑.๔.๒.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่ชัดเจน

๒. ให้ท้องถิ่นมีศักยภาพ สามารถจัดการตนเองได้ (Self management) มีความพร้อมในการดูแลแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่

๓. ลงพื้นที่คลุกคลีกับประชาชน พบปะเยี่ยมเยียนประชาชน เปิดเวทีเสวนา ประชุมปรึกษาหารือ ประเด็นปัญหาของท้องถิ่นนำไปหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

๔. ทำให้ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่เกิดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม

๕. บูรณาการเชิงพื้นที่ บริหารจัดการเพื่อใช้ประโยชน์ทรัพยากร ในชุมชนและเครือข่าย เพื่อรองรับแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด อย่างเช่น โรงพยาบาล สถานบำบัดรักษาขององค์กรภาคเอกชน วัด มัสยิด ผู้นำท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครคุมประพฤติ ฯลฯ ดำเนินการทุกรูปแบบให้ผู้เสพผู้ติด เห็นความสำคัญในการ เข้ารับการบำบัดรักษา ดำเนินการทุกรูปแบบให้เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกันปัญหาเสพติด

๖. สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชนและภาคประชาสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินชุมชน

๗. พัฒนารูปแบบการประสานงานระหว่างรัฐบาลกับท้องถิ่น

๘. ถ่ายโอนอำนาจหน้าที่จากรัฐบาล และกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และถ่ายโอนภารกิจด้านยาเสพติดไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๙. ประสานการส่งมอบพื้นที่เป้าหมายที่ได้ดำเนินการแก้ไข ปัญหาเสพติด แล้วให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามารับผิดชอบในการกำกับ ดูแล และดำเนินการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๑๐. สร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

๑.๔.๒.๒ สถาบันศาสนา

๑. สร้างจิตสำนึกในเรื่องศาสนา (Religion consciousness)

๒. ใช้หลักคำสอนของศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

๓. ตัวแทนที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดศาสนาประเพณีปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนในชุมชน รวมทั้งเด็กและเยาวชน

๔. ใช้มาตรการทางด้านศาสนาในการแก้ไขปัญหาเสพติด

๕. ผู้นำศาสนาสอดแทรกประเด็นปัญหาเสพติดควบคู่ไปกับการสอนหลักศาสนา

๖. สอนจริยศึกษาให้แก่เด็กเยาวชน ประชาชน
๗. จัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา
๘. จัดกิจกรรมให้คนในทุกศาสนาทำกิจกรรมร่วมกัน
๙. สร้างความผาสุกทางจิตวิญญาณ
๑๐. สร้างสังคมเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีเป้าหมาย

ร่วมกัน มีวิธีที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น

๑.๔.๒.๓ สื่อสารมวลชน

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติด เพื่อให้สื่อมวลชนเป็นผู้ถ่ายทอดประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ

๒. ส่งเสริมการใช้สื่อสารมวลชนให้เป็นประโยชน์ต่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด สร้างทัศนคติต่อต้านยาเสพติด หลอมรวมความคิด เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สร้างค่านิยมที่ดีงาม

๓. สนับสนุนให้สื่อมวลชนเสนอสื่อที่สร้างสรรค์ชีวิตครอบครัว และชุมชน เสนอความเห็นที่สร้างสรรค์แก่สังคม หลีกเลี่ยงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

๔. ป้องกัน ระมัดระวังการเกิดพฤติกรรมเลียนแบบโดยผ่านสื่อ

๕. มีเวทีสาธารณะ (Social dialogue) ในทุกประเด็นปัญหา เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอที่ชัดเจน และสัมผัสได้

๖. ให้ความสำคัญกับบทบาทของสื่อมวลชนเพื่อประโยชน์ แก่การตรวจสอบความสุจริต ความโปร่งใส และการใช้อำนาจรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ และประชาชน

๗. สร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อการนำเสนอของสื่อ สื่อทุกแขนงต้องระมัดระวัง และรับผิดชอบต่อในการเสนอข้อมูลที่ถูกต้องต่อสาธารณชน

๘. ดำเนินการอย่างจริงจังกับสื่อออนไลน์ที่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อปัญหายาเสพติด เช่น Website, Facebook, Twitter, Instagram

๙. เจ้าของ ผู้ลงทุน ผู้ประกอบการ และนักวิชาชีพสื่อต้องสร้างความสมดุลของการทำหน้าที่สื่อสารมวลชนเพื่อสังคม และเพื่อธุรกิจแสวงหาผลกำไร

๑๐. ผู้บริโภคสื่อหรือข่าวสารต้องรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy) และมีความเข้มแข็งในการตรวจสอบสื่อโดยภาคประชาสังคม กำกับดูแลสื่อแบบทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

๑.๕ ตัวชี้วัด

พื้นที่เสี่ยงและปัจจัยเสี่ยงในทุกจังหวัดลดลง เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

๑.๖ หน่วยงานรับผิดชอบ

๑.๖.๑ หน่วยงานหลัก

กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, กรมการพัฒนาชุมชน, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรมโยธาธิการและผังเมือง)

๑.๖.๒ หน่วยงานสนับสนุน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.), กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา), กระทรวงวัฒนธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวง, กรมการศาสนา, กรมส่งเสริมวัฒนธรรม), กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กรมการท่องเที่ยว), สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร, ภาคเอกชน, ภาคประชาชน, สื่อสารมวลชน

๒. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน

มีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ และสังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด และสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในระยะยาว

๒.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างกระบวนการและศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการควบคุมปัญหาเสพติดระดับพื้นที่ในระยะยาว

๒.๒ เป้าหมายยุทธศาสตร์

๒.๒.๑ ทุกหมู่บ้าน/ชุมชนมีความเข้มแข็งเอาชนะปัญหาเสพติด และมีกลไกในการเฝ้าระวังปัญหา (๘๑,๙๐๙ หมู่บ้าน/ชุมชน)

๒.๒.๒ หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งพัฒนาสู่กองทุนแม่ของแผ่นดิน พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดิน บูรณาการสู่เศรษฐกิจพอเพียง

๒.๓ กลยุทธ์

๒.๓.๑ ดำเนินการตามยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

๒.๓.๒ ระเบิดมาจากข้างใน

๒.๓.๓ ทำให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา

๒.๓.๔ เชื่อมบน ประสานล่าง

๒.๔ แนวทาง

๒.๔.๑ แนวทางการสร้างกระบวนการและศักยภาพการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

๒.๔.๑.๑ ศึกษาชุมชน วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น สังเคราะห์ปัญหา ความต้องการ ผลกระทบ และนำข้อมูลมากำหนดเป็นแนวทางการปรับปรุงแก้ไขพัฒนา

๒.๔.๑.๒ คัดเลือกผู้นำที่มีความสามารถ มีความพร้อมที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นำทางการ และผู้นำตามธรรมชาติ

๒.๔.๑.๓ ให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบการแก้ไขปัญหาเสพติดร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคีที่เกี่ยวข้อง

๒.๔.๑.๔ เสริมสร้างทุนทางสังคมมาใช้ประโยชน์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งที่เป็นระบบคุณค่า ความเชื่อ อุดมการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน กระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสั่งสมและสร้างสรรค์

๒.๔.๑.๕ เพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาชุมชนของตนเองโดยยกระดับความรู้และพัฒนาศักยภาพผู้นำทางการและผู้นำธรรมชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่

๒.๔.๑.๖ กระตุ้นให้เกิดจิตอาสาเพื่อเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด การอุทิศตนเป็นอาสาสมัครในรูปแบบต่าง ๆ

๒.๔.๑.๗ ล้อมวงคุยกัน แบ่งปันประสบการณ์ สร้างบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๒.๔.๑.๘ ใช้กลไกท้องถิ่นทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชนในพื้นที่

๒.๔.๑.๙ ใช้กลไกคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๒.๔.๑.๑๐ หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนงานภาคประชาชนในระดับพื้นที่

๒.๔.๒ แนวทางการสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนในการควบคุมปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่ในระยะยาว

๒.๔.๒.๑ สร้างครอบครัวเข้มแข็ง

๑. สสำรวจข้อมูลครอบครัว จำแนกประเภทครอบครัวเพื่อกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน และกิจกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหายาเสพติด

๒. สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกครอบครัว ทั้งบทบาทสามีภรรยา บทบาทพ่อแม่ และบทบาทลูก

๓. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัวทำหน้าที่หล่อหลอมกลุ่มกล่อมเกลாதงสังคม (Socialization) ให้แก่สมาชิกในครอบครัว ถ่ายทอดค่านิยม วัฒนธรรม ปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม และแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง

๔. อบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีพัฒนาการสมดุรอบตัวและเหมาะสมตามวัย มีวินัยในตนเอง เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะชีวิต

๕. ให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเป็นกลไกหลักในการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

๖. จัดเตรียมความพร้อมก่อนสร้างครอบครัว สร้างครอบครัวจากความรักเพื่อเป็นภูมิคุ้มกัน รั้วครอบครัว ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาที่จำเป็นแก่ครอบครัว

๗. สนับสนุนให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความรับผิดชอบของคนในครอบครัวและชุมชน จัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กในหน่วยงาน สถานประกอบการ และศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน

๘. จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาครอบครัวและชีวิตครอบครัว ครอบครัวอยู่พร้อมหน้ากัน สร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจของครอบครัวบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง ครอบครัวพึ่งพาตนเองได้

๙. สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ครอบครัว สร้างหลักประกันความมั่นคงทางสังคมแก่ครอบครัว สร้างความมั่นคงของครอบครัว สนับสนุนคุณภาพชีวิตของครอบครัว เสริมสร้างสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง

๑๐. สร้างครอบครัวเข้มแข็ง หากครอบครัวต้นแบบเพื่อเชิดชูเกียรติ เป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่ชุมชนและสังคม

๒.๔.๒.๒ สร้างสถานศึกษาเข้มแข็ง

๑. ให้มีการศึกษาและพัฒนาการตามวัย

๒. ปลูกฝังลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ของคนดี รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ การมีพฤติกรรมที่ดีงาม

๓. สร้างความภาคภูมิใจในตนเองของเด็กและเยาวชน

๔. สร้างความตระหนักถึงผลกระทบของปัญหาเสพติดที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น ชุมชน และสังคม และมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

๕. มีทักษะในการปฏิเสธต่อพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการดำรงชีวิต รู้วิธีป้องกันตนเองจากภัยยาเสพติด

๖. สร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับเด็กและเยาวชนได้อย่างยั่งยืน

๗. จัดทำข้อมูลและประวัติของเด็กกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มค้า พ่อแม่ผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

๘. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง ครอบครัว และชุมชนเพื่อจูงใจให้ผู้เสพเข้ารับการรักษา

๙. มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน

๑๐. สร้างสถานศึกษาเข้มแข็ง สร้างสถานศึกษาปลอดยาเสพติด

๒.๔.๒.๓ สร้างสถานประกอบการเข้มแข็ง

๑. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษพิษภัยของยาเสพติด ในกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มผู้ใช้แรงงาน

๒. สร้างความตระหนักของผู้ประกอบการในการป้องกันยาเสพติด ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ไม่ปล่อยปละละเลยให้มีการใช้ยาเสพติดหรือค้ายาเสพติดในสถานประกอบการ

๓. ส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนให้บริจาคทุนเพื่อสังคม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

๔. เร่งรัดกวดขันการบังคับใช้กฎหมายในสถานประกอบการ ตรวจสอบสภาพปัญหา ตรวจหาสารเสพติดอย่างต่อเนื่อง

๕. สร้างกลไกในการป้องกันยาเสพติดระหว่างสถานประกอบการ

๖. กำหนดมาตรการลงโทษผู้ประกอบการที่ไม่ให้ความร่วมมือ

ในการแก้ไขปัญหาเสพติด

๗. จัดระบบสวัสดิการให้เพียงพอเพื่อลดแรงจูงใจในการกระทำ
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

๘. สร้างสถานประกอบการเข้มแข็ง ยกย่องชมเชยสถาน
ประกอบการเข้มแข็ง

๒.๔.๒.๔ สร้างสถานประกอบการเข้มแข็ง

๑. นำข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานชุมชน
และข้อมูลวิจัยชุมชนมาใช้ประโยชน์ในกระบวนการสร้างชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด

๒. วิเคราะห์สถานะหมู่บ้านชุมชน จำแนกพื้นที่เป้าหมายเป็น
หมู่บ้านชุมชนที่ไม่มีปัญหาเสพติด หมู่บ้านชุมชนที่มีปัญหาเสพติดเบาบาง หมู่บ้านชุมชนที่มีปัญหา
ยาเสพติดปานกลาง และหมู่บ้านชุมชนที่มีปัญหาเสพติดรุนแรง ทั้งพื้นที่ในชุมชนเมือง ชุมชนชนบท
และชุมชนชายแดน

๓. นำนโยบายและยุทธศาสตร์ไปกำหนดเป็นระเบียบวาระ
ของพื้นที่ เป็นวาระของประชาชน มีการประกาศเจตนารมณ์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
การกล่าวปฏิญาณว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

๔. ใช้ชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงาน ทำให้ชุมชนเข้าใจปัญหา
ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบแก้ไขปัญหายาโดยคนในชุมชน ชุมชนจัดการตนเอง

๕. บูรณาการประสานความร่วมมือกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในการกิจด้านยาเสพติดตามสภาพปัญหาในพื้นที่และความต้องการของประชาชน โดยจัดทำกรอบ ขอบเขต
และรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อร่วมกันดำเนินงาน หรือถ่ายโอนงานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ

๖. ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีและเครือข่ายมีส่วนร่วมในการ
เสริมสร้างหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งและกองทุนแม่ของแผ่นดิน

๗. จัดตั้งอาสาสมัครเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน
จัดอาสาสมัครภาคประชาชน เพื่อป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง รวมทั้งการบูรณา
การประสานความร่วมมือกับอาสาสมัครในรูปแบบต่างๆ ด้วย อย่างเช่น ชุดรักษาความปลอดภัย
หมู่บ้าน (ชรบ.)

๘. พัฒนาหมู่บ้านชุมชนไปสู่หมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งเอาชนะ
ยาเสพติด หมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ศูนย์เรียนรู้
กองทุนแม่ของแผ่นดิน บูรณาการสู่เศรษฐกิจพอเพียง

๙. พัฒนาและบูรณาการกลไกทั้งระดับอำนวยการและปฏิบัติ
ในการเสริมสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งและกองทุนแม่ของแผ่นดิน

๑๐. ส่งเสริมห้องความรู้มาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย
ยุทธศาสตร์ และแนวทางการปฏิบัติ

๒.๔.๒.๕ สร้างภาคประชาชนเข้มแข็ง

๑. สร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมือง (Civic consciousness)
และจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน (Public consciousness) สร้างสำนักชุมชนเพื่อให้
ลุกขึ้นมาจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเอง

๒. สนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชนในแต่ละพื้นที่โดยความสมัครใจ สนับสนุนองค์กรภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในชุมชนและท้องถิ่น

๓. จัดทำแผนพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในทุกพื้นที่

๔. จัดเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีพลังในการดำเนิน กิจกรรมของชุมชน

๕. จัดทำข้อบัญญัติของชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดที่เกิดขึ้น

๖. สนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชนเพื่อการบริหาร จัดการตนเองของชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น

๗. พัฒนาระบบการเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้ของชุมชน ขยายเครือข่ายการเรียนรู้

๘. สนับสนุนการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การเรียนรู้ ของคนในชุมชนเดียวกัน และระหว่างชุมชน

๙. พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๑๐. จัดตั้งองค์กรประชาชนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนบทบาทและ การมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด บริหารจัดการกลไกองค์กรและกลไกภาค ประชาชน

๒.๕ ตัวชี้วัด

๒.๕.๑ สัดส่วนที่เพิ่มขึ้นของหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติด

๒.๕.๒ สัดส่วนหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดมีคุณภาพชีวิตที่ดี เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

๒.๖ หน่วยงานรับผิดชอบ

๒.๖.๑ หน่วยงานหลัก

กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, กรมการปกครอง, กรมการพัฒนาชุมชน, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น), กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา), กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน), กระทรวงแรงงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน, กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน)

๒.๖.๒ หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส., กรมคุมประพฤติ), สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, กระทรวงวัฒนธรรม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, กรมการศาสนา), สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร, ภาคเอกชน, ภาคประชาสังคม, สื่อสารมวลชน

๓. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และเอกภาพการบริหารจัดการ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๓.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ จัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่มีความเหมาะสม ลดความ ซ้ำซ้อน และสามารถแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ บูรณาการประสานเชื่อมโยงระหว่างแผนแม่บทแผนยุทธศาสตร์ ด้านยาเสพติดกับทุกแผนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับท้องถิ่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาระบบข้อมูลยาเสพติดทุกระบบให้มีความเชื่อมโยง และสนับสนุนการบริหารจัดการ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาระบบอำนาจการและระบบสนับสนุนที่มีเอกภาพ

๓.๒ เป้าหมายยุทธศาสตร์

๓.๒.๑ พัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กรทุกระดับให้เกิดประสิทธิภาพและมีเอกภาพในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

๓.๒.๒ พัฒนาระบบแผนงานและงบประมาณให้มีความเชื่อมโยงกันทุกระบบ และบูรณาการงบประมาณจากทุกแหล่ง

๓.๒.๓ พัฒนาระบบข้อมูลและการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดให้สามารถบ่งชี้สถานการณ์ ปัญหายาเสพติด ติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหายาเสพติด และนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในการกำหนดมาตรการและเป้าหมายการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒.๔ พัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อเตรียมคนสำหรับอนาคตและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขันไปสู่ขีดความสามารถในระดับที่เป็นสากล

๓.๒.๕ พัฒนาระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผล

๓.๒.๖ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านยาเสพติด เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒.๗ พัฒนาการวิจัยและพัฒนาวิชาการ และองค์ความรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๓.๒.๘ พัฒนาการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เชิงรุก

๓.๓ กลยุทธ์

๓.๓.๑ จัดทำโครงสร้างนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านยาเสพติด เพื่อเป็นทิศทาง การพัฒนาในระยะยาว

๓.๓.๒ กำหนดบทบาทภารกิจและจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น รวมทั้งภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม

๓.๓.๓ ใช้แผนยุทธศาสตร์เป็นกรอบแนวทางในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๓.๓.๔ จัดทำตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ร่วมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Joint KPI)

๓.๔ แนวทาง

๓.๔.๑ แนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

๓.๔.๑.๑ ประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อค้นหาโอกาส (Opportunity) และภัยคุกคาม (Threat) ที่หน่วยงานเผชิญอยู่ และประเมินสภาพแวดล้อม ภายในหน่วยงานเพื่อค้นหาจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) ที่มีอยู่ เพื่อพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงาน กลยุทธ์องค์กร และพัฒนานโยบายการบริหารจัดการนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๓.๔.๑.๒ วางตำแหน่งที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานด้านยาเสพติดของแต่ละหน่วยงาน

๓.๔.๑.๓ จัดรูปองค์กรในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบคณะกรรมการ (Committee) อนุกรรมการ (Sub-committee) คณะทำงาน (Working group) รวมทั้งชุดเฉพาะกิจ (Taskforce team) ให้มีความเหมาะสมมีประสิทธิภาพ และเกิดเอกภาพทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย (Policymaking) และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policyimplementation)

๓.๔.๑.๔ จัดโครงสร้างกลไกในระดับประเทศ ภาค และจังหวัดให้มีความเชื่อมโยงกัน โดยการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ เรื่ององค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ส. และกำหนดให้มีศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับชาติ และจังหวัด โดยเป็นองค์กรอำนวยการเฉพาะที่มีโครงสร้างชัดเจนด้านยาเสพติดในระดับจังหวัด

๓.๔.๑.๕ ปรับปรุงการจัดโครงสร้างหน่วยงานให้มีลักษณะพลวัต ยืดหยุ่น และอ่อนตัว มีระบบการทำงานลักษณะแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในหน่วยเดียว

๓.๔.๑.๖ สร้างและพัฒนาหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐ - เอกชน (Public-Private Partnership) จัดทำข้อตกลงมอบหมายภารกิจให้หน่วยงานอื่นทำแทน ทำข้อตกลงในการทำงานร่วมกัน ทำสัญญาร่วมเป็นภาคีหุ้นส่วนบริหารภารกิจร่วมกัน

๓.๔.๑.๗ สร้างและพัฒนาองค์กรแห่งการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งในระหว่างองค์กร และประชาคมระหว่างประเทศ

๓.๔.๑.๘ พัฒนาระบบและกลไกให้มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปรับปรุงรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓.๔.๑.๙ พัฒนาระบบการประสานงานและระบบสนับสนุนการดำเนินงานให้เกิดความชัดเจน เป็นเอกภาพ และมีความเชื่อมโยงระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

๓.๔.๑.๑๐ บริหารจัดการและกำกับดูแลเรื่องสิทธิประโยชน์และขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น พิจารณำบำเหน็จความชอบประจำปี กรณีพิเศษให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด ระบบเงินสนับสนุนเงินรางวัลคดียาเสพติด สิทธิกำลังพล สวัสดิการ การสงเคราะห์ช่วยเหลือ

๓.๔.๒ แนวทางการพัฒนาระบบแผนงานและงบประมาณ

๓.๔.๒.๑ ให้สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณในเชิงบูรณาการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๓.๔.๒.๒ พัฒนาระบบการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับจังหวัดถึงระดับชาติ โดยมีจังหวัด เป็นศูนย์กลางการจัดทำแผนปฏิบัติการและการจัดทำงบประมาณที่สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณในแต่ละแหล่ง

๓.๔.๒.๓ ปรับแผนปฏิบัติการแผนงบประมาณให้ยืดหยุ่นสอดคล้องกับสถานการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไป

๓.๔.๒.๔ พัฒนาระบบโปรแกรมแผนและงบประมาณให้สามารถติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ และประเมินประสิทธิภาพของงบประมาณที่ดำเนินงานกับผลที่ได้รับ

๓.๔.๒.๕ พัฒนาระบบการจัดทำแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีความเชื่อมโยงกับการจัดทำแผนท้องถิ่น และแผนพัฒนาจังหวัด

๓.๔.๒.๖ แสวงหาและบูรณาการงบประมาณเพื่อสนับสนุนกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดรองรับแผนปฏิบัติการยาเสพติดอาเซียน

๓.๔.๒.๗ กำหนดแนวทางในการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านยาเสพติดให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ในระยะยาว

๓.๔.๒.๘ กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินงานโครงการที่มีความสำคัญสูง

๓.๔.๒.๙ รู้จักใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งเน้นการแสวงหาทรัพยากรภายนอก

๓.๔.๒.๑๐ ให้มีการศึกษาวิเคราะห์และพัฒนากฎหมายลำดับรองเพื่อรองรับการบูรณาการงบประมาณด้านยาเสพติดโดยเฉพาะ อย่างเช่น การออกเป็นพระราชกฤษฎีกา

๓.๔.๓ แนวทางการพัฒนาระบบข้อมูลและการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด

๓.๔.๓.๑ พัฒนาระบบข้อมูลปฏิบัติการยาเสพติด (War Room) ทุกระดับทั้งในส่วนกลาง ภาค และจังหวัดให้สามารถติดตาม เฝ้าระวัง และนำไปใช้ในการดำเนินงานได้อย่างทันการณ์

๓.๔.๓.๒ พัฒนาระบบเฝ้าระวังเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์/แนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติด

๓.๔.๓.๓ พัฒนาระบบวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ยาเสพติดในระดับภูมิภาคอาเซียน ประเทศ ภาค และจังหวัด

๓.๔.๓.๔ สืบรวจตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

๓.๔.๓.๕ ประเมินสถานการณ์ยาเสพติดในระดับหมู่บ้านชุมชนทั่วประเทศ เพื่อติดตาม ความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัญหาเสพติดในแต่ละช่วงเวลาว่าเป็นอย่างไร อะไร เป็นปัจจัยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

๓.๔.๓.๖ วิเคราะห์จำแนกระดับความรุนแรงของปัญหาเสพติดแต่ละ ช่วงเวลา

๓.๔.๓.๗ จัดทำฐานข้อมูลด้านยาเสพติดของแต่ละพื้นที่ เพื่อนำมาใช้ ประโยชน์ในการควบคุมสถานการณ์และจัดระบบการเฝ้าระวัง

๓.๔.๓.๘ ร่วมกันวิเคราะห์ ค้นหาสาเหตุ เงื่อนไขของปัญหาในแต่ละ พื้นที่

๓.๔.๓.๙ สร้างเครือข่ายระบบเตือนภัยยาเสพติด (Safety nets)

๓.๔.๓.๑๐ จัดทำฐานข้อมูลยาเสพติด (Data bank)

๓.๔.๔ แนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

๓.๔.๔.๑ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อดึงขีดความสามารถของแต่ละ บุคคลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

๓.๔.๔.๒ พัฒนาความพร้อมของบุคลากรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน

๓.๔.๔.๓ พัฒนาศักยภาพ ประสิทธิภาพ คุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรม ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

๓.๔.๔.๔ พัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและการเป็นมืออาชีพด้านยาเสพติด

๓.๔.๔.๕ จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหาเสพติดทั้งภายในสำนักงาน ป.ป.ส. และภายนอก

๓.๔.๔.๖ จัดให้มีการสรุปบทเรียน องค์กรความรู้ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติด และเผยแพร่ให้ผู้ปฏิบัติได้รับทราบ

๓.๔.๔.๗ เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้เพื่อต่อสู้กับปัญหาเสพติด

๓.๔.๕ แนวทางการพัฒนาระบบกำกับ ติดตาม และประเมินผล

๓.๔.๕.๑ ให้มีกลไกการกำกับติดตามประเมินผลในระดับภาค ทำหน้าที่ใน การนิเทศ ตรวจสอบให้คำปรึกษาแนะนำการดำเนินงานในพื้นที่ โดยมีสถาบันวิชาการในพื้นที่/หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมิน และสำนักงาน ป.ป.ส.ภาค เป็นฝ่ายเลขานุการ

๓.๔.๕.๒ จัดให้มีการประเมินผลในเชิงคุณภาพที่ชี้ผลลัพธ์ ผลกระทบ ของแผนต่อการแก้ไขปัญหาย ทั้งระดับภาพรวม ระดับยุทธศาสตร์ และระดับพื้นที่ และนำผลการ ประเมินไปใช้ประกอบการจัดทำ/ปรับแผนปฏิบัติการ

๓.๔.๕.๓ พัฒนาระบบรายงานผลการดำเนินงานทุกระบบให้สอดคล้องกัน โดยเน้นระบบ NISPA, POLIS, บสต. ฯลฯ

๓.๔.๕.๔ พัฒนาระบบการประเมินผล โดยจัดระบบการประเมินศักยภาพ จังหวัดในการบริหารจัดการ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่พิจารณาในภาพรวมทั้ง ด้านสภาพปัญหา ศักยภาพการบริหารจัดการ ผลการดำเนินงาน ตัวชี้วัด

๓.๔.๕.๕ จัดลำดับผลการดำเนินงานยาเสพติดในระดับจังหวัดและอำเภอ สำคัญ (Ranking) เพื่อใช้ประโยชน์ในการกำกับและเร่งรัดการดำเนินงานควบคู่กับการรายงานเชิงคุณภาพ

๓.๔.๕.๖ ประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ การปรับปรุงแก้ไขนโยบาย (Policy revision) การให้ข้อเสนอต่อผู้กำหนดนโยบาย

๓.๔.๖ แนวทางการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด

๓.๔.๖.๑ บูรณาการการบริหารองค์กรและเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ทั้งทางด้านการติดต่อสื่อสารด้านคอมพิวเตอร์ และด้านสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงาน สร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน ให้แก่องค์กร

๓.๔.๖.๒ พัฒนาโครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เชื่อมโยงเทคโนโลยีเข้าด้วยกันเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ประโยชน์ร่วมกัน

๓.๔.๖.๓ ปรับปรุงฐานข้อมูลที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ทันสมัยและ พร้อมที่จะใช้งานได้ตลอดเวลา

๓.๔.๖.๔ พัฒนาระบบการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำเป็นสารสนเทศ ที่เข้าใจง่าย และสามารถเข้าถึงได้ง่าย

๓.๔.๖.๕ พัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการเฝ้าระวัง ปัญหายาเสพติดในประเทศ และระหว่างประเทศ

๓.๔.๖.๖ พัฒนาระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อใช้วิเคราะห์เป้าหมาย การดำเนินงาน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอผลการดำเนินงาน

๓.๔.๖.๗ สร้างศูนย์กลางเครือข่ายข้อมูลด้านยาเสพติดในทุกมิติของ ปัญหา เพื่อให้เกิดมาตรการแบบผสมผสานและการทำงานแบบครบวงจร

๓.๔.๖.๘ พัฒนาศูนย์กลางให้มีความรู้ ทักษะและความชำนาญทางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ

๓.๔.๖.๙ เสริมสร้างความปลอดภัยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาระบบป้องกันการโจมตีระบบสารสนเทศ

๓.๔.๖.๑๐ พัฒนาขีดความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของ อำเภอทั่วประเทศจนครบทุกอำเภอในช่วง ๕ ปี

๓.๔.๗ แนวทางการพัฒนาการวิจัยและพัฒนา วิชาการ และองค์ความรู้ด้านการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

๓.๔.๗.๑ ศึกษาปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสภาพปัญหา ยาเสพติด วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในลักษณะพหุปัจจัย ศึกษาปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบปัญหา ยาเสพติด ทั้งด้านตัวคน ตัวยา และสภาพแวดล้อม ศึกษาความสัมพันธ์ของปัญหา ยาเสพติดกับปัญหา อื่น ๆ

๓.๔.๗.๒ ติดตามพัฒนาการของปัญหา ยาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละ ห้วงเวลาโดยครอบคลุมทั้งพื้นที่ กลุ่มเป้าหมาย และตัวยาเสพติด พัฒนาการความรู้ด้านระบาดวิทยา

๓.๔.๗.๓ ศึกษาวิเคราะห์ประมาณการขนาดของปัญหา ยาเสพติด (Problem size)

๓.๔.๗.๔ มองภาพสถานการณ์ปัญหา ยาเสพติดที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการศึกษาวิจัยเชิงอนาคต (Future research)

๓.๔.๗.๕ ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของนานา ประเทศเพื่อนำมาสังเคราะห์และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประเทศไทย

๓.๔.๗.๖ พัฒนานวัตกรรมเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละ กลุ่ม (Policy innovation)

๓.๔.๗.๗ วิเคราะห์สังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยมาใช้ประโยชน์ (Meta analysis)

๓.๔.๗.๘ เผยแพร่ข้อมูลองค์ความรู้เพื่อการพัฒนา นโยบายแก่สาธารณชน และผู้มีส่วนได้เสีย (Policy advocacy)

๓.๔.๗.๙ ศึกษาวิจัยผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return of investment)

๓.๔.๗.๑๐ จัดการองค์ความรู้ (Knowledge management) ด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

๓.๔.๗.๑๑ พัฒนาเครือข่ายวิชาการด้านยาเสพติด

๓.๔.๘ แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์เชิงรุก

๓.๔.๘.๑ สร้างกระแสสังคม โดยใช้กระบวนการสร้างกระแสสังคมให้เกิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติด สร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมของประชาชน สร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างความเชื่อมั่นเชื่อมั่นว่า ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด โดยใช้สื่อที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

๓.๔.๘.๒ ประชาสัมพันธ์เชิงรุก โดยวางแผนการประชาสัมพันธ์ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ทำให้ปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาสาธารณะ (Public problem) ทำให้สังคม เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดนโยบายเพื่อจัดการกับปัญหาการลักลอบค้า ยาเสพติดอย่างจริงจัง ประชาสัมพันธ์โทษทางกฎหมาย เพื่อสร้างความตระหนักและความยั้งคิดในการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการประชาสัมพันธ์ โดยใช้สื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ในรูปแบบที่หลากหลาย

๓.๔.๘.๓ ปฏิบัติการจิตวิทยาเชิงรุก โดยสร้างความรู้สึกรู้สีกต่อต้านอาชญากรรม ด้านยาเสพติดในหมู่ประชาชนให้มากขึ้น ปฏิบัติการจิตวิทยาเชิงรุกต่อต่างประเทศ ทั้งประเทศ ต้นทางประเทศทางผ่าน และประเทศปลายทาง สะท้อนการดำเนินงานที่คุ้มครองสิทธิประชาชน ประชาสัมพันธ์ถึงโทษบทลงโทษให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้ทราบเพื่อป้องปรามการลักลอบ ล้าเลียงยาเสพติดเข้าประเทศ โดยใช้สื่อในรูปแบบง่ายต่อความเข้าใจ เนื้อหาตรงประเด็น และดำเนินการซ้ำ ๆ

๓.๔.๙ แนวทางการดำเนินงานจังหวัดนำร่องที่จัดทำแผนยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๘ - ๒๕๖๒

๓.๔.๙.๑ นอกจากแผนยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒ ในระดับประเทศแล้ว ยังได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับภาคและระดับจังหวัดให้เชื่อมโยงประสานสอดคล้อง และรองรับกันด้วย โดยมี ๑๐ จังหวัดนำร่องประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร (เขตลาดพร้าว), จังหวัดสมุทรปราการ, จังหวัดสระแก้ว, จังหวัดยโสธร, จังหวัดมุกดาหาร, จังหวัดเชียงราย, จังหวัดพิษณุโลก, จังหวัดนครปฐม, จังหวัดสตูล นครศรีธรรมราช และจังหวัด

๓.๔.๙.๒ ให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนำร่องที่จัดทำแผนยุทธศาสตร์ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒ เร่งรัดกระบวนการบูรณาการแผนและ งบประมาณเพื่อให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ และนำไปขยายผลในโอกาสต่อไป

๓.๔.๙.๓ จัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหายาเสพติด ของแต่ละพื้นที่

๓.๔.๙.๔ จัดสรรงบประมาณสมทบให้แก่จังหวัดนำร่อง (Matching Fund)

๓.๕ ตัวชี้วัด

๓.๕.๑ มีการจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เหมาะสม ลดความซ้ำซ้อนทั้งใน ด้านกลไกและการบรรจุเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่ชัดเจน

๓.๕.๒ มีระบบข้อมูลยาเสพติดที่สามารถชี้สถานการณ์ปัญหายาเสพติดและ นำไปสู่การกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหายา

๓.๕.๓ มีการบูรณาการแผนงานงบประมาณด้านยาเสพติดของทุกหน่วยงาน และทุกแหล่งงบประมาณ และเชื่อมโยงกับการจัดทำแผนท้องถิ่น และแผนพัฒนาจังหวัด

๓.๕.๔ การใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนและตามอัตรการเบิกจ่ายในแต่ละ ไตรมาส

๓.๕.๕ มีระบบการกำกับ ติดตาม การรายงานผลการดำเนินงานตามช่องทางได้ ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด

๓.๕.๖ มีการจัดทำ Best Practice และนำไปสู่การสรุปทริเียน และองค์ความรู้ รวมในระดับภาคและประเทศเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนางานคุณภาพ

๓.๕.๗ มีการบริหารการกำกับ ติดตาม โดยศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ ในแต่ละ ไตรมาส เพื่อพิจารณากระบวนการขับเคลื่อน หรือความเบี่ยงเบนของการปฏิบัติ และสามารถให้ ข้อเสนอแนะแนวทางต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติได้

๓.๖ หน่วยงานรับผิดชอบ

๓.๖.๑ หน่วยงานหลัก

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.), กระทรวงกลาโหม (สำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหม), กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย), กระทรวง สาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข), สำนักนายกรัฐมนตรี (กองอำนวยการรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร)

๓.๖.๒ หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, กรมคุมประพฤติ, กรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน, กรมราชทัณฑ์), กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง, กรมการพัฒนาชุมชน, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรมโยธาธิการและผังเมือง), กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ), กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์), กระทรวงแรงงาน (สำนักงาน ปลัดกระทรวงแรงงาน), กระทรวงวัฒนธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวง, กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง), สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานปลัด, สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงบประมาณ), กระทรวงคมนาคม (กรมการขนส่งทางบก), กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาอาชญากรรมในประเทศไทยนั้น ได้มีผู้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไข ปัญหาในลักษณะต่างๆ อย่างมากมาย ซึ่งในบทนี้ จะศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในแก้ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ของตนเอง ดังนี้

พ.อ.สมศักดิ์ นิลบรรเจิดกุล (๒๕๕๔) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพ การป้องกัน และแก้ไขปัญหาอาชญากรรมตามแนวชายแดนพื้นที่ภาคเหนือ สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อติดตามสถานการณ์และความเคลื่อนไหวด้านยาเสพติด ในประเทศเพื่อนบ้านและในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษา ยุทธศาสตร์ นโยบายมาตรการ แนวทาง คำสั่งรัฐบาล ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และ ภารกิจ แผนงานโครงการ งาน/กิจกรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ แนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ของหน่วยงานต่างๆ และกองกำลังป้องกัน ชายแดน

วิธีการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อศึกษาสถานการณ์ยาเสพติด การพูดคุยพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงาน ต่างๆ รวมทั้งข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ผู้วิจัยมีประสบการณ์

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ปัจจัยที่ทำให้ชายแดน ด้านจังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่หลักในการลักลอบนำเข้ายาเสพติด เนื่องจากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ มีเขตติดต่อกับรัฐฉาน สหภาพเมียนมา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งพักยาเสพติดกระจายตามแนวชายอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับประชาชนตามแนวชายแดนของไทย มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับประชาชนที่อยู่ตามแนวชายแดนในเขต เมียนมา ซึ่งจากข้อมูลการจับกุมผู้ลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนนั่นเอง ขณะที่พื้นที่ชายแดนเป็นป่าภูเขา ก็เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการลักลอบลำเลียงยาเสพติด รวมถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ก็มีส่วนที่ทำให้ปัญหาเสพติดขยายตัวมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตแลทรัพย์สินของประชาชนโดยรวม

๒. ในการแก้ปัญหาเสพติดนั้น นโยบายสำคัญประการหนึ่งของหลายๆ รัฐบาลที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน คือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยในพื้นที่ชายแดน ด้านจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย ก็เช่นกัน ก็ได้มีการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมาร่วมแก้ไขปัญหาเสพติดในลักษณะการจัดตั้งชุมชนเข้มแข็ง เช่น การนำกำลังประชาชนมาตั้งจุดตรวจในชุมชน, การจัดตั้งกฎหมายหมู่บ้าน เป็นต้น แต่ก็ยังพบว่าในหมู่บ้านชุมชนตามแนวชายแดนหลายหมู่บ้านที่หน่วยงานหลายหน่วยเข้าไปดำเนินการจัดตั้งชุมชนเข้มแข็งแล้ว ยังเป็นพื้นที่ที่มีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดอยู่ ส่งผลให้สถานการณ์ยาเสพติดตามแนวชายแดนจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย ยังคงอยู่ในระดับที่รุนแรง

นายบรรจง สายวงศ์ (๒๕๕๗) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในเขตตำบลสรอย อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตตำบลสรอย อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ และ เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตตำบลสรอย อำเภอวังชิ้นจังหวัดแพร่

วิธีการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลสรอย อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ จำนวน ๖,๕๔๔ คน ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๗๗ คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับข้อมูลกลับคืนมาทั้งหมดโดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลสรอย อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิงมากกว่า เพศ ชาย มีช่วงอายุระหว่าง ๓๖-๕๐ ปีมากที่สุด ส่วนใหญ่สมรสแล้ว และมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่ โดยประกอบอาชีพอยู่ใน ภาคเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง ๕,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท เป็นส่วนใหญ่

๒. การมีส่วนร่วมโดยรวมของประชาชนต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตตำบลสรอย อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ อยู่ในระดับมาก ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตตำบลสรอย อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ เรียงลำดับความถี่จากมากไป

หาน้อย ตามลำดับ ได้แก่ ควรจัดให้มีการอบรม ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ควรจัดชุดป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภายในหมู่บ้าน และควรเพิ่มงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้มากขึ้น กว่าเดิม

ร้อยตำรวจโท ฤทธิญา นาคประสิทธิ์ (๒๕๕๗) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ศึกษาข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

วิธีการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี จำนวน ๓๙๔ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และปราบปรามปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหา/สาเหตุและวางแผนดา เน้นกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมจัดทำ แผนงาน/โครงการในการป้องกัน ปัญหายาเสพติด คนในชุมชน ร่วมวิเคราะห์ปัญหา/สาเหตุของปัญหายาเสพติด ในชุมชน และเสนอปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือน้อยสุด เมื่อทำการเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยด้านเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษาและอาชีพ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงปัจจัยด้านอายุที่มีส่วนร่วมในการค้นหา ปัญหา/สาเหตุและวางแผนดำเนินกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

๒. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย พบว่า การมีส่วนร่วมให้คำแนะนำ ปกป้อง/เฝ้าระวังที่ติดสิ่งเสพติด และการมีส่วนร่วมผลักดันแหล่งมั่วสุมสิ่งเสพติดออกจากชุมชนมีการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดของรัฐตามสื่อต่างๆ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย เมื่อทำการเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยด้านเพศประชาชนทั้งเพศชาย และเพศหญิงมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยด้านอายุมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญปัจจัยด้านสถานภาพ ระดับการศึกษาและด้านอาชีพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

๓. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย คือประชาชนในชุมชนให้ความร่วมมือในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนน้อยมาก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน การติดตามผล และการค้นหา

ปัญหา/สาเหตุและวางแผนดำเนินงานกิจกรรม เมื่อทำการเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและปัจจัยด้านอาชีพมีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

สรุป

ในบทนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับ สถานการณ์การลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้ามาภายในพื้นที่แนวชายแดนไทย - เมียนมา ยังอยู่ในระดับที่รุนแรงปัจจัยที่ทำให้ชายแดนด้าน จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่หลักในการลักลอบนำเข้ายาเสพติด เนื่องจากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์มีเขตติดกับรัฐฉาน ประเทศเมียนมา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งพักยาเสพติดกระจายตามแนวชายแดนเป็นจำนวนมาก ประกอบกับประชาชนตามแนวชายแดนของไทยมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับประชาชนที่อยู่ตามแนวชายแดนในเขตเมียนมา ซึ่งจากข้อมูลการจับกุมผู้ลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศพบว่า ส่วนใหญ่เป็นประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนนั่นเอง ขณะที่พื้นที่ชายแดน เป็นป่าภูเขา ก็เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการลักลอบลำเลียงยาเสพติด

สำหรับ แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ นั้น แนวคิดหลักของแผนยุทธศาสตร์คือ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์หลักที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ ๑. ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ควบคุม และบริหารจัดการสภาพแวดล้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน ๒. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ และสังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด และสร้างความเข้มแข็ง และความยั่งยืนในระยะยาว และ ๓. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และเอกภาพการบริหารจัดการ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

บทที่ ๓

แผนงานของรัฐบาล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับรัฐบาลจะมีแผนงานและโครงการที่ครอบคลุมมิติต่างๆ ทั้งด้านการปราบปราม ป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ในบทนี้จะได้ศึกษาแผนงานของรัฐบาลในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด คือแผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๐ รวมทั้งศึกษาเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วย ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

แผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

ปัญหายาเสพติดเป็นวาระสำคัญของชาติ ส่งผลกระทบต่อความเดือดร้อน ความทุกข์ยากของประชาชนและศักยภาพการพัฒนาของประเทศในอนาคต จำเป็นต้องใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนแก้ไขปัญหายาอย่างจริงจัง โดยกลไกของ “ประชารัฐ” ในระดับพื้นที่ ได้แก่ อำเภอ/เขต ซึ่งทำงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดเป็นศูนย์กลางบูรณาการมาตรการทุกด้านให้เข้าถึงประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน และนำไปสู่การแก้ปัญหายาเสพติดให้บังเกิดผล ภายใต้การสนับสนุนของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการจัดเงื่อนไขอิทธิพลผลประโยชน์ โดยดำเนินมาตรการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง

๑. แนวความคิดการดำเนินยุทธศาสตร์

หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติและนายกรัฐมนตรีให้ทุกส่วนราชการหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ดำเนินการดังนี้

๑.๑ การแก้ไขปัญหายาในระดับพื้นที่ผ่านกลไก “ประชารัฐ” ดำเนินการบนหลักการทำงานเชิงรุก โดยให้ผู้ปฏิบัติทุกระดับในสังกัดเข้าใจปัญหาที่แท้จริงและลงพื้นที่เป็นระยะ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งในการดำเนินงานของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหายาและการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งต้องติดตามประเมินผลและรายงานความคืบหน้าในการทำงานเป็นระยะ

๑.๒ การบูรณาการการทำงานทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่ผ่านกลไก “ประชารัฐ” ให้ทุกส่วนราชการ และหน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ดำเนินการบนหลักการ ความมีเอกภาพ โดยการดำเนินการ หรือการแก้ไขปัญหายาต่างๆ จะต้องมีการประสานเพื่อหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ให้มีความชัดเจน เพื่อให้การดำเนินการสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และการบังคับใช้กฎหมายต้องมีการบูรณาการ มิใช่ต่างคนต่างถือกฎหมายของตนเองเป็นหลัก

๑.๓ คณะรัฐมนตรีประชุมเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘ ลงมติรับทราบและเห็นชอบ ทิศทาง และกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เสนอ โดยให้ พิจารณาปรับปรุงรูปแบบและแนวทาง การจัดทำแผน ระบุกลไกการขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมโดยเฉพาะกลไกทางกฎหมาย และ “กลไกประชารัฐ” ที่จะช่วยสนับสนุน ให้ทุกภาคส่วนดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ ทั้งนี้ให้ สศช. เสนอกลไกดังกล่าวให้รอง นายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) พิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรี

๑.๔ คณะรัฐมนตรีประชุมเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๙ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ยุติธรรม ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายการปราบปรามยาเสพติด เพื่อให้การแก้ไข ปัญหาเสพติด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จะต้องดำเนินการสร้างความเข้าใจถึงเครือข่ายระดับ ชุมชนให้มีส่วนร่วมมากขึ้น โดยจะขอความร่วมมือกับฝ่ายความมั่นคงกระทรวงกลาโหม และ กระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบให้รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) ร่วมกับหน่วยงานฝ่ายความมั่นคงบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด โดยให้มีการสร้างการรับรู้และดำเนินกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยง ทั้งด้านการ ป้องกัน ปราบปรามยาเสพติด และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

๑.๕ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) กำหนด แผนปฏิบัติการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๕๙ ประกอบด้วย ๔ แผน ได้แก่ ๑. แผนการ ป้องกันยาเสพติด ๒. แผนการบำบัดรักษายาเสพติด ๓. แผนการปราบปรามยาเสพติด และ ๔. แผนบริหาร จัดการอย่างบูรณาการ โดยแผนงานการป้องกัน และสร้างการมีส่วนร่วมกลุ่มประชาชนทั่วไป เป็นส่วนหนึ่ง ในแผนการป้องกันยาเสพติด กำหนดเป้าหมายสร้างกระบวนการและพัฒนาศักยภาพ การมีส่วนร่วม ของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ๘๑,๙๐๕ แห่งแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัย ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

๒. เป้าหมาย : เอาชนะปัญหายาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศ ๘๑,๙๐๕ แห่ง ด้วยกลไกและกระบวนการ ของประชารัฐ ร่วมป้องกันดูแลปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนตนเอง โดยมีตัวชี้วัด ดังนี้

๒.๑ หมู่บ้าน/ชุมชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ลดลง

๒.๒ ประชาชนเข้าร่วมเฝ้าระวังป้องกันยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนทั้งการแจ้ง ข่าวสารและการดำเนินงาน

๒.๓ ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและปล่อย ปล่อยละเลย

๒.๔ ประชาชนมีความพึงพอใจในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

๓. แนวความคิดการปฏิบัติ

การเอาชนะยาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนจะต้องสลายโครงสร้างปัญหาด้วยการลดและขจัดอิทธิพลของกลุ่มการค้ายาเสพติดเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องมีผลประโยชน์ให้ประชาชนในพื้นที่มั่นใจที่จะเข้าร่วมการแก้ไขปัญหาลำดับแรก

แล้วดำเนินมาตรการทุกด้าน ทั้งการป้องกัน บำบัดรักษา ปรามปราม และพัฒนาเพื่อลดเงื่อนไข อย่างสอดคล้องประสานกัน ด้วยกลไกและกระบวนการ “ประชารัฐ” โดยหน่วยงานภาครัฐ ที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ควบคู่กับกำลังภาคประชาชนที่จะรักษาพื้นที่ต่อเนื่องในระยะต่อไป ด้วยหลักการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

ผู้ผลิตผู้ค้า ยาเสพติดจะต้องถูกดำเนินการตามกฎหมายอย่างจริงจัง และเปิดโอกาสให้บุคคลที่เคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการยาเสพติด ทั้งจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคมและผลประโยชน์ชักนำให้ละเลิกพฤติกรรม ด้วยการปรับเปลี่ยนทัศนคติและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

๔. การปฏิบัติ

๔.๑ ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและปล่อยปละละเลย ไม่เอาใจใส่ในการควบคุมจัดการกับสถานการณ์ปัญหา รวมทั้งผู้มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยจัดให้มีการรับข้อมูล ข่าวสาร ตรวจสอบ กลั่นกรองเจ้าหน้าที่ของรัฐและบุคคลซึ่งอาจมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ระดับชาติ ระดับจังหวัด/กทม. ระดับอำเภอ/เขต

ระดับชาติ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในฐานะผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) รับข้อมูลข่าวสาร ตรวจสอบ พิจารณาเสนอหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ใช้อำนาจตาม มาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และปล่อยปละละเลย

ระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานคร โดยผู้ว่าราชการจังหวัด และกรุงเทพมหานคร ในฐานะ ผอ.ศอ.ปส.จ./กทม. ใช้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ เรียกบุคคลในพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งปรากฏข้อมูลจากกระบวนการประชาคมของหมู่บ้านชุมชนว่า อาจมีแผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ พฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาให้ถ้อยคำเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือเข้ารับการพัฒนาเพื่อปรับทัศนคติ โดยให้ ดำเนินการด้วยความระมัดระวัง มิให้เกิดผลกระทบกล่าวหา เรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงจากการปฏิบัติ เช่นที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

ระดับอำเภอและเขต โดยนายอำเภอและผู้อำนวยการเขต ในฐานะ ผอ.ศป.ปส.อ./ข. ใช้อำนาจเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๑๙ เรียกบุคคลในพื้นที่รับผิดชอบซึ่งปรากฏ ข้อมูลจากกระบวนการประชาคมของหมู่บ้านชุมชนว่า อาจมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด มาให้ถ้อยคำเกี่ยวกับพฤติกรรม หากพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็นต้องเข้ารับการพัฒนา เพื่อปรับทัศนคติ ให้นำเสนอ ผอ.ศอ.ปส.จ./กทม. ต่อไป ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับทุกพื้นที่ เอาใจใส่ดูแลเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้ปล่อยปละละเลยหรือ เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด หากปรากฏข้อมูล หรือข่าวสารให้ตรวจสอบกลั่นกรองแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวม พยานหลักฐาน

เกี่ยวกับการกระทำแล้วรายงาน ผอ.ศอ.ปส. เพื่อเสนอหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

๔.๒ จัดกำลังปฏิบัติให้ครอบคลุมภารกิจและสอดคล้องกับสถานการณ์ของพื้นที่

๔.๒.๑ กลุ่มพื้นที่สถานการณ์ที่อยู่ในขีดความสามารถของหน่วยปกติ (ศอ.ปส.จ./กทม.) สามารถควบคุมสถานการณ์ปัญหาได้ ให้จัดชุดปฏิบัติการตำบลเข้าไปปฏิบัติการสร้างกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน/ชุมชน

๔.๒.๒ กลุ่มพื้นที่ที่สถานการณ์ปัญหาขยายเสียดินรุนแรง และพื้นที่อิทธิพลให้ใช้กำลังปฏิบัติ ภารกิจจากภายนอกหนุนเสริมกำลังหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ โดยมอบให้ ศอ.ปส. จัดกำลังปฏิบัติการเกาะติด ปฏิบัติภารกิจด้านการข่าวและควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่ เพื่อขจัดอิทธิพลและผลประโยชน์และดำเนินการควบคุม และลดความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหา ก่อนที่จะส่งมอบพื้นที่ให้กลไกปกติควบคุมดูแลต่อไป

๔.๒.๓ จัดให้มีหน่วยเฉพาะกิจด้านการข่าว และปราบปรามยาเสพติด ประกอบกำลังร่วม จากสำนักงาน ป.ป.ส. ตำรวจ และทหาร ขึ้นบังคับบัญชาต่อ ผอ.ศอ.ปส. ทำหน้าที่รับข้อมูลข่าวสารและพิสูจน์ทราบข่าวสาร ข้อร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับยาเสพติด และเจ้าหน้าที่รัฐ และปฏิบัติการสืบสวนจับกุมผู้ค้ายาเสพติด เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดบทบาท ลดอิทธิพลในพื้นที่และหนุนเสริมกำลังปฏิบัติของชุดปฏิบัติการในพื้นที่

รวมทั้ง ให้มีชุดปฏิบัติการด้านการข่าวและปราบปรามยาเสพติดระดับภาค และระดับ จังหวัด เพื่อควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่รับผิดชอบทั้งนี้โดยกำหนดยุทธการหน้าบ้าน ปลอดภัย สนธิกำลังเข้าปฏิบัติการต่อพื้นที่เป้าหมายเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง การขอความร่วมมือจากข้าราชการทหาร เพื่อปฏิบัติการข้างต้น ให้เป็นไปตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการประสิทธิภาพ ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๙ แผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

๔.๓ พัฒนาหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ๑๙,๒๐๕ หมู่บ้าน/ชุมชนที่มีอยู่ และอยู่ระหว่างการจัดตั้งใหม่ในปี ๒๕๕๙ จำนวน ๙๔๒ แห่ง ให้เป็นหมู่บ้านที่มีความมั่นคงในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสียดิน ของตนเองและการพัฒนาปัญหาพื้นฐานของหมู่บ้าน/ชุมชน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้ได้ผลอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในปี ๒๕๕๙ ในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีพระชนมายุ ๗ รอบ ๘๔ พรรษา และเป็นปีที่กองทุนแม่ของแผ่นดินดำเนินงานมาครบรอบ ๑๒ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๗ - ๒๕๕๙) โดยให้ตรวจสอบสถานการณ์ปัญหาเสียดิน และประเมินความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน หากพบว่ายังมีปัญหาเสียดินให้ดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสริมสร้างความเข้มแข็งเช่นเดียวกับหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น

๔.๔ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการศูนย์อำนวยการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศปก.ศอ.ปส.) ที่สำนักงาน ป.ป.ส. ประกอบกำลังร่วมหน่วยปฏิบัติตามแผน ทำหน้าที่รับแจ้งข่าวสาร ข้อร้องเรียนด้านยาเสพติดจากประชาชน อำนวยการประสานการปฏิบัติ ติดตามและประมวลผลการดำเนินงานตามแผน และรายงาน ผอ.ศอ.ปส. และผู้ที่เกี่ยวข้อง

๔.๕ ให้ศูนย์ปฏิบัติการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัด และศูนย์ปฏิบัติการ ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศปก. คอ.ปส.จ./กทม.) อำนวยการบริหารและสนับสนุนการดำเนินงานของ ศป.ปส.อ./ข. การนิเทศติดตาม การปฏิบัติในพื้นที่ให้บรรลุเป้าหมาย โดยให้แต่งตั้งคณะตรวจนิเทศประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงาน สำนักงาน ปปส.ภาค/กทม. นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ ให้คำปรึกษาแนะนำการดำเนินงาน เพื่อให้การนำไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

๔.๖ ให้ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอและศูนย์ปฏิบัติการ ป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดเขต (ศป.ปส.อ./ข.) เป็นกลไกการปฏิบัติตามแผน ร่วมกับกลไก ประชากรรัฐในพื้นที่ให้เป็นรูปธรรมอย่างจริงจังทั้ง ๓ ระบบ ได้แก่ การป้องกันยาเสพติด การบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติด การปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด และการระดมความร่วมมือจากประชาชนทุกหน่วยงาน ทุกภาคส่วนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม ดังนี้

๔.๖.๑ ด้านการบำบัดรักษา

๔.๖.๑.๑ ประชาสัมพันธ์ ชักชวนและจูงใจให้ผู้เสพผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่ กระบวนการบำบัดรักษา โดยการปรับทัศนคติของผู้เสพผู้ติดยาเสพติดให้เห็นผลกระทบของการใช้ ยาเสพติด การปรับทัศนคติของครอบครัว ผู้ปกครอง ชุมชน สถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดการยอมรับปัญหา

๔.๖.๑.๒ ค้นหาผู้เสพผู้ติดยาเสพติด ตามประกาศคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐๘/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ โดยกำหนดแผนปฏิบัติการแบบบูรณาการ ในการค้นหาผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ ด้วยการตั้งด่านตรวจปัสสาวะแบบบูรณาการ การจัด ระเบียบสังคม การจัดทำประชาคมแบบบูรณาการ รวมถึงการให้หมู่บ้าน/ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน กรณีไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามประกาศ ให้ดำเนินการ ตามกฎหมาย หรือตามพระราช บัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๕ หรือดำเนินการตามกระบวนการปกติ

๔.๖.๑.๓ ดำเนินการประเมินคัดกรองโดยศูนย์ เพื่อการคัดกรอง เพื่อประเมินสภาพ การเสพการติด และนำเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูให้เหมาะสมกับประวัติและ พฤติการณ์ของผู้เสพผู้ติดยาเสพติด ดังนี้ แผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

๑. กลุ่มผู้ใช้ให้สถานพยาบาล เช่น รพช./รพ.สต. รับไปดำเนินการ ตามแนวทางการฟื้นฟู

๒. กลุ่มผู้เสพ ให้ส่งเข้าค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสถาน พยาบาล เช่น รพช.รพศ. รพท. เพื่อดำเนินการฟื้นฟู โดยทันที

๓. กลุ่มติด ผู้ติดยารุนแรง หรือมีปัญหาทางจิตให้ส่งสถานพยาบาล ที่มีศักยภาพในการรองรับ เช่น โรงพยาบาลเฉพาะทาง (โรงพยาบาลธัญญารักษ์ โรงพยาบาลจิตเวช) หรือ รพศ. รพท.

๔. ดำเนินการติดตามผู้ผ่านการบำบัด โดยให้ศูนย์เพื่อประสาน การดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูระดับอำเภอเป็นแกนหลักสำคัญ พร้อมจัดโครงสร้างกำลังปฏิบัติและ จัดระบบการบริหารจัดการข้อมูลในแต่ละพื้นที่อำเภอ เพื่อรองรับการติดตามที่ชัดเจน และมีการมอบภารกิจ

ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัคร ตำรวจ ชุมชนสัมพันธ์ ผู้นำชุมชน ชุดปฏิบัติการ และทีมวิชาชีพ ดำเนินการติดตาม รวมทั้งให้ความช่วยเหลือตามความประสงค์การขอรับความช่วยเหลือของผู้ผ่านการบำบัด โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคมในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม และจัดทำโครงการเพื่อดูแลช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดในพื้นที่ ทั้งนี้ ให้ดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงาน โดยยึดสภาพปัญหาของพื้นที่

๔.๖.๒ ด้านการป้องกัน

๔.๖.๒.๑ ใช้กระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ส่งเสริมภูมิปัญญา และวัฒนธรรม ชุมชน การมีกฎกติการ่วมกันของคนในหมู่บ้าน/ชุมชนในการสอดส่องดูแล และควบคุมปัญหายาเสพติด ในชุมชนของตนเอง

๔.๖.๒.๒ ใช้สื่อทุกประเภท และวิธีการรณรงค์ทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ทั้งสื่อบุคคลเสียงตามสาย รถกระจายเสียง การอบรมให้ความรู้และสร้างทักษะโดยวิทยากรให้ชุมชน เกิดความตระหนักถึงโทษพิษภัยของยาเสพติดและร่วมกันต่อต้าน

๔.๖.๒.๓ ขับเคลื่อนงานโครงการและกิจกรรมตามแผนงานป้องกันยาเสพติด ที่กำหนดไว้ ได้แก่ การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาล และศูนย์เด็กเล็ก การป้องกันยาเสพติด ในสถานศึกษา โดยโครงการครู D.A.R.E. โครงการ ๑ ตำรวจ ๑ โรงเรียน การป้องกัน ยาเสพติดในสถานประกอบการ และวิสาหกิจชุมชน

๔.๖.๒.๔ ใช้พลังคุณธรรมจากกลไกสถาบันทางสังคม สถาบันทาง ศาสนาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชนสร้างค่านิยม ๑๒ ประการ และปลูกฝังอุดมการณ์จิตอาสา

๔.๖.๒.๕ จัดระเบียบสังคมในหมู่บ้าน/ชุมชน แหล่งมั่วสุมแหล่งอบายมุข ตามคำสั่ง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๒/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เรื่อง มาตรการในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคาแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในทางและการควบคุม สถานบริการหรือสถานประกอบการ ที่เปิดให้บริการในลักษณะคล้ายกับสถานบริการ

๔.๖.๒.๖ จัดตั้งศูนย์เยาวชนนอกสถานศึกษาในอำเภอและเขต เพื่อรวบรวมข้อมูล เยาวชนนอกสถานศึกษา และส่งเสริมให้เยาวชนทำกิจกรรมเชิงบวก โดยแสวงหา ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในพื้นที่แผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

๔.๖.๒.๗ สอดส่องระวังเฝ้าระวังเยาวชนไม่ให้ออกฤทธิ์รุนแรง และพัฒนา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

๔.๖.๓ ด้านการปราบปราม

๔.๖.๓.๑ จัดให้มีระบบการข่าวระดับหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถระบุ ผู้ค้าผู้เสพ เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่โดยรวบรวมประมวลข่าวสารจากทุกแหล่ง ทั้งข่าวสาร ขอร้องเรียนเรื่องยาเสพติด จากประชาชน ข้อมูลจากผู้เสพผู้ติดที่เข้ารับการรักษาบำบัดรักษา ข้อมูลจาก การประชาคมหมู่บ้าน รวมทั้งข้อมูลจาก แหล่งข่าวและชุดปฏิบัติการของหน่วยงานต่าง ๆ

๔.๖.๓.๒ จัดชุดปฏิบัติการในพื้นที่โดยการสนธิกำลังระหว่างฝ่ายปกครอง ตำรวจ ทหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตรวจตรา ตรวจค้นจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้ค้า ยาเสพติด

๔.๖.๓.๓ ประสานขอรับการสนับสนุนกำลังปฏิบัติการจาก ศูนย์อำนวยการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรุงเทพมหานคร (ศอ.ปส.จ./กทม.) ชุดปฏิบัติการระดับภาค รวมทั้งชุดปฏิบัติการของ ศอ.ปส. ตามสถานการณ์ปัญหาของพื้นที่

๔.๖.๓.๔ ใช้อำนาจตามกฎหมายเชิญบุคคลผู้อาจเกี่ยวข้องกับการค้า ยาเสพติดมาให้ข้อมูลและปรับทัศนคติ หรือส่งต่อให้ ศอ.ปส. หรือหน่วยทหาร ดำเนินการตามระดับ พหุติการณ์

๔.๖.๓.๕ จัดกำลังอาสาสมัคร ตรวจสอบ เฝ้าระวังป้องกันมิให้มีการเสพ และค้ายาเสพติดในพื้นที่ โดยคำนึงถึงความเสี่ยงและความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งจะต้องมีระบบ และกลไกการคุ้มครอง ประชาชน

๔.๖.๔ การบริหารจัดการ

๔.๖.๔.๑ จัดทำแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ทุกอำเภอทุกเขต และนำแผนไปสู่การปฏิบัติประสานและบริหารงบประมาณ เพื่อดำเนินงานตามแผน

๔.๖.๔.๒ จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ/เขต (ศปก.อ./ข.) เพื่อทำหน้าที่ เป็นกลไก การเชื่อมโยงข้อมูล การติดตามสถานการณ์ การบูรณาการขับเคลื่อนนโยบายและแผนงาน โครงการ

๔.๖.๔.๓ จัดชุดปฏิบัติการตำบล ประกอบด้วย หน่วยงานด้านบังคับใช้ กฎหมาย และความมั่นคง หน่วยงานด้านรณรงค์ให้ความรู้และช่วยเหลือผู้เสพผู้ติด หน่วยงานด้าน การพัฒนาเพื่อสร้าง กระบวนการชุมชนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเข้มแข็งใน การต่อต้านยาเสพติดและมีความ มั่นคงปลอดภัยจากยาเสพติดต่อไป

๔.๖.๔.๔ รายงานผลการปฏิบัติต่อศูนย์อำนวยการป้องกัน และปราบปราม ยาเสพติดจังหวัด/ศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศอ.ปส.จ./ กทม.) และให้ ศอ.ปส.จ./กทม. รวบรวมผลการปฏิบัติรายงาน ศอ.ปส.

๔.๗ สร้างความเข้มแข็งให้กำลังภาคประชาชนด้วยกำลัง ๒ ส่วน ซึ่งจะต้องผนึกกำลัง ดูแลรักษา หมู่บ้าน/ชุมชนของตน

โดยกำลัง ๒ ส่วนประกอบด้วย ๑. กำลังประชาชนซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ร่วมกับ ๒. กำลังของผู้มีจิตอาสา โดยคัดเลือกจากกลุ่ม อาสาสมัครและมวลชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัย ยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ ที่มีจิตอาสาและมุ่งมั่นจะเข้ามาร่วมเป็นพลังเฝ้าระวังป้องกันและ ต่อต้านยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ภายใต้การสนับสนุน และระบบตอบแทนจูงใจของภาครัฐอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และพัฒนาให้เป็น อาสาพัฒนาประชารัฐ (อปช.) มีขีดความสามารถ และความเข้มแข็ง เป็นแกนนำสามารถขับเคลื่อนการเฝ้าระวังและควบคุมปัญหายาเสพติดในพื้นที่

พื้นที่ใดที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตาม กฎหมายแต่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลผลประโยชน์เรื่องยาเสพติดจะต้องถูกดำเนินการด้วยมาตรการที่กำหนด ตามแผนนี้

๔.๘ ให้กระทรวง กรม หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องสนับสนุนกำลังพลเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์เข้าร่วมดำเนินงานตามแผน ตามแนวทางที่คณะรัฐมนตรีจะพิจารณา กำหนด โดยในกระทรวง กรม หน่วยงานส่วนกลางให้ ผอ.ศอ.ปส. ประสานขอรับการสนับสนุน เจ้าหน้าที่เพื่อประกอบเป็นหน่วยเฉพาะกิจ หรือคณะทำงานเฉพาะด้าน ในส่วนภูมิภาค ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด/ผอ.ศอ.ปส.จ. เป็นผู้ประสานและบริหารจัดการกำลัง เพื่อปฏิบัติการตามแผนนี้

๔.๙ ให้ทุกส่วนราชการโดยกรมประชาสัมพันธ์ เป็นหน่วยงานหลัก ดำเนินการปฏิบัติการจิตวิทยา และประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง ด้วยสื่อและวิธีการสื่อสารทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนตื่นตัว ตระหนักรู้ และเข้ามามีส่วนร่วมดูแลปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง และสร้างความเข้าใจให้กับทุกหน่วยงานให้ความสำคัญ และการดำเนินงานตามแผนนี้ให้บรรลุผล

๔.๑๐ ให้บูรณาการการดำเนินงานตามแผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัย ยาเสพติด กักครอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาลในทุกด้าน ทั้งกลไกประชารัฐในการแจ้งเตือนภัย การรักษา ความสงบเรียบร้อยหมู่บ้าน/ชุมชน กลไกประชารัฐในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง กลไกอาสาสมัครต่างๆ

๕. ระยะเวลาปฏิบัติการ

๕.๑ ระยะที่ ๑ วันที่ ๑ เมษายน - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙ พัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาพื้นที่ปัญหามากและดำเนินมาตรการในพื้นที่ปัญหาปานกลาง และปัญหาน้อยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๕.๒ ระยะที่ ๒ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ - ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐ ขยายผลพื้นที่ปฏิบัติการ ลดสถานการณ์ปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยทั่วประเทศ

๕.๓ ระยะที่ ๓ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป ดำรงภารกิจต่อเนื่องเพื่อส่งต่อภารกิจรัฐบาลชุดต่อไป โดยกำหนดแผนการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นแผนระยะยาวทุกระยะ ๕ ปี สอดคล้องกับกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกรอบวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙) โดยส่งเสริมให้ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในกลไกประชารัฐป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดให้มาก ขึ้นแผน ประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

๖. การอำนวยการ

๖.๑ ที่ประชุมระดับนโยบาย โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ) เป็นประธาน ทำหน้าที่บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๙ ให้ความเห็นชอบแผน และแนวทางการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ

๖.๒ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีในการอำนวยการหน่วยเฉพาะกิจด้านการข่าว ตรวจสอบ กลั่นกรอง แสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และปล่อยปละละเลย และบุคคลซึ่งอาจมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพื่อเสนอหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติใช้อำนาจตาม มาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗

๖.๓ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) อำนวยการกำกับติดตามให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนเป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีคณะกรรมการปฏิบัตินโยบาย เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและปรับทัศนคติบุคคล ซึ่งอาจมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และหน่วยเฉพาะกิจด้านการข่าว และปราบปรามยาเสพติด เป็นกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานสนับสนุนกลไกของ ศอ.ปส.จ./กทม. และ ศป.ปส.อ./ข.

๖.๔ ให้ศูนย์ปฏิบัติการศูนย์อำนวยการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดจังหวัด และศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร (ศปก.ศอ.ปส.จ./กทม.) อำนวยการ การบริหารและสนับสนุนการดำเนินงานของ ศป.ปส.อ./ข. การนิเทศติดตามการปฏิบัติในพื้นที่ ให้บรรลุเป้าหมาย

๖.๕ ให้ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ/ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดเขต (ศป.ปส.อ./ข.) เป็นกลไกการปฏิบัติตามแผนร่วมกับกลไก ประชากรในพื้นที่ ตามแนวทางการปฏิบัติที่กำหนด ทั้งนี้ โดยการเตรียมความพร้อมและพัฒนาให้ ศป.ปส.อ./ข. เป็นกลไกที่มีอำนาจในการตัดสินใจสั่งการ และบูรณาการการปฏิบัติในพื้นที่ที่ใกล้ชิดกับ ตำบลและชุมชน

๖.๖ ให้สำนักงาน ป.ป.ส. จัดระบบฐานข้อมูลและการข่าวหมู่บ้าน/ชุมชนด้านยาเสพติด การอำนวยการและสนับสนุนแก่หน่วยปฏิบัติ ด้านงบประมาณ การจัดชุดเจ้าหน้าที่อำนวยการ ประสานและสนับสนุน ศอ.ปส.จ./กทม. การปฏิบัติการร่วมด้านการข่าวและปราบปราม การดำเนิน มาตรการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐตามแนวทาง ที่กำหนด การอบรมให้ความรู้และทักษะ การปฏิบัติ การรอกิจ การรวบรวมประมวลผลการปฏิบัติ และการประเมินผล รายงาน ผอ.ศอ.ปส.ประธาน ป.ป.ส. และรองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบ

๗. การติดตามประเมินผลและรายงาน

๗.๑ คณะอนุกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดภาพรวมระดับประเทศและระดับภาค มีอำนาจหน้าที่กำกับ ติดตาม เร่งรัดและตรวจสอบ การปฏิบัติของหน่วยงานในการดำเนินมาตรการและบูรณาการระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับพื้นที่ แผนประชารัฐร่วมใจ สร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

๗.๒ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการกำกับติดตามผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่ (จังหวัดและกรุงเทพมหานคร) มีอำนาจหน้าที่เร่งรัด กำกับ ตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานของ หน่วยงานในจังหวัด, อำเภอ, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, หมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อขับเคลื่อนแผนไปสู่การ ปฏิบัติในพื้นที่จังหวัด อำเภอที่รับผิดชอบ

๗.๓ ศูนย์ปฏิบัติการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศปก.ศอ.ปส.) รับแจ้งข่าวสารข้อร้องเรียนด้านยาเสพติดจากประชาชน อำนวยการประสานการ ปฏิบัติ ติดตาม และประมวลผลการดำเนินงานตามแผนตลอด ๒๔ ชั่วโมง และรายงาน ผอ.ศอ.ปส. รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง

๗.๔ ศอ.ปส.กระทรวงมหาดไทย สำรวจและประเมินหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะ ยาเสพติดในเดือนเมษายน และกันยายน ๒๕๕๙ และถูกรอบ ๖ และ ๑๒ เดือน ของทุกปีงบประมาณ

๗.๕ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สํารวจความคิดเห็นของประชาชนต่อสภาพปัญหา ยาเสพติดและการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ผลสัมฤทธิ์ของการ ปฏิบัติการตามแผน รวมทั้งความพึงพอใจในการดำเนินงานรายงาน คอ.ปส. ในเดือนพฤษภาคมและ กันยายน ๒๕๕๙ และถูกรอบ ๖ และ ๑๒ เดือน ของทุกปีงบประมาณ

๗.๖ สำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับสถาบันวิชาการ ประเมินผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพ เป็นรายจังหวัด พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเสนอ คอ.ปส. ในเดือนพฤษภาคม และกันยายน ๒๕๕๙ และถูกรอบ ๖ และ ๑๒ เดือนของทุกปีงบประมาณ

๘. เงื่อนไขความสำเร็จ

๘.๑ ความมุ่งมั่นของรัฐบาลที่จะดำเนินนโยบายให้สัมฤทธิ์ผล และดำเนินการตามนโยบายต่อเนื่อง

๘.๒ การบริหารทรัพยากรในการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ ทั้งกำลังเจ้าหน้าที่กำลังพลที่มีความรู้ความสามารถสามารถเข้าถึงพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง งบประมาณที่จะสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ โดยเฉพาะระดับอำเภอ/เขต รวมทั้งงบประมาณอุดหนุนภาคประชาชน ในกิจกรรมตามความริเริ่มของชุมชน

๘.๓ การไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและความเอาใจจริงเอาใจของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ที่จะต้องมุ่งมั่นร่วมกันแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน และร่วมพัฒนาไปสู่ความมั่นคงของประเทศ

๘.๔ การดำเนินงานที่สัมพันธ์ประสานสอดคล้องของแผน และการปฏิบัติในทุกมาตรการภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด ดังเช่น หลังจากราบปรามกดต้นขจัดอิทธิพลผลประโยชน์ในพื้นที่จะต้องมีการดำเนินการต่อเนื่อง โดยกระบวนการประชาคมและนำผู้เสพผู้ติดเข้าสู่กระบวนการคัดกรองและบำบัดรักษาโดยทันที ในขณะที่ ศูนย์คัดกรองและสถานบำบัดรักษาและฟื้นฟู ต้องมีความพร้อมที่จะรองรับ และกำลังภาคประชาชนมีความพร้อมที่จะเข้าติดตามช่วยเหลือภายหลังการบำบัดรักษา เป็นต้น

๘.๕ การเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวังดูแลและรักษาพื้นที่ ทั้งอาสาพัฒนาประชารัฐ สถาบันทางสังคม วิชาทกิจชุมชน/วิชาทกิจ เพื่อสังคมโดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

ที่มา : พล.ต.ต. จิรเดช กมลเพชร, ๒๕๖๐

สรุป

ในบทที่ ๓ นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแผนงานของรัฐบาล ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ คือ แผนประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐ โดยสรุปคือ การแก้ปัญหาเสพติด จำเป็นต้องใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน แก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง โดยกลไกของ “ประชารัฐ” ในระดับพื้นที่ ได้แก่ อำเภอ/เขต ซึ่งทำงานใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดเป็นศูนย์กลางบูรณาการมาตรการทุกด้านให้ประชาชนเข้าร่วมการแก้ปัญหายาเสพติดทุกด้าน ทั้งการป้องกัน บำบัดรักษา ปราบปราม และพัฒนาเพื่อลดเงื่อนไข อย่างสอดคล้องประสานกันด้วยกลไกและกระบวนการ “ประชารัฐ”

สำหรับเอกสารวิจัย พบข้อจำกัดในการแก้ปัญหาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน อาทิเช่น ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ชายแดน และ พื้นที่ชนบท ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ขณะที่ประชาชนในเขตเขตชุมชนเมืองมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาน้อยกว่า สำหรับข้อจำกัดด้านสภาพพื้นที่ที่เป็นป่าภูเขา เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการลักลอบลำเลียงยาเสพติด ส่วนปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ยังคงเป็นข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของประชาชน

บทที่ ๔

การดำเนินงาน ของหน่วยงานในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา ในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแผนการปฏิบัติงาน/การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ที่ได้นำนโยบาย/ยุทธศาสตร์ และแผนการดำเนินงานของรัฐบาล มาจัดทำเป็นโครงการ ในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน มุ่งประเด็นไปที่อำเภอในพื้นที่ตามแนวชายแดนประเทศไทย - เมียนมา ด้านจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย โดยกำหนดกรอบเวลาในการศึกษา ในห้วงปีงบประมาณ ๒๕๖๐ - ปัจจุบัน และขณะเดียวกัน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนตามโครงการ ในพื้นที่ด้วย เพื่อประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชน

การศึกษาโครงการของหน่วยงานในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัด เชียงราย ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ในพื้นที่

๑. โครงการของหน่วยงาน

รับผิดชอบในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย โดยเลือกผู้ศึกษา เป็นบางหน่วยงาน จำนวน ๒๒ โครงการ ดังนี้

๑.๑ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๑๕ โครงการ

๑.๑.๑ โรงพยาบาลเวียงแหง เรื่อง โครงการพัฒนาระบบป้องกัน บำบัด รักษา ผู้เสพ และผู้ติดยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ โรงพยาบาลเวียงแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่

๑.๑.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคอง ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง พัฒนาคูณธรรมและจริยธรรมส่งเสริมกิจกรรมป้องกันยาเสพติด

๑.๑.๓ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านใหม่ ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง โครงการส่งเสริมความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีเกษตร (ตรวจหาสารเสพติด ในกระแสดเลือด)

๑.๑.๔ กองทุนแม่ของแผ่นดิน บ้านวังมะริว หมู่ ๒ ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง โครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ (ขยับกาย สบายชีวี)

๑.๑.๕ เทศบาลตำบลเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง ค่ายอบรมแกนนำยุวชนห่างไกลยาเสพติดโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

๑.๑.๖ เทศบาลตำบลเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง โครงการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับกลุ่มผู้ป่วยติดสารเสพติด

๑.๑.๗ เทศบาลตำบลศรีดงเย็น ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง โครงการเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหา การแพร่ระบาดของยาเสพติด

๑.๑.๘ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทะลบ ตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง โครงการก่อสร้างลานกีฬา

๑.๑.๙ ที่ว่าการอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง โครงการวัดสี่ขาว

๑.๑.๑๐ สาธารณสุขอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง โครงการป้องกัน และแก้ไขปัญหา ยาเสพติดอำเภอฝาง

๑.๑.๑๑ กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓๔ ตำบลแม่ฮ้อย อำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง โครงการแดร์ การต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน

๑.๑.๑๒ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด (ภาคประชาชน)

๑.๑.๑๓ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง โครงการอบรมให้ความรู้และป้องกันสิ่งเสพติดในสถานศึกษาและเยาวชนศูนย์พัฒนาคุณภาพศึกษาท่าตอน

๑.๑.๑๔ สาธารณสุขอำเภอแม่ฮ้อย ตำบลแม่ฮ้อย อำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่ เรื่อง โครงการสนับสนุนการดำเนินการติดตามและแก้ไขปัญหาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด อย่างมีคุณภาพ

๑.๑.๑๕ ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอแม่ฮ้อย เรื่อง โครงการเร่งรัดปฏิบัติการค้นหา ผู้เสพ/ผู้ติดยา เข้าสู่กระบวนการบำบัด

๑.๒ จังหวัดเชียงราย จำนวน ๗ โครงการ

๑.๒.๑ โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง ตำบลแม่สองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เรื่อง โครงการพัฒนาผู้เรียน ด้านความรู้ และทักษะการป้องกันตัวเองจากยาเสพติด

๑.๒.๒ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เรื่อง โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

๑.๒.๓ โรงพยาบาลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เรื่อง โครงการพัฒนาคน พัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อชีวิตอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน

๑.๒.๔ องค์การบริหารส่วนตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เรื่อง โครงการสร้างจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

๑.๒.๕ ที่ว่าการอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เรื่อง โครงการเฝ้าระวังป้องกัน ในหมู่บ้านเป้าหมายรุนแรงระดับอำเภอตามแผนปฏิบัติการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด อำเภอแม่ฟ้าหลวง ประจำปี ๒๕๖๑

๑.๒.๖ สาธารณสุขตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เรื่อง โครงการประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด

๑.๒.๗ เทศบาลตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เรื่อง โครงการอาสาป้องกันภัยยาเสพติด

๒. สรุปผลการดำเนินโครงการฯ

จากการศึกษาโครงการต่างๆ พบว่าทุกหน่วยงานที่ได้สำรวจนั้น ได้จัดทำโครงการตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาล รวมทั้งได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการด้วย สรุปได้ดังนี้

๒.๑ โครงการพัฒนาระบบป้องกัน บำบัด รักษาผู้เสพ และผู้ติดยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ โรงพยาบาลเวียงแหง จว.ม.ช. ปี๒๕๖๑

ดำเนินการโดย โรงพยาบาลเวียงแหง เป็นสถานบริการด้านการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสุขภาพ ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดของ อ.เวียงแหง ทั้งที่อาศัยในพื้นที่ และเขตติดต่อ อำเภอใกล้เคียง จำนวนทั้งสิ้น ๑๒๒ ราย เป็นผู้ป่วยระบบบังคับบำบัด ๑๖ ราย และระบบสมัครใจ ๑๐๖ ราย โดยกระทรวงสาธารณสุขจะเข้ามาดูแลมาตรฐาน และคุณภาพ การบำบัดรักษา

ตัวชี้วัดโครงการ ดังนี้ ๑. ร้อยละ ๙๐ ของผู้เสพ/ผู้ติดที่เข้ารับการบำบัดได้รับการบำบัดตามขั้นตอนครบตามเกณฑ์ ๒. ร้อยละ ๘๐ ของผู้เสพ/ผู้ติดที่ได้รับการบำบัดครบตามเกณฑ์ ได้รับการติดตามดูแล ๔ - ๗ ครั้ง ใน ๑ ปี ๓. ร้อยละ ๑๐๐ ของเจ้าหน้าที่ ผู้ทำหน้าที่ประเมินคัดกรอง อ.เวียงแหง มีศักยภาพด้านการคัดกรองบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถนะผู้ป่วยยาเสพติด

ผลการดำเนินโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาศักยภาพและการติดตาม ของผู้ป่วย ยาเสพติด และครอบครัวอย่างต่อเนื่อง จำนวน ๑๓๓ คน มีผลการดำเนินโครงการ ดังนี้ ๑. ร้อยละ ๑๐๐ ของผู้เสพ/ผู้ติดเข้ารับการบำบัด ได้รับการบำบัดตามขั้นตอนครบตามเกณฑ์ ๒. ร้อยละ ๕๐ ของผู้เสพ/ผู้ติด ที่ได้รับการบำบัดครบตามเกณฑ์ ได้รับการติดตาม ๔ ครั้ง ๑ ปี (อยู่ในช่วงดำเนินการติดตาม)

ปัญหาข้อขัดข้อง คือ ผู้ป่วย และครอบครัวเป็นชนเผ่า จะมีปัญหาด้านการสื่อสารภาษาไทยกลาง ทำให้ต้องมีการสื่อสารโดยผ่านล่ามเป็นบางครั้ง และด้วยกิจวัตร/การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทำให้ผู้ป่วยและญาติมักจะ มารักษาไม่ตรงนัด

ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ (เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการ) ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนให้ความร่วมมือและมีความสนใจใฝ่กิจกรรม สามารถวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุการติดสารเสพติดของตนเอง และร่วมกันหาทางแก้ไขกับเจ้าหน้าที่ ผู้ป่วย และครอบครัว รู้โทษของสารเสพติด และเรียนรู้ทักษะการปฏิเสธ เพื่อไม่ให้มีการเสพซ้ำ การจัดทำโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ ควรเริ่มจากตัวประชาชน ในพื้นที่เอง รับรู้ปัญหายาเสพติด และร่วมกันหาแนวทางป้องกันตามศักยภาพของคนในชุมชนก่อน การที่ประชาชนมีความสนใจมีความตระหนัก ในปัญหาจะทำให้ทุกคนร่วมมือกันแก้ปัญหา มากกว่า จะเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชนหรือคนใดคนหนึ่ง ในการทำโครงการแต่ละโครงการ เน้นผลประโยชน์ ของประชาชน การเข้าถึงประชาชนในพื้นที่และความเท่าเทียมไม่แบ่งแยกชนเผ่า หรือคนไทย คนต่างด้าว มีมาตรการในการทำงาน

๒.๒ โครงการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมส่งเสริมกิจกรรมป้องกันยาเสพติด

ดำเนินการโดย องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคอง ต.เมืองคอง อ.เชียงดาว จว.เชียงใหม่ ซึ่งมองเห็นว่าเยาวชนเป็นอนาคตของชาติ แต่ปัจจุบันในสังคมไทยถูกมองในภาพลักษณ์ที่ไม่ดีหลายประการทั้งยังขาดความรู้ สติสัมปชัญญะในการตัดสินใจ ทั้งในโลกความเป็นจริงและ

โลกโซเซียล อปต.เมืองคอง จึงเล็งเห็นปัญหา จึงได้จัดโครงการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมเยาวชน ส่งเสริมกิจกรรมทางบวกป้องกันยาเสพติดขึ้น เพื่อที่จะได้แก้ปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ เด็กและเยาวชนรู้จักบาป บุญ คุณ โทษ มีความประพฤติที่ดีถูกต้อง และเยาวชน เกิดความตระหนักในพิษภัยของยาเสพติด สามารถสร้างภูมิคุ้มกันตนเองมีส่วนร่วม ในการเฝ้าระวังยาเสพติดในพื้นที่ ต. เมืองคองฯ

ผลการดำเนินโครงการ ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เยาวชน ต.เมืองคองฯ ให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน ๕๐ คน เยาวชนรู้จักโทษพิษภัยของ ยาเสพติด และมีความสามารถในการสร้างภูมิคุ้มกันตนเอง ครอบครัว และสังคม

๒.๓ โครงการ ส่งเสริมความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีเกษตร (ตรวจหาสารเสพติด ในกระแสเลือด)

ดำเนินโครงการโดย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องด้วยประชาชนในพื้นที่สูงของ ต.เมืองคอง มีการเสพฝิ่น และยังไม่สามารถเลิกได้ในบางส่วนทาง รพ.สต.บ้านใหม่ จึงจัดกิจกรรมร่วมกับโครงการหลวง เมื่อแก้ไข ปัญหาในพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน โดยจัดกิจกรรมให้ความรู้ เกี่ยวกับการใช้สารเคมีที่ถูกต้องให้กับ ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและหันมาปลูกพืชทางการเกษตร เพื่อทดแทนการปลูกฝิ่นต่อไป

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ ประชาชนในพื้นที่ มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี ในการเกษตรและหันมาปลูกพืชการเกษตรทดแทนการปลูกฝิ่น

ผลการดำเนินโครงการ ประชาชนให้ความสนใจและมีส่วนร่วม จำนวน ๑,๐๐๐ คน ประชาชนในพื้นที่ มีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการเกษตร และหันมาปลูกพืชการเกษตรทดแทน การปลูกฝิ่น

ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ สภาพเส้นทางไปยังหมู่บ้านคับแคบ และเป็นหลุม เป็นอุปสรรคในการเดินทางมาเข้าร่วมโครงการ

ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ (เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการ) การจัดทำโครงการ ในลักษณะต่างๆ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ต้องมีเจ้าหน้าที่ หลายภาคส่วนทำงานร่วมกัน

๒.๔ โครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ (ขยับกาย สบายชีวี)

ดำเนินการโดย กองทุนแม่ของแผ่นดิน บ.วังมะริว หมู่ ๒ ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องด้วยสังคมไทยในปัจจุบันต้องทำงานแข่งกับเวลาจึงทำให้ขาด การออกกำลังกาย จนทำให้เกิดโรคต่างๆตามมา ทางกลุ่มสตรีและกองทุนแม่ของแผ่นดิน จึงได้จัด โครงการขยับกาย สบายชีวี ขึ้น เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมหันมาออกกำลังกายให้สุขภาพแข็งแรง และห่างไกลยาเสพติด

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ ประชาชนมีความแข็งแรงทั้งทางกาย และจิตใจห่างไกล ยาเสพติด

ผลการดำเนินโครงการ มีประชาชนให้ความสนใจและมีส่วนร่วม ประมาณ ๕๐ คน/วัน ประชาชนมีความแข็งแรง และเยาวชนหันมาสนใจกิจกรรมมากขึ้น

ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ รับเงินสนับสนุนล่าช้า, อุปกรณ์ไม่พร้อม, ชุมชนมีส่วนร่วมน้อย

๒.๕ โครงการค่ายอบรมแกนนำเยาวชนห่างไกลยาเสพติดโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ดำเนินการโดย เทศบาลตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเล็งเห็นว่า ปัจจุบันปัญหาเสพติดกำลังระบาดอย่างหนัก โดยเฉพาะกับเยาวชน เนื่องจากปัจจุบันมีความสะดวกที่จะเข้าถึงสื่อข้อมูลต่างๆ ได้ง่ายขึ้น จึงเป็นการชักนำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการลอกเลียนแบบ ในพฤติกรรมนั้นๆ และอุบัติการณ์ของการพบนักเรียนที่ใช้สิ่งเสพติดในโรงเรียนปี ๕๘ พบนักเรียน ใช้บุหรี่ ๑๒ คน ต้มเบียร์ ๖ คน พบสารแอมเฟตามีนในปัสสาวะ ๘ คน จึงจัดโครงการขึ้นเพื่อกระตุ้นเตือนนักเรียนและตระหนักถึงปัญหา ที่โรงเรียนบ้านอรุโณทัย

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ ๑. นักเรียนมีความรู้เรื่องยาเสพติด โรคเอดส์ และโรคติดต่อ ทางเพศสัมพันธ์ ๘๐%, ๒. นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติด โรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ๑๐๐%, ๓. เพื่อจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในวันยาเสพติดโลก ประชาชนให้ความร่วมมือ/ให้การสนับสนุน/ตอบรับผลของโครงการเป็นอย่างดี นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม จำนวน ๗๐ คน

ผลการดำเนินโครงการ ทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่องยาเสพติด โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๘๐ จากแบบทดสอบก่อน และหลังการร่วมกิจกรรม, มีระบบเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และมีกิจกรรมรณรงค์การป้องกันยาเสพติดในวันยาเสพติดโลกโดยมีร้อยละ ๕๐ ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

ปัญหาข้อขัดข้อง คือ ขาดความต่อเนื่องของโครงการจากโครงการหนึ่งสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาของยาเสพติดโครงการอื่น เนื่องจากเงื่อนไขของแผนงานในการเบิกงบประมาณ

ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ (เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการ) การจัดทำโครงการในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชน ในพื้นที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดต้องประสาน/บูรณาการ หน่วยงานอื่น เช่น หน่วยงานทหาร/สาธารณสุข/โครงการหลวง/ตำรวจ เพื่อให้เกิดวงรอบของโครงการเป็นห่วงโซ่ เช่น โครงการให้ความรู้ ต่อยอดไปยังโครงการบำบัดต่อยอดไปยังโครงการส่งเสริมอาชีพให้มีรายได้ ติดตามผลคัดแยก และนำเข้าสู่วงรอบให้ความรู้

๒.๖ โครงการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับกลุ่มผู้ป่วยติดสารเสพติด

ดำเนินการโดย เทศบาลตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีการแพร่ระบาดของ ของยาเสพติด โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนได้มีการลงสุดดมสารระเหย บุหรี่ สารเสพติด (ยาบ้า) ที่ผ่านมามีข่าวว่าตำบลเมืองนะ มีประวัติบุคคลผู้ใช้สารเสพติดประเภทเฮโรอีน ๗๓ ราย ผีน ๘๓ ราย ยาบ้า ๙๔ ราย รวม ๒๕๐ ราย ดังนั้นกลุ่มรณรงค์จึงเห็นสมควรจัดให้มีโครงการส่งเสริมสุขภาพ แบบองค์รวมสำหรับกลุ่มผู้ป่วยติดสารเสพติด เพื่อลดปัญหาสารเสพติดในชุมชน

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ ๑. เพื่อให้สมาชิกกลุ่มรณรงค์มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคภัยที่เกิดจากยาเสพติดเพื่อขึ้นร้อยละ ๘๐, ๒. เพื่อเพิ่มจำนวนสมาชิกผู้ใช้สารเสพติดที่สมัครใจต้องการเลิกใช้สารเสพติดอย่างถาวร (กลุ่มรณรงค์) ร้อยละ ๑๐

ผลการดำเนินโครงการ ประชาชนให้ความร่วมมือ/ให้การสนับสนุน/ตอบรับผลของโครงการเป็นอย่างดี มีกลุ่มผู้ใช้สารเสพติดที่สมัครใจต้องการเลิกใช้สารเสพติดอย่างถาวร ๘๐ คน ทำให้เกิดภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยมีหน่วยงานองค์การที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และมีการประสานงานอย่างต่อเนื่อง, ผู้ติดสารเสพติด คือ ผู้ป่วยจะได้มีเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ประสบการณ์จากชีวิตจริงและได้รับโอกาสและผู้เข้าร่วมกิจกรรม จะได้ทัศนคติเชิงบวกมองโลกในแง่ดีเกิดความตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหามากขึ้น ปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ขาดความต่อเนื่องของโครงการจากโครงการหนึ่งสู่แนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติด โครงการอื่น เนื่องจากเงื่อนไขของแผนงานในการเบิกงบประมาณ

๒.๗ โครงการเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด

ดำเนินโครงการโดย องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากพื้นที่มีประชาชนหลากหลายชนเผ่า และเป็นพื้นที่สูงที่มีพื้นที่เสี่ยงในการประสบปัญหาเสพติด ทาง อบต. และหน่วยงานร่วมจึงต้องการสร้างกระบวนการการแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างชุมชนในพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ตัวชี้วัดของโครงการ ดังนี้ ๑. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครอบครัวสมาชิกผู้ติดยาเสพติด ๒. อัตราผู้เสพยาเสพติดลดลง ๓. ประชาชนในพื้นที่ที่มีความตระหนักถึงภัยยาเสพติดมากขึ้น

ผลการดำเนินโครงการ จัดกิจกรรมเดินรณรงค์ในวันจันทร์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๐ โดยมีหลายหน่วยงานร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมมีผู้ให้ความสนใจเข้าร่วมประมาณ ๑๐๐ คน และเกิดการเรียนรู้ถึงวิธีการแก้ไขป้องกันพิษภัยของยาเสพติดเป็นอย่างดี เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานและชุมชน ซึ่งได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากทั้งชุมชน และผู้นำชุมชนในพื้นที่เป็นอย่างดีในการเข้าร่วมโครงการโดยเน้นการมีส่วนร่วม

ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ (เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการ) การจัดทำโครงการในลักษณะต่างๆ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด คือ เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดและประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการด้วยกันในการดูแลสมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อน และชมรม ตลอดจนมีการเข้าใจและยอมรับผู้มีปัญหาติดยาเสพติดได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว เพื่อไม่ให้คนในครอบครัวไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

๒.๘ โครงการก่อสร้างลานกีฬา

ดำเนินการโดย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องด้วยปัจจุบัน ราษฎร บ.ดอยหล่อ หมู่ ๔ ต.แม่ทะลบ อ.ไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ประสบปัญหา เรื่องสถานที่เล่นกีฬาอีกทั้งในช่วงฤดูฝนพื้นผิวลานกีฬามีน้ำขังเป็นผลทำให้ไม่สามารถเล่นกีฬาได้ ซึ่งอาจจะทำให้กลุ่มเยาวชนมีการมั่วสุ่มยาเสพติดได้

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ มีลานกีฬาเอนกประสงค์ตามโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ผลการดำเนินโครงการ ทำให้มีลานกีฬาที่ได้มาตรฐานในเขตพื้นที่ อบต.แม่ทะลบ, ราษฎรในพื้นที่ และใกล้เคียงมีความสะดวกสบายในการออกกำลังกาย, ราษฎรมีความรู้สึกที่ดีต่อหน่วยงานราชการ และเพื่อลดปัญหายาเสพติด ในพื้นที่ ประชาชนมีส่วนร่วม และให้ความสนใจ จำนวน ๔๒๕ ครั้งเรือน การสร้างลานกีฬาเป็นการลดการมั่วสุมของยาเสพติด เนื่องจากเยาวชนในพื้นที่จะใช้ลานกีฬาในการออกกำลังกายมากกว่าที่จะไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

๒.๙ โครงการวัดสีขาว

ดำเนินการโดย ที่ว่าการ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากปัจจุบัน ยาเสพติดมีการแพร่ระบาดเข้าไปเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและสถาบันสงฆ์ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการ เพื่อการป้องกันแก้ไข และเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของยาเสพติดในวัด และสถาบันสงฆ์อย่างเร่งด่วน

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ มีข้อมูลพระสงฆ์และสามเณรวัดทุกแห่งในพื้นที่ อำเภอไชยปราการ

ผลการดำเนินโครงการ ได้รับทราบข้อมูลพระสงฆ์ และสามเณรในอำเภอไชยปราการ สำหรับการวางแผนดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดในพระสงฆ์, หน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด และสามารถป้องปรามการกระทำ ความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของพระสงฆ์ ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เนื่องจากปัญหา ยาเสพติดต้องได้รับความร่วมมือ จากทุกภาคส่วน และประชาชนตระหนักถึงพิษภัยยาเสพติด มีการประชุมหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพระสงฆ์ โดยการมีส่วนร่วม ระหว่างทหาร ตำรวจ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการตรวจปัสสาวะ หาสารเสพติด ในวัดที่มีความ เสี่ยงสูง

๒.๑๐ โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอำเภอฝาง

ดำเนินโครงการโดย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเลิกยาเสพติดไม่ใช่เรื่องง่าย การติดตามการฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ผ่าน การบำบัดรักษา เพื่อช่วยเหลือให้ผู้ผ่านการบำบัดในชุมชน ทั้งด้านร่างกายและด้านการศึกษา เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ผ่านการบำบัดรักษาหันกลับไปใช้สารเสพติดซ้ำ การเตรียมให้ความรู้กับผู้มีหน้าที่ ติดตามต่อเนื่องในชุมชน สามารถให้คำปรึกษาช่วยเหลือเบื้องต้น

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ อัตราการหยุดเสพไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๕๐

ผลการดำเนินโครงการ สามารถติดตามผู้ผ่านการบำบัด ๑๕๕ ราย ไม่มารายงานตัว ๒๕ ราย ประชาชนให้ความร่วมมือในการติดตามผู้ผ่านการบำบัด

ปัญหาข้อขัดข้อง คือ ผู้ผ่านการบำบัดที่เป็นผู้ป่วยที่ถูกบังคับบำบัด จะไม่ให้ความร่วมมือในการติดตาม

๒.๑๑ โครงการแดร์ การต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน

ดำเนินโครงการโดย กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓๔ อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเน้นการเข้าถึง สอนให้นักเรียนรู้จักการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ใช้ยาเสพติด มุ่งเน้นให้เด็กนักเรียนที่เป็นอนาคตของชาติ ไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยว กับยาเสพติด

ผลการดำเนินโครงการ ทำให้เด็กนักเรียนได้รู้ถึงโทษและ พิษภัยของยาเสพติด และคำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาว่าจะเกิดปัญหาทางด้านต่างๆ เช่น ด้านสังคม ครอบครัว เป็นต้น ประชาชนทั่วไปและเด็กนักเรียนมีส่วนร่วม และให้ความสนใจ พร้อมทั้งให้ความสนับสนุนในการทำโครงการ จำนวน ๔ โรงเรียน นักเรียน ๓๕๐ คน มีการจัดกิจกรรมบรรยายโทษและพิษภัยยาเสพติด, ฝึกวิธีการปฏิเสธ เมื่อถูกชักชวนให้ใช้ยาเสพติด, เรียนรู้จากวีดิทัศน์สารคดีเกี่ยวกับการปราบปราม ยาเสพติด และให้การบ้านหรือทำรายงานเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด

ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ ปัญหาด้านงบประมาณสนับสนุนในการทำโครงการ และเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอนของโครงการ

๒.๑๒ โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (ภาคประชาชน)

ดำเนินโครงการโดย องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน อำเภอแม่สาย จังหวัด เชียงใหม่ การปฏิบัติงานต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดตามนโยบายของรัฐในการขับเคลื่อนแผนประชารัฐ ร่วมใจ สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด พ.ศ.๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ ตามแนวทางปฏิบัติ ๙ ขั้นตอนนั้น หากดำเนินการด้านปราบปรามเพียงอย่างเดียว ย่อมบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ยาก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการป้องกันควบคู่ไปด้วย เพื่อไม่ให้ผู้ค้าและผู้เสพเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในพื้นที่ ตำบลท่าตอน ยังมีหลายหย่อม ด้านที่พบว่ามีการแพร่ระบาดของยาเสพติด สาเหตุสำคัญ มาจากเป็นพื้นที่ใกล้แนวชายแดนที่มีการลำเลียงและเป็นจุดพักยาเสพติด อีกทั้งประชาชนยังขาด ความตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดทั้งด้านร่างกาย สังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคง ของประเทศ หากประชาชนมีการประสานความร่วมมือเน้นพลังแผ่นดิน ร่วมกันต่อต้านยาเสพติดในหมู่บ้าน ของตนเองแจ้งเบาะแสข้อมูลข่าวสารให้เจ้าหน้าที่ที่จะส่งผลให้การดำเนินการด้านการปราบปราม ยาเสพติดบรรลุตามเป้าหมาย โดยประชาชนที่ได้รับความรู้สามารถเป็นแกนนำ ในหมู่บ้านถ่ายทอด ความรู้ให้กับสมาชิกในหมู่บ้านได้

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ ผู้เข้าร่วมโครงการเป็นแกนนำของหมู่บ้านเข้าร่วม ให้ความรู้ตลอดโครงการ และให้ความร่วมมือในทุกกิจกรรมและมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

ผลการดำเนินโครงการ จัดวิทยากรบรรยายให้ความรู้ จากหน่วยงานที่ปฏิบัติ หน้าที่ โดยตรงกับเรื่องยาเสพติด ได้แก่ ฝ่ายความมั่นคงอำเภอแม่สาย, ชุดพัฒนาสัมพันธ์มวลชน ที่ ๓๒๐๕, สถานีตำรวจภูธรแม่สาย, ตำรวจตระเวนชายแดน ๓๓๔, บก.ควบคุม ทพ.ศปก.ทพ.๓ และให้ ประชาชน ได้ร่วมกิจกรรม และแสดงความคิดเห็น ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ๑๕๑ คน (เป้าหมาย ของโครงการ ๑๕๐ คน) ผู้เข้าร่วมโครงการมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการป้องกัน และ แก้ไข ปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ปี ๒๕๖๐ มีความรู้ในปัญหาและแนวทางป้องปรามสกัด ยาเสพติดหมู่บ้านตามแนวชายแดน การสร้างแผนที่ความคิด เพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกันห่างไกลยาเสพติด การควบคุม และปราบปรามยาเสพติดด้วยมาตรการของกฎหมาย สถานการณ์และการป้องปรามยา เสพติด การสร้างรั้วชายแดนสกัดกั้นยาเสพติด และครอบครัวอุ่นใจรัก ขจัดสิ้นยาเสพติด

ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ การลำดับหัวข้อของการบรรยาย อาจสร้างความสับสน ให้กับประชาชนและวิทยากรก็มีข้อมูลทั่วไปที่ซ้ำๆ กันในหลายๆ ท่าน นอกจากนั้น การอบรมที่เต็มวัน สร้างความเบื่อหน่ายให้กับผู้เข้าร่วมการอบรม

ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ (เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการ) นอกจากหน่วยงานต่างๆ ที่มาให้ความรู้มาบรรยายตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ควรให้หน่วยงาน ป.ป.ส. หรือหน่วยงานอื่นๆ เพิ่มขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และควรจัดได้นำประชาชนได้ไปดูงานที่เรือนจำเพื่อเห็นวิถีชีวิตผู้ต้องขังในเรือนจำ ความคิดของผู้ต้องขังในเรือนจำ เพื่อชี้ให้เห็นถึงโอกาสที่หายไป

๒.๑๓ โครงการอบรมให้ความรู้และป้องกันสิ่งเสพติดในสถานศึกษา และเยาวชน ศูนย์พัฒนาคุณภาพศึกษาท่าตอน

ดำเนินโครงการโดย องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากปัญหาของการติดยาเสพติดของเด็กนักเรียน เยาวชนในปัจจุบัน เป็นผลให้เด็กและเยาวชน หลงผิดเข้าสู่วงจรของการซื้อขายและเสพยามากขึ้น เป็นอุปสรรคของการพัฒนาประเทศ อันจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และการใช้จ่ายงบประมาณของประเทศ ในการบำบัดฟื้นฟู เป็นปัญหาที่สร้างความรู้สึกสะเทือนใจ และเจ็บปวดใจ ให้กับผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังนำมาซึ่งปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและอาชญากรรมต่างๆ ในสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอนฯ จึงได้ตระหนักว่าทุกภาคส่วนของสังคม ควรมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ไม่ปล่อยให้เป็นการของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง จึงได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้ และให้เด็ก และเยาวชน ได้ร่วมกิจกรรมการเวียนฐาน โดยในบางฐานมีการนำยาเสพติดประเภทต่างๆ มาให้ดูจริงๆ และอุปกรณ์ทดลองมาให้ดูด้วย

ตัวชี้วัดของโครงการ ได้แก่ ผู้เข้าร่วมโครงการซึ่งเป็นแกนนำเยาวชนของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาท่าตอน เข้าร่วมรับความรู้และกิจกรรมตลอดการอบรมให้ความร่วมมือทุกกิจกรรม และมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรม ร่วมแสดงความคิดเห็นการเวียนฐานทำให้กลุ่มเล็กลง และมีความทั่วถึงในการร่วมกิจกรรม การเห็นอุปกรณ์การเสพ, ยาเสพติดของจริง สร้างความสนใจให้กับเยาวชน

ผลการดำเนินโครงการ จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ ๗๗๖ คน (เป้าหมายของโครงการ ๗๐๐ คน) ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับรู้ และรับทราบถึงปัญหาและพิษร้ายของยาเสพติด มีการสร้างแกนนำเยาวชนในการต่อต้านและป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา และชุมชน โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทักษะทางความคิด สร้างภูมิคุ้มกันทางด้านร่างกาย จิตใจ ให้กับเยาวชนไม่ให้ตกเป็นทาสของอบายมุขด้วยวิถีพุทธ

ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ การนำเยาวชนมาจากทุกหมู่บ้าน ซึ่งความแตกต่างของระยะทางในการเดินทาง มีผลให้การควบคุมเวลาในการเริ่มการอบรมมีปัญหา และสถานที่คับแคบไม่เหมาะสม ตลอดจนสภาพอากาศ และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่พร้อม ทำให้ความสนใจลดลงบ้าง

๒.๑๔ โครงการสนับสนุนการดำเนินการติดตาม และแก้ไขปัญหายาเสพติด/ผู้ติดยาเสพติดอย่างมีคุณภาพ

ดำเนินโครงการโดย สาธารณสุขอำเภอแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อดำเนินการติดตาม ผู้เสพยา/ผู้ติดยาเสพติดของอำเภอแม่เมาะ และการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในพื้นที่อำเภอแม่เมาะ

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดของอำเภอแม่เมาะ ที่ผ่านการบำบัด ตามกระบวนการ สาธารณสุขได้รับการติดตามจาก จนท.สาธารณสุข ๑๐๐ %

ผลการดำเนินโครงการ มีการติดตามผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ ที่ผ่านการบำบัด ๑๐๐ % นอกจากนี้ ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด ออกนอกพื้นที่ และเสียชีวิตไป

ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดบางรายไปทำงานนอกพื้นที่และมีการเสียชีวิต

๒.๑๕ โครงการ โดยการเร่งรัดปฏิบัติการค้นหา ผู้เสพ/ผู้ติดเข้าสู่กระบวนการบำบัด ดำเนินโครงการโดย ศูนย์ปฏิบัติการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี ๒๕๖๑ โดยการนำผู้เสพยาเสพติด เข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพให้กลับไปใช้ชีวิตอย่างปกติสุขในสังคม เป็นที่ยอมรับของสังคม

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพไม่กลับไปเสพยา

ผลการดำเนินโครงการ ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จำนวนเป้าหมายทั้งหมด ๑๐๕ ราย ดำเนินการในช่วง ๖ เดือนแรก (ตุลาคม ๒๕๖๐ – มีนาคม ๒๕๖๑) จำนวน ๕๗ ราย คงค้าง ๔๘ ราย

ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ ๑. ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่เท่าที่ควร เนื่องจากเกรงกลัวและไม่ให้ความร่วมมือจากภาครัฐ ๒. งบประมาณในการค้นหาในแต่ละปี ยังไม่เพียงพอ ๓. กระบวนการในการนำผู้เสพ ยังไม่ครอบคลุม ๔. ขั้นตอนมีเยอะเกิ่นไป

ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ (เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการ) ปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องที่ใครหลายคนไม่อยากจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับมัน จนท.ของรัฐ เพราะเป็นการที่จะเอาตัวเองเข้าไปเสี่ยงมันจะเกิดผลกระทบต่อตนเอง และครอบครัว ประชาชนในพื้นที่ จึงไม่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐเท่าที่ควร เนื่องจากอาจจะเกรงกลัวอิทธิพล ในพื้นที่หรือมีข้อมูลที่ไม่ชัดเจน เห็นควรให้มีการณรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ให้มากกว่านี้และให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้เสพ ผู้ติด มีแค่การบำบัดอย่างเดียว

๒.๑๖ โครงการพัฒนาผู้เรียน ด้านความรู้ และทักษะการป้องกันตัวเองจากยาเสพติด ดำเนินโครงการโดย โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลด้านการป้องกัน และปราบปรามแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่

ตัวชี้วัดของโครงการ ได้แก่ ๑. เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และเป็นชุมชนที่มีความปลอดภัยยาเสพติด ๒. เพื่อให้ชุมชนมีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านของตนเอง

ผลการดำเนินโครงการ ทำให้ผู้บำบัด/ประชาชน ได้รับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และการป้องกันตนเองจากยาเสพติด, ผู้ติดยาเสพติดได้เข้ารับการบำบัด ๒๐ คน และผู้ผ่านการบำบัด/ประชาชน ได้รับการส่งเสริมอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีกิจกรรมการประกวดหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง และประกวดบ้านตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประมาณร้อยละ ๖๐

ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ ๑. การสื่อสารด้านภาษาในบางหมู่บ้านที่เป็นชนเผ่า ต้องใช้ล่ามแปล ๒. งบประมาณในการจัดการประชุม ๓. ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน

๒.๑๗ โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ดำเนินโครงการโดย องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อดำเนินงานตามที่สมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติกำหนดให้วันที่ ๒๖ มิ.ย. ของทุกปี เป็นวันต่อต้านยาเสพติดโลก และประเทศไทยได้ยึดถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องทั้งภาครัฐ และเอกชน ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาการระบาดของยาเสพติด และสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชน

ตัวชี้วัดของโครงการ คือ ประชาชนที่ติดยาเสพติดมีจำนวนลดลง, ไม่มีผู้เสพยาเสพติดรายใหม่

ผลการดำเนินโครงการ ทำให้ ประชาชน มีความรู้ความเข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติด, ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล ฝึกระวัง และป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด และชุมชนมีความเข้มแข็ง และเป็นพลังต่อต้านยาเสพติดในอนาคต

ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ที่เป็นอยู่ที่ยากจน ทำให้ การสละเวลาในการหารายได้ เพื่อมาร่วมกิจกรรมนั้นค่อนข้างยาก แต่นักเรียนในพื้นที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๓๐๐ คน

๒.๑๘ โครงการพัฒนาคน พัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อชีวิตอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน

ดำเนินโครงการโดย โรงพยาบาลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เนื่องจากปัจจุบัน สังคมไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤต จากการกลับมาแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ในกลุ่มของเยาวชน และประชาชน ที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษ และพิษภัยของยาเสพติด วัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่ ๑. เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาล และร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม ๒. เพื่อบำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด ๓. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ทางด้านความคิด สร้างภูมิคุ้มกันทางด้านร่างกาย ของเยาวชน ๔. เพื่อให้ผู้ผ่านการบำบัดสามารถกลับคืนสู่สังคม และใช้ชีวิตได้ตามปกติ

ตัวชี้วัดของโครงการ ประชาชน มีความรู้ความเข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติด ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล ฝึกระวัง และป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด และชุมชนมีความเข้มแข็ง และเป็นพลังต่อต้านยาเสพติดในอนาคต

ผลการดำเนินโครงการ ประชาชนให้ความสนใจ และมีส่วนร่วม จำนวน ๒๐๐ คน ชุมชนมีความสามัคคี ปลอดภัยยาเสพติด และอบายมุข มีกฎของชุมชน/หมู่บ้าน และมาตรการทางสังคม ในการงดดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ ๑. แต่ละพื้นที่มีการใช้ภาษาถิ่นที่ไม่เหมือนกัน ๒. ระดับความรุนแรงของยาเสพติดแต่ละพื้นที่ ๓. พื้นฐานความรู้ที่ไม่เท่าเทียมกัน และกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน

๒.๑๙ โครงการสร้างจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ดำเนินโครงการโดย องค์การบริหารส่วนตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เนื่องจากปัจจุบันปัญหายาเสพติดระบาดในพื้นที่ ต.เทอดไทยฯ อย่างต่อเนื่องทำให้ชุมชนต้องสูญเสียเยาวชน และราษฎรที่มีความสามารถ ในการทำงานที่จะช่วยพัฒนาชุมชน จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

ตัวชี้วัดโครงการ ได้แก่ ๑. ชุมชนปลอดจากยาเสพติด ๒. สร้างความสามัคคีให้เกิดกับคนในชุมชน ๓. บำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด ๔. พัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านความคิด สร้างภูมิคุ้มกันทางด้านร่างกายของเยาวชน

ผลการดำเนินโครงการ ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายเป็นอย่างดี มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ๕๐ คน การจัดกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน และการชมสื่อที่สามารถทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนทำให้ชุมชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโทษ และพิษภัยของยาเสพติด เนื่องจากราษฎรในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้หนังสือ

๒.๒๐ โครงการเฝ้าระวังป้องกันในหมู่บ้านเป้าหมายรุนแรงระดับอำเภอ

ดำเนินโครงการโดย ที่ว่าการ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ซึ่ง ศอ.ปส. กำหนดยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด และการดำเนินการ ตามแผน ประชาธิปไตยร่วมใจ และเน้นการดำเนินการตามแผนประชาธิปไตย สร้างหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง/มั่นคงปลอดภัย ยาเสพติด แต่งตั้งชุดปฏิบัติประจำตำบล การติดตามและประเมินสถานการณ์ดำเนินงาน

ตัวชี้วัดของโครงการ ได้แก่ ผู้เสพยาใหม่ต้องลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีงบประมาณ ที่ผ่านมา และ ราษฎรในพื้นที่/ชุมชนมีภูมิคุ้มกันชุมชน

ผลการดำเนินโครงการ ทำให้ประชาชน มีความรู้ความเข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติด, ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล เฝ้าระวัง และป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด และชุมชนมีความเข้มแข็ง และเป็นพลังต่อต้านยาเสพติดในอนาคต ประชาชนให้ความสนใจและมีส่วนร่วม อย่างน้อยหลังคาเรือนละ ๑ คน ในหมู่บ้านที่อยู่จริง

ปัญหาข้อขัดข้อง ได้แก่ ๑. แต่ละพื้นที่มีการใช้ภาษาถิ่นที่ไม่เหมือนกัน ๒. ระดับความรุนแรงของยาเสพติดแต่ละพื้นที่ ๓. พื้นฐานความรู้ที่ไม่เท่าเทียมกัน และกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน

๒.๒๑ โครงการประชาธิปไตยร่วมใจสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด

ดำเนินการโดย สาธารณสุขอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ร่วมกับส่วนราชการ ท้องถิ่นทำการประชาคม ร่วมกับฝ่ายปกครอง กำนัน ทหาร ตำรวจในการหาผู้เสพ ผู้ค้า (ผู้มี) จะทำการเกาะติดและเฝ้าติดตาม) ผู้เสพ (ถ้ามี) จะนำมาบำบัดกับสาธารณสุขต่อไป

ตัวชี้วัดของโครงการ ได้แก่ จะดำเนินการทุกหมู่บ้าน ๑๐๐ %

ผลการดำเนินโครงการ ดำเนินการไปแล้ว ๓ หมู่บ้าน สามารถค้นหาผู้ค้า ผู้เสพ ทำให้เป็นหมู่บ้านสีขาว ซึ่งผู้เสพส่วนใหญ่จะเป็นรายเดิมที่มีการบำบัด และเฝ้าติดตามไปแล้วประชาชน ให้ความสนใจ และมีส่วนร่วม ประมาณ ๔,๐๐๐ คน ในการดำเนินงานต่าง ๆ ดังนี้ ๑. ค้นหาผู้เสพ ผู้ค้า (ทำการประชาคม) ๒. ด้านฝ่ายปกครองจะทำการประชาธิปไตย ๓. ตั้งด่านภายในชุมชนเพื่อทำการปราบปราม ๔. สาธารณสุข ค้นหาผู้เสพเพื่อนำมาบำบัด ๕. ใช้กฎชุมชน (ถ้ามีผู้ค้าจะให้ออกจากหมู่บ้านทันที)

๒.๒๒ โครงการ อาสาป้องกันภัยยาเสพติด

ดำเนินโครงการโดย เทศบาลตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เนื่องจากในพื้นที่ ต.เวียงพางคำ เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์ และประชากร อีกทั้งยังมีพื้นที่ติดแนวชายแดน จึงเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด เทศบาลตำบลเวียงพางคำ จึงได้จัดโครงการเสริมสร้างความรู้ และแนวทางในการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับกลุ่มพลังต่างๆ

ตัวชี้วัดของโครงการ ได้แก่ ๑. อบรมให้ความรู้กับผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มพลังมวลชน จำนวน ๓ หมู่บ้าน จำนวน ๓ รุ่นๆ ละ ๔๐ คน รวมทั้งสิ้น ๑๒๐ คน ๒. เชิงคุณภาพ : ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ รู้เท่าทันยาเสพติดและสถานการณ์ ยาเสพติดในปัจจุบัน

ผลการดำเนินโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้ารับการอบรม จำนวน ๓ รุ่นๆ ละ ๔๐ คน รวมทั้งสิ้น ๑๒๐ คน ในด้านความรู้ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนในพื้นที่ ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะหมู่บ้านตามแนวชายแดน เช่น บ.ผาแตก หมู่ ๑๐ มีการอยู่เวร - ยาม ตลอด ๒๔ ชม. เป็นการช่วยเหลือในการแก้ไข และป้องกันยาเสพติดได้เป็นอย่างดี

การมีส่วนร่วมของประชาชน

หลังจาก ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม การดำเนินงานของหน่วยงานในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดแล้ว จึงได้มีการสำรวจการมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ของประชาชน โดยได้ทำการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่แนวชายแดนไทย - เมียนมา จำนวน ๗๕๐ คน ในทุกสาขาอาชีพ ตารางที่ ๔-๑ : สรุปผลสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดชายแดนประเทศเมียนมา

๑.	การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม		
		ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
	๑.๑ ท่านเคยเข้าร่วมประชุมแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน หรือไม่	๓๑๓	๓๒๔	๑๑๓
	๑.๒ ท่านเคยแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเรื่องปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน หรือไม่	๑๕๘	๔๐๘	๑๘๔
	๑.๓ ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้าน หรือไม่	๑๘๐	๓๕๗	๒๑๓
	๑.๔ ท่านเคยร่วมวางแผนโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน หรือไม่	๑๖๙	๓๓๖	๒๔๕
	๑.๕ ท่านเคยมีส่วนร่วม ในการคัดเลือกบุคคล เข้ามาแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน หรือไม่	๑๖๙	๓๕๑	๒๓๐

ตารางที่ ๔-๑ : สรุปผลสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน
ที่มีพื้นที่ติดชายแดนประเทศเมียนมา (ต่อ)

๒.	การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ	ระดับการมีส่วนร่วม		
		ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
	๒.๑ ท่านเคยเป็นอาสาสมัคร ในการดำเนินการแก้ไข ปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน หรือไม่	๑๘๑	๓๔๑	๒๒๘
	๒.๒ ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด หรือไม่	๒๕๓	๓๖๔	๑๓๓
	๒.๓ ท่านเคยร่วมโครงการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง ยาเสพติดในหมู่บ้าน หรือไม่	๒๗๕	๓๕๔	๑๒๑
	๒.๔ ท่านเคยให้คำปรึกษาหรือแนะนำ เรื่องปัญหา ยาเสพติดต่อบุคคลในหมู่บ้าน หรือไม่	๑๗๒	๓๕๘	๒๒๐
	๒.๕ ท่านเคยร่วมสมทบทุนในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในหมู่บ้าน หรือไม่	๒๔๙	๓๔๖	๑๕๕
	๒.๖ ท่านเคยร่วมรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับ พิษภัยของยาเสพติด หรือไม่	๒๖๒	๓๕๙	๑๒๙
	เฉลี่ยร้อยละ	๓๐.๙๓	๔๗.๑๕	๒๑.๙๑
๓.	การมีส่วนร่วมด้านประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม		
		ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
	๓.๑ ท่านเคยมีส่วนร่วมในการตรวจสอบหรือติดตามผล การ แก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่	๑๕๓	๓๐๘	๒๘๙
	๓.๒ ท่านเคยมีส่วนร่วมในการติดตามหรือ ให้ข่าวสารผู้ผ่านการบำบัด ในหมู่บ้านหรือไม่	๑๓๕	๓๐๘	๓๐๗
	๓.๓ ท่านเคยมีส่วนร่วมในการติดตามการบังคับใช้ กฎหมายหรือไม่	๑๘๖	๒๙๖	๒๖๘
	เฉลี่ยร้อยละ	๒๐.๙๓	๔๐.๕๓	๓๘.๕๐
๔.	สรุปผลภาพรวม ร้อยละ	๒๗.๒๐	๔๕.๘๐	๒๗.๐๐

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

จากการสำรวจ พบว่าจำนวนประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน
ตามโครงการต่างๆ ได้แก่

มีส่วนร่วมทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒๐

มีส่วนร่วมบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘๐

ไม่เคยมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๐๐

รูปแบบการมีส่วนร่วม ได้แก่

การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๗๙

การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๗๓

การมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๖๑

สรุป

ในบทที่ ๔ นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินโครงการต่างๆ ของหน่วยงานในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย เฉพาะด้านที่ติดกับประเทศ เมียนมา ในการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทุกหน่วยงานได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ของรัฐบาลที่กำหนดไว้

การสำรวจความร่วมมือต่อโครงการต่างๆ กับประชาชน จำนวน ๗๕๐ คน ในพื้นที่รับผิดชอบตามแนวชายแดนในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน มีประชาชนได้เคยมีส่วนในการดำเนินการโครงการต่างๆ ถึงร้อยละ ๗๓ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในภาคประชาชนในพื้นที่แนวชายแดนส่วนใหญ่ ต่างมีส่วนร่วม และให้ความร่วมมือกับโครงการของภาครัฐเป็นอย่างดี

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

๑. สถานการณ์ยาเสพติด

๑.๑ สถานการณ์ยาเสพติดภายนอกประเทศ

ในปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ สถานการณ์ยาเสพติดมีความรุนแรงมาก ซึ่งยาเสพติดที่ลักลอบลำเลียงเข้าสู่เขตไทย มาจากแหล่งผลิตบริเวณเขตพื้นที่ตอนเหนือของภูมิลำเนา สาเหตุมาจากการเพิ่มปริมาณการผลิตของกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มที่ทำการค้ายาเสพติด เพื่อจัดหาอาวุธยุทธโปกรณ์ มาเพิ่มศักยภาพ และพัฒนาองค์กำลังของตน นอกจากนี้กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านในการลำเลียงยาเสพติดไปยังประเทศที่ ๓

๑.๒ สถานการณ์ยาเสพติดภายในประเทศ

กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดที่ลักลอบลำเลียงจากแหล่งผลิตเข้าสู่ชายแดนไทย คือ ชนกลุ่มน้อย เชื้อสายมูเซอ และ เชื้อสายอาข่า ซึ่งมีองค์กำลังกระจายอยู่บริเวณตรงข้าม อำเภอแม่ฟ้าหลวง, อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และ อำเภอฝาง, อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตไทย

วิธีการลักลอบลำเลียงจากแหล่งพักในเขตประเทศเมียนมาเข้ามายังชายแดนในประเทศไทย โดยวิธีการนำพาด้วยการเดินเท้าผ่านช่องทางธรรมชาติ และมารวมที่จุดพักบริเวณแนวชายป่าใกล้กับเส้นทาง เพื่อชุกซ่อนในรถยนต์และลำเลียงเข้าสู่พื้นที่ตอนใน โดยกลุ่มเชื้อสายม้ง มีบทบาทในการลำเลียงต่อเข้ายังพื้นที่ตอนใน

๒. ผลการวิจัย

๒.๑ การศึกษาโครงการของหน่วยงานในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติด

ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงการของหน่วยงาน ที่รับผิดชอบในพื้นที่ โดยศึกษาเฉพาะเป็นบางโครงการ และศึกษาเฉพาะหน่วยงานในพื้นที่อำเภอชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย ที่ติดกับประเทศเมียนมา จำนวน ๒๒ โครงการ พบว่าทุกหน่วยงานที่สำรวจนั้น ได้จัดทำโครงการตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาล โดยสรุป ดังนี้

๒.๑.๑ หน่วยงานที่ดำเนินโครงการ

๒.๑.๑.๑ พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๑๕ โครงการ

ตารางที่ ๕-๑ : หน่วยงานที่ดำเนินโครงการ จังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	โครงการ	พื้นที่	หน่วยงาน	หมายเหตุ
๑.	โครงการพัฒนาระบบป้องกัน บำบัดรักษา ผู้เสพและผู้ติดยา เสพติดให้มีประสิทธิภาพ	อำเภอเวียงแหง	โรงพยาบาลเวียงแหง	
๒.	พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมกิจกรรมป้องกันยาเสพติด	ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว	องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองคอง	
๓.	โครงการส่งเสริมความปลอดภัย จากการใช้สารเคมีเกษตร	”	โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพประจำตำบล บ้านใหม่	
๔.	โครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ	ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว	กองทุนแม่ของแผ่นดิน บ้านวังมะริว หมู่ ๒ องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองคอง	
๕.	ค่ายอบรมแกนนำเยาวชนห่างไกล ยาเสพติดโรคเอดส์ และโรค ติดต่อทางเพศสัมพันธ์	”	เทศบาลตำบลบลเมืองนะ	
๖.	โครงการส่งเสริมสุขภาพแบบ องค์รวมสำหรับกลุ่มผู้ป่วยติด สารเสพติด	”	”	
๗.	โครงการเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วม ร่วมของประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของ ของยาเสพติด	ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชย ปราการ	เทศบาลตำบลศรีดงเย็น	
๘.	โครงการก่อสร้างลานกีฬา	ตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชย ปราการ	องค์การบริหารส่วนตำบล แม่ทะลบ	
๙.	โครงการวัดสี่ขาว	อำเภอ ไชยปราการ	ที่ว่าการอำเภอไชย ปราการ	
๑๐.	โครงการป้องกัน และแก้ไขปัญหา ยาเสพติด และปราบปรามยา เสพติด	อำเภอฝาง	สาธารณสุขอำเภอฝาง	

ตารางที่ ๕-๑ : หน่วยงานที่ดำเนินโครงการ จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ลำดับ	โครงการ	พื้นที่	หน่วยงาน	หมายเหตุ
๑๑.	โครงการแดร์ การต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน	ตำบลแม่ฮ้อย อำเภอแม่ฮ้อย	ตำรวจตระเวนชายแดน ๓๓๔	
๑๒.	โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (ภาคประชาชน)	ตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮ้อย	องค์การบริหารส่วนตำบล ท่าตอน	
๑๓.	โครงการอบรมให้ความรู้และป้องกันสิ่งเสพติดในสถานศึกษาและเยาวชนศูนย์พัฒนาคุณภาพศึกษา	”	”	
๑๔.	โครงการสนับสนุนการดำเนินการติดตามและแก้ไขปัญหามัผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด อย่างมีคุณภาพ	ตำบลแม่ฮ้อย อำเภอแม่ฮ้อย	สาธารณสุขอำเภอแม่ฮ้อย	
๑๕.	โครงการเร่งรัดปฏิบัติการค้นหาผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด เข้าสู่กระบวนการบำบัด	อำเภอแม่ฮ้อย	ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อำเภอแม่ฮ้อย	

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๒.๑.๑.๑ พื้นที่จังหวัดเชียงราย จำนวน ๗ โครงการ

ตารางที่ ๕-๒ : หน่วยงานที่ดำเนินโครงการ จังหวัดเชียงราย

ลำดับ	โครงการ	พื้นที่	หน่วยงาน	หมายเหตุ
๑.	โครงการพัฒนาผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะการป้องกันตัวเองจากยาเสพติด	ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง	จังหวัดเชียงราย	
๒.	โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง	องค์การบริหารส่วนตำบล แม่สลองใน	
๓.	โครงการพัฒนาคน พัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อชีวิตอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน	อำเภอแม่ฟ้าหลวง	โรงพยาบาลแม่ฟ้าหลวง	

ตารางที่ ๕-๒ : หน่วยงานที่ดำเนินโครงการ จังหวัดเชียงราย

ลำดับ	โครงการ	พื้นที่	หน่วยงาน	หมายเหตุ
๔.	โครงการสร้างจิตสำนึกในการแก้ไข ปัญหายาเสพติด	ตำบลเทอดไทย อำเภอ แม่ฟ้าหลวง	องค์การบริหารส่วนตำบล เทอดไทย	
๕.	โครงการเฝ้าระวังป้องกันในหมู่บ้าน เป้าหมายรุนแรงระดับอำเภอตาม แผนปฏิบัติการประชารัฐร่วมใจ	อำเภอแม่ฟ้า หลวง	ที่ว่าการอำเภอแม่ฟ้าหลวง	
๖.	โครงการประชารัฐร่วมใจสร้าง หมู่บ้านชุมชนมั่นคงปลอดภัยยา เสพติด	ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย	สาธารณสุขตำบลเกาะช้าง	
๗.	โครงการอาสาป้องกันภัยยาเสพติด	ตำบลเวียงพางคำ	เทศบาลตำบลเวียงพางคำ	

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๒.๑.๒ รูปแบบการดำเนินโครงการ

จากศึกษาข้อมูลโครงการที่ดำเนินการโดยหน่วยงานในพื้นที่อำเภอชายแดน
ของจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย จำนวน ๒๔ โครงการนั้น พบว่ามีรูปแบบการดำเนินกิจกรรม
ต่างกัน สรุปได้ดังนี้

๒.๑.๒.๑ โครงการที่วัตถุประสงค์หลักเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายา
เสพติดโดยตรง จำนวน ๑๙ โครงการ ได้แก่

๑. การบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด จำนวน ๖ โครงการ

๑.๑ โครงการพัฒนาระบบป้องกัน บำบัด รักษาผู้เสพและผู้
ติดยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ โดยโรงพยาบาลเวียงแหงจังหวัดเชียงใหม่

๑.๒ โครงการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดโดย
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่

๑.๓ โครงการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม สำหรับกลุ่ม
ผู้ป่วยติดสารเสพติด โดย เทศบาลตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

๑.๔ โครงการสนับสนุน การดำเนินการติดตาม และแก้ไข
ปัญหาการเสพ/ผู้ติดยาเสพติดอย่างมีคุณภาพ โดย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

๑.๕ โครงการเร่งรัดปฏิบัติการค้นหา ผู้เสพ/ผู้ติดเข้าสู่
กระบวนการบำบัด โดย ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

๑.๖ โครงการ ประชาธิปไตยร่วมใจสร้างหมู่บ้านชุมชนมั่นคง
ปลอดภัยยาเสพติด โดย สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๒. การรณรงค์ป้องกันภัยยาเสพติด จำนวน ๒ โครงการ

๒.๑ โครงการ เพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด โดย องค์การบริหารส่วนตำบลศรีดงเย็น
อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

๒.๒ โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
โดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๓. การอบรมให้ความรู้ จำนวน ๗ โครงการ

๓.๑ โครงการแดร์ การต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็ก
นักเรียน โดย กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓๔ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

๓.๒ โครงการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด (ภาค
ประชาชน) โดย องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่

๓.๓ โครงการอบรมให้ความรู้ และป้องกันสิ่งเสพติด
ในสถานศึกษาและเยาวชน ศูนย์พัฒนาคุณภาพศึกษา โดย องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ
จังหวัดเชียงใหม่

๓.๔ โครงการพัฒนาคน พัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อชีวิตอยู่ดี
มีสุขอย่างยั่งยืน โดย โรงพยาบาลแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๓.๕ โครงการ สร้างจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหายาเสพติด
โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเทอดไท อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๓.๖ โครงการพัฒนาผู้เรียน ด้านความรู้ และทักษะการ
ป้องกันตัวเองจากยาเสพติด โดย โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

๓.๗ โครงการ อาสาป้องกันภัยยาเสพติด โดย เทศบาลตำบล
เวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๔. การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหา จำนวน ๒ โครงการ

๔.๑ โครงการวัดสีข้าว โดย ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติดอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

๔.๒ โครงการเฝ้าระวังป้องกันในหมู่บ้านเป้าหมายรุนแรง
ระดับอำเภอ โดย ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัด
เชียงราย

๒.๑.๒.๒ โครงการทางเลือกที่มีวัตถุประสงค์รองเพื่อสนับสนุนการ
แก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน ๕ โครงการ

๑. โครงการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมส่งเสริมกิจกรรม
โดยองค์การบริหารตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

๒. โครงการส่งเสริมความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีเกษตร
(ตรวจหาสารเสพติดในกระแสเลือด) โดย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่ ตำบลเมืองคอง
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

๓. โครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ (ขยับกาย สบายชีวี) โดยกองทุนแม่ของแผ่นดิน บ้านวังมะริว ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
๔. โครงการค่ายอบรมแกนนำเยาวชนห่างไกลยาเสพติดโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดย เทศบาลตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
๕. โครงการ ก่อสร้างลานกีฬา โดย องค์การบริหารตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

๒.๒ การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลังจากได้ศึกษาข้อมูลโครงการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา ในการแก้ไขปัญหาเสพติดแล้ว จึงได้มีการสำรวจรูปแบบการมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ของประชาชน โดยได้ทำการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่แนวชายแดนไทย - เมียนมา จำนวน ๗๕๐ คน ในทุกสาขาอาชีพ รวมทั้ง มีการสัมภาษณ์ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามบางรายด้วย สรุปผลการสำรวจ ได้ดังนี้

๒.๒.๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านเฉลี่ยพบว่า มีส่วนร่วมทุกครั้งเฉลี่ยร้อยละ ๒๗, มีส่วนร่วมบางครั้ง ร้อยละ ๔๖, ไม่เคยมีส่วนร่วมคิดเป็นร้อยละ ๒๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๕-๓ : การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.	การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	ระดับการมีส่วนร่วม		
		ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
	๑.๑ ท่านเคยเข้าร่วมประชุมแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านหรือไม่	๓๑๓	๓๒๔	๑๑๓
	๑.๒ ท่านเคยแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเรื่องปัญหาเสพติดในหมู่บ้านหรือไม่	๑๕๘	๔๐๘	๑๘๔
	๑.๓ ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้านหรือไม่	๑๘๐	๓๕๗	๒๑๓
	๑.๔ ท่านเคยร่วมวางแผนโครงการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านหรือไม่	๑๖๙	๓๓๖	๒๔๕
	๑.๕ ท่านเคยมีส่วนร่วม ในการคัดเลือกบุคคล เข้ามาแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านหรือไม่	๑๖๙	๓๕๑	๒๓๐
	เฉลี่ยร้อยละ	๒๖.๓๗	๔๗.๓๖	๒๖.๒๖
๒.	การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ	ระดับการมีส่วนร่วม		
		ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
	๒.๑ ท่านเคยเป็นอาสาสมัคร ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านหรือไม่	๑๘๑	๓๔๑	๒๒๘
	๒.๒ ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาเสพติดหรือไม่	๒๕๓	๓๖๔	๑๓๓
	๒.๓ ท่านเคยร่วมโครงการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติดในหมู่บ้านหรือไม่	๒๗๕	๓๕๔	๑๒๑

ตารางที่ ๕-๓ : การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน (ต่อ)

๒.	การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ	ระดับการมีส่วนร่วม		
		ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
	๒.๔ ท่านเคยให้คำปรึกษาหรือแนะนำ เรื่องปัญหา ยาเสพติดต่อบุคคลในหมู่บ้านหรือไม่	๑๗๒	๓๕๘	๒๒๐
	๒.๕ ท่านเคยร่วมสมทบทุนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านหรือไม่	๒๔๙	๓๔๖	๑๕๕
	๒.๖ ท่านเคยร่วมรณรงค์ เผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติดหรือไม่	๒๖๒	๓๕๙	๑๒๙
	เฉลี่ยร้อยละ	๓๐.๙๓	๔๗.๑๕	๒๑.๙๑
๓.	การมีส่วนร่วมด้านประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม		
		ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคย
	๓.๑ ท่านเคยมีส่วนร่วมในการตรวจสอบหรือติดตามผลการแก้ไขปัญหายาเสพติดหรือไม่	๑๕๓	๓๐๘	๒๘๙
	๓.๒ ท่านเคยมีส่วนร่วมในการติดตามหรือให้ข่าวสารผู้ผ่านการบำบัด ในหมู่บ้านหรือไม่	๑๓๕	๓๐๘	๓๐๗
	๓.๓ ท่านเคยมีส่วนร่วมในการติดตามการบังคับใช้กฎหมายหรือไม่	๑๘๖	๒๙๖	๒๖๘
	เฉลี่ยร้อยละ	๒๐.๙๓	๔๐.๕๓	๓๘.๕๐
๔.	สรุปผลภาพรวม ร้อยละ	๒๗.๒๐	๔๕.๘๐	๒๗.๐๐

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๐

๒.๒.๒ รูปแบบการมีส่วนร่วม มากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๗๙ รองลงไปคือ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน คิดเป็นร้อยละ ๗๓ และ การมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล ร้อยละ ๖๑ ตามลำดับ

๒.๓ ข้อจำกัดข้อขัดข้องในการดำเนินงาน

จากการศึกษาการดำเนินโครงการของหน่วยต่างๆ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และ ผลการสำรวจ รวมทั้งได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชนที่ได้ทำการสำรวจ พบว่า ประชาชนในพื้นที่แนวชายแดนส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๗๓) เคยมีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการต่างๆ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของภาครัฐในรูปแบบต่างๆ แต่ยังมีประชาชนบางส่วนซึ่งมีข้อจำกัดบางประการทำให้ไม่ได้มีส่วนร่วมกับโครงการต่างๆ ของภาครัฐ โดยสามารถวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่เป็นข้อจำกัดต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - เมียนมา ในเขตพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงราย ได้ดังนี้

๒.๓.๑ ทศนคติของประชาชนที่มีต่อปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านตามแนวชายแดน

๒.๓.๑.๑ ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านชุมชนที่ห่างไกลมากๆ โดยเฉพาะกลุ่มชนเผ่าชาติพันธุ์ยังมีความเกรงกลัวอิทธิพลของกลุ่มขบวนการ , การไม่ทรยศหักหลังต่อพวกพ้อง เป็นต้น

๒.๓.๑.๒ ปัญหาเสพติดประชาชนบางส่วน มีทัศนคติว่าไม่ยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินงานของภาครัฐ เพราะเป็นการที่จะเอาตัวเข้าไปเสี่ยง มันจะเกิดผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว

๒.๓.๒ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดน

๒.๓.๒.๑ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ส่วนใหญ่เป็นระดับแกนนำหมู่บ้าน/ชุมชน

๒.๓.๒.๒ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยๆมักจะเป็นกลุ่มเดิมๆ เช่น กลุ่ม ชรบ., อสม. หรือ กลุ่มพลังมวลชนจัดตั้งแบบต่างๆ เนื่องจากเป็นกลุ่มมวลชนที่จัดตั้งไว้แล้ว ส่วนประชาชนกลุ่มหน้าใหม่ๆ เข้าร่วมน้อย

๒.๓.๒.๓ กลุ่มนักเรียน เยาวชนในสถานศึกษา มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมาก เนื่องจากมีจำนวนเป็นกลุ่มก้อน ผู้จัดกิจกรรมสามารถกำหนดยอดได้ เมื่อประสานกับสถานศึกษานั้นๆ

๒.๓.๒.๔ ประชาชนมักจะไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นหวังสั้นๆ ไม่สะดวกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่ต้องใช้เวลานานหรือต่อเนื่องมากเกินไป

๒.๓.๒.๕ การติดตามพฤติกรรมหรือสอดส่องดูแลภายในชุมชน มักทำโดยคนที่ได้รับมอบหมายเฉพาะ

๒.๓.๓ รูปแบบการจัดกิจกรรมของหน่วยงานที่นำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด มีข้อจำกัดข้อขัดข้องดังนี้

๒.๓.๓.๑ การอบรมให้ความรู้ บางครั้งประชาชนไม่เข้าใจเนื้อหา, รู้สึกน่าเบื่อหน่าย, เนื้อหาการอบรมซ้ำๆ

๒.๓.๔.๒ การบำบัด

๑. กระบวนการในการบำบัดผู้เสพโดยภาครัฐ ยังมีขั้นตอนดำเนินการยุ่งยาก ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

๒. กิจกรรมการบำบัดแบบต่อเนื่อง ผู้ป่วยหลายคนไม่มาตามนัด เนื่องจากย้ายที่อยู่ หรือ ตรงกับห้วงเวลาในการประกอบอาชีพทำให้ไม่สะดวกในการมาตามนัด

๓. ผู้เข้ารับการบำบัดบางราย ไม่ให้ความร่วมมือในการติดตามตัว เนื่องจากถูกบังคับบำบัด

๒.๓.๔.๓ กฎหมู่บ้านหรือกฎชุมชนที่กำหนดขึ้น มักจะทำเพื่อให้ครบองค์ประกอบของกระบวนการชุมชนที่กำหนด แต่จะไม่ค่อยมีการนำมาใช้อย่างจริงจัง

๒.๓.๔.๔ ข้อจำกัดของประชาชน

๑. พื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา มีประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันหลายชนเผ่า แต่ละชนเผ่ามีภาษาไม่เหมือนกัน บางหมู่บ้านมีหลายชนเผ่าอยู่ประปรายรวมกันทำให้มีการใช้ภาษาแตกต่างกันขณะที่ประชาชนบางส่วนก็ไม่เข้าใจภาษาไทย

๒. ประชาชนอาศัยในพื้นที่ห่างไกล สภาพเส้นทางในพื้นที่ลำบาก การเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมไม่สะดวก

๓. การจัดกิจกรรมบางอย่าง ต้องมีการเชิญมาร่วมเป็นเวลานาน เช่น การประชุม การอบรม การเดินรณรงค์ เป็นต้น ทำให้ประชาชนบางส่วนต้องหยุดงานมาร่วมกิจกรรม ขณะที่บางส่วนก็ไม่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ ทำให้ต้องดึงมวลชนจัดตั้งที่มีอยู่แล้ว เช่น ชรบ., อสม. มาร่วมกิจกรรมเพื่อให้ได้ตามยอด จึงไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากนัก

๔. ประชาชนที่อยู่ห่างไกลมากๆ โดยเฉพาะกลุ่มชนเผ่าที่อยู่ตามห้อยหมู่บ้านบริวาร ต่างๆ มักจะไม่ได้รับการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง

๒.๓.๔.๕ ข้อจำกัดของหน่วยงาน

๑. การจัดทำงบประมาณประจำปี มักใช้ฐานข้อมูลงบประมาณเดิมที่มีอยู่ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดทำงบประมาณ ขณะที่สถานการณ์หรือปัญหาเสพติดของพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

๒. ข้อจำกัดด้านการส่งจ่ายงบประมาณ ทำให้ห้วงเวลาการจัดกิจกรรม ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน

๓. การบูรณาการกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถทำได้จริง

๔. การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาระยะยาว ยังขาดความต่อเนื่อง

๕. พื้นที่ที่อยู่ห่างไกลมีข้อจำกัดด้านเครื่องมืออุปกรณ์ สถานที่

สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากปัญหาเสพติดเป็นเรื่องของผลประโยชน์ มีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องจำนวนมากและมีปัจจัยภายนอกประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ไม่ได้มีเฉพาะปัจจัยภายในประเทศเท่านั้นการปราบปรามให้หมดสิ้นไปจึงทำได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาชน ต้องช่วยกันควบคุมปัญหาเสพติด ให้อยู่ในระดับที่ไม่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ดังนี้

๑. กลไกการแก้ปัญหาระดับพื้นที่อำเภอ

หน่วยงานระดับอำเภอลงไปจนถึงระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ถือเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคความมั่นคงที่มีความซับซ้อนอย่างปัญหายาเสพติดจึงควรให้ความสำคัญกับกลไกระดับอำเภอ ดังนี้

๑.๑ เพิ่มบทบาทและความสำคัญของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอ (ศป.ปส.อ.) เพื่อให้มีเอกภาพในการปฏิบัติ

๑.๑.๑ ให้มีโครงการจัดเฉพาะกิจ มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่อย่างชัดเจน ได้รับสิทธิการปฏิบัติราชการตามที่กำหนด เช่น การบรรจุในโครงสร้างสายงาน กอ.รมน. เป็นต้น

๑.๑.๒ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดที่บรรจุใน ศป.ปส.อ. ควรปฏิบัติงานด้านเดียวโดยให้แยกจากหน้าที่หลัก โดยเฉพาะระดับเจ้าหน้าที่ (อาจยกเว้นระดับผู้บริหาร)

๑.๑.๓ ต้องกำหนดให้มีการบูรณาการวางแผนและปฏิบัติร่วมกันอย่างจริงจัง ในแต่ละกลุ่มยุทธศาสตร์/โครงการหรือในแต่ละกลุ่มภารกิจ โดยเริ่มการบูรณาการกับทุกหน่วยงาน ที่จะจัดทำโครงการก่อนที่จะเสนองบประมาณประจำปี

๑.๒ ให้ความสำคัญกับกลไกการแก้ไขปัญหาในระดับตำบล

๑.๒.๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการหรือคณะทำงานระดับตำบล/หมู่บ้านที่มีการ แต่งตั้งอย่างถูกต้อง ให้เป็นกลไกหลักในการแก้ไขปัญหาเสพติดในตำบล/หมู่บ้าน/ชุมชนโดยตรง โดยกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่และงบประมาณโดยเฉพาะ

๑.๒.๒ กำหนดให้มีอัตรากำลังหรือเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบเรื่องยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างชัดเจน เช่น กำหนดให้กำลังชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านเป็นกำลังในการปฏิบัติ เป็นต้น

๑.๒.๓ สนับสนุนงบประมาณทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจาก ส่วนกลาง เพื่อให้การดำเนินการเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

๒. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ชายแดน

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละพื้นที่ย่อมแตกต่างกันไปอยู่ที่กลไก ระดับอำเภอหรือตำบล จะระดมความคิดหรือการมีส่วนร่วมแบบใด แต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วม ของประชาชนที่ผ่านมาพบว่ามีข้อจำกัดหลายด้านตามที่ได้นำเสนอมาแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอ เกี่ยวกับแนวทางการกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมดังนี้

๒.๑ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนระดมความคิด

๒.๑.๑ การจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ ควรเริ่มจากตัวประชาชน ในพื้นที่เอง ให้ตระหนักในปัญหา และร่วมกันหาแนวทางป้องกันแก้ไขตามศักยภาพของคนในชุมชนก่อน ทั้งนี้ควรใช้วิธีการที่หลากหลายในการระดมความคิด มากกว่าใช้วิธีการเรียกมาร่วมประชุมอย่างเดียว โดยเริ่มตั้งแต่กลไกระดับตำบล/หมู่บ้านในข้อ ๑.๒

๒.๑.๒ ศป.ปส.อำเภอ ในข้อ ๑.๑ ต้องมีบทบาทในการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ขั้นการจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อเกิดการประสานสอดคล้องกัน ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน ซึ่งจะทำให้ราษฎรเกิดความเบื่อหน่าย และจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร เช่น กิจกรรมการฟังบรรยาย, การฝึกอบรมนั้น ควรมีเท่าที่จำเป็นจริงๆ

๒.๒ แผนหรือกิจกรรมใดที่จะให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ได้มีส่วนร่วม ควร มีภาษาของชาติพันธุ์นั้น อยู่ในเนื้อหาสาระสำคัญด้วย ขณะเดียวกันก็สอดแทรกการเรียนรู้ภาษาไทย ไปในคราวเดียวกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย สำหรับในส่วนของเจ้าหน้าที่ชุด ปฏิบัติ ก็ต้องเรียนรู้ภาษาชนเผ่า ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณี โดยการส่งเสริมให้เข้ารับ การศึกษาภาษาชนเผ่า และให้มีการฝึกอบรมก่อนออกปฏิบัติงาน

๒.๓ ทุกแผนงานโครงการ ควรมีหัวข้อหรือช่วงเวลาให้มีการทบทวนหลังการปฏิบัติ ทุกครั้ง เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มาสรุปข้อบกพร่องหรือข้อจำกัด เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๒.๔ รูปแบบการมีส่วนร่วมในแต่ละโครงการ ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้ คนในชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมได้ตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคล แต่มุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ ตามที่กำหนด ทั้งนี้รูปแบบกิจกรรมควรให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วิถีชนเผ่า หรือ วิถีชุมชน แต่ไม่ละเมิด

กฎหมายใดๆ เช่น การตั้งจุดตรวจ/ด่านตรวจตามเส้นทางในชุมชน ต้องมีเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายร่วมปฏิบัติงานด้วย เป็นต้น

๒.๕ กิจกรรมหรือโครงการที่กำหนดเป็นมาตรการบังคับ เช่น กฎหมู่บ้าน/ชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมระดมความคิดที่ส่วนใหญ่ยินยอมพร้อมใจแล้ว ควรมีการรณรงค์/เชิญชวน/หรือบังคับให้มีการปฏิบัติตามอย่างจริงจัง

๒.๖ โครงการพัฒนาทางเลือกหรือการส่งเสริมอาชีพทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ถือว่าเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สำคัญอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเสพติด ดังนั้นจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ควบคู่กับการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ

ยกตัวอย่างการดำเนินด้านการพัฒนาทางเลือกที่มีแผนดำเนินการแบบต่อเนื่องระยะยาว เช่น โครงการร้อยใจรักษ์ลุ่มน้ำงาม บ้านห้วยसान ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการโดย มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดของพื้นที่ ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากกรณี การจับกุม นาย เล่าดำ แสนลี เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ซึ่งถือว่าเป็นนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อชาวบ้านอย่างมาก มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ จึงได้เข้ามาจัดทำโครงการพัฒนาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดของพื้นที่ดังกล่าว โดยแผนที่ ๑ กำหนดระยะเวลาดำเนินการ ๑๒ ปี

ท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่าข้อเสนอแนะดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยความร่วมมือ การบูรณาการจากหน่วยงานราชการแล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชน ภาคประชาสังคม และที่สำคัญ คือ ประชาชน ซึ่งถ้าทุกส่วนร่วมมือกันอย่างจริงจังแล้ว จะสามารถลดปัญหายาเสพติดได้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

กฤษฎา นาคประสิทธิ์, ร.ต.ท. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี”. ๒๕๕๗.

บรรจง สายวงศ์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเขตตำบลสรอย อำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่”. ๒๕๕๗.

สมศักดิ์ นิลบรรเจิดกุล, พ.อ. “การเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดตามแนวชายแดนพื้นที่ภาคเหนือ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กองทุนแม่ของแผ่นดิน บ้านวังมะริว หมู่ ๒ ตำบลเมืองคอง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ (ขยับกาย สบายชีวี)”. ๒๕๕๙.

กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓๔ ตำบลแม่ฮาด อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการเตรียมการต่อต้านการใช้ยาเสพติดในเด็กนักเรียน”. ๒๕๕๙.

เทศบาลตำบลเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. “ค่ายอบรมแกนนำเยาวชนห่างไกลยาเสพติดโรคเอดส์ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์”. ๒๕๕๙.

เทศบาลตำบลเมืองนะ ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับกลุ่มผู้ป่วยติดสารเสพติด”. ๒๕๕๙.

เทศบาลตำบลศรีดงเย็น ตำบลศรีดงเย็น อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ “โครงการเพิ่มศักยภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด”. ๒๕๕๙.

เทศบาลตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. “โครงการอาสาป้องกันภัยยาเสพติด”. ๒๕๕๙.

ฝ่ายปกครอง อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการวัดสีขาว”. ๒๕๕๙.

ฝ่ายปกครอง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. “โครงการเฝ้าระวังป้องกัน ในหมู่บ้านเป้าหมายรุนแรงระดับอำเภอตามแผนปฏิบัติการประชารัฐร่วมใจ ปลอดภัยยาเสพติด อำเภอแม่ฟ้าหลวง ประจำปี ๒๕๖๑”. ๒๕๕๙.

แม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์, มูลนิธิ. “โครงการร้อยใจรักกลุ่มน้ำเมืองงาม ตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่”. ๒๕๕๙.

ยุทธศาสตร์, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนัก. “แผนงานประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนมั่นคงปลอดภัยยาเสพติด (๒๕๕๙ - ๒๕๖๐)”. ๒๕๕๙.

ยุทธศาสตร์, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนัก. “แผนยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดแผน (๒๕๕๘ - ๒๕๖๒)”. ๒๕๕๘.

- โรงเรียนบ้านห้วยผึ้ง ตำบลแม่สองใน อำเภอมะปวยห์ จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการพัฒนาผู้เรียน ด้านความรู้ และทักษะการป้องกันตัวเองจากยาเสพติด”. ๒๕๕๙.
- โรงพยาบาลแม่ฟ้าหลวง อำเภอมะปวยห์ จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการพัฒนาคน พัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อชีวิตอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน”. ๒๕๕๙.
- โรงพยาบาลเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการพัฒนาระบบป้องกัน บำบัด รักษาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ”. ๒๕๕๙.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบ้านใหม่ ตำบลเมืองคอง อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการส่งเสริมความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีเกษตร (ตรวจหาสารเสพติดในกระแสเลือด)”. ๒๕๕๙.
- ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกองกำลังผาเมือง. “รายงานสถานการณ์ชายแดน ประจำปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑”. ๒๕๖๐.
- ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอมะปวยห์ จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการเร่งรัดปฏิบัติการค้นหา ผู้เสพ/ผู้ติดยา เข้าสู่กระบวนการบำบัด”. ๒๕๕๙.
- สาธารณสุขตำบลเกาะช้าง อำเภอมะปวยห์ จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการประชารัฐร่วมใจสร้างหมู่บ้านชุมชน มั่นคงปลอดภัยยาเสพติด”. ๒๕๕๙.
- สาธารณสุขอำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดอำเภอลำปาง”. ๒๕๕๙.
- สาธารณสุขอำเภอมะปวยห์ ตำบลแม่สอง อำเภอมะปวยห์ จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการสนับสนุน การดำเนินการติดตามและแก้ไขปัญหายาเสพติด/ผู้ติดยาเสพติดอย่างมีคุณภาพ”. ๒๕๕๙.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเทอดไทย อำเภอมะปวยห์ จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการสร้างจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหายาเสพติด”. ๒๕๕๙.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองคอง ตำบลเมืองคอง อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่. “การพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมส่งเสริมกิจกรรมป้องกันยาเสพติด”. ๒๕๕๙.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ทะลบ ตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการก่อสร้างลานกีฬา”. ๒๕๕๙.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน อำเภอมะปวยห์ จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (ภาคประชาชน)”. ๒๕๕๙.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน อำเภอมะปวยห์ จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการอบรมให้ความรู้และป้องกัน สิ่งเสพติดในสถานศึกษาและเยาวชนศูนย์พัฒนาคุณภาพศึกษาท่าตอน”. ๒๕๕๙.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สองใน อำเภอมะปวยห์ จังหวัดเชียงใหม่. “โครงการรณรงค์ป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด”. ๒๕๕๙.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : พลตรี จิรเดช กมลเพ็ชร
- วัน เดือน ปีเกิด : ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕
- การศึกษา : มัธยมศึกษา โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รุ่นที่ ๙๗
: นักเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ ๒๑
: นักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ ๓๒
: โรงเรียนเสนาธิการ หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๗๒
- ประวัติการทำงาน
โดยย่อ : ผู้บังคับหมวดเครื่องยิงหนัก กองร้อยเครื่องยิงหนัก กรมทหารม้าที่ ๓
: ผู้บังคับกองร้อยเครื่องยิงหนัก กรมทหารม้าที่ ๓
: ผู้บังคับกองพันทหารม้าที่ ๑๕ กรมทหารม้าที่ ๒
: ผู้บังคับการ กรมทหารม้าที่ ๒
: เสนาธิการกองพลทหารม้าที่ ๑
: รอง ผู้บัญชาการ กองพลทหารม้าที่ ๑
- ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้บัญชาการกองพลทหารม้าที่ ๑

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้านตามแนวชายแดนในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย (ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชายแดนติดประเทศเมียนมา)

ผู้วิจัย พลตรี จิรเดช กมลเพชร **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ตำแหน่ง ผู้บัญชาการกองพลทหารม้าที่ ๑

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ยาเสพติดในปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ พื้นที่ชายแดนด้าน จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย มีความรุนแรงมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาการลักลอบนำยาเสพติดเข้ามาในเขตไทยมากที่สุดเนื่องจากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ มีเขตติดกับรัฐฉานประเทศเมียนมา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งพักและแหล่งยาเสพติดกระจายตามแนวชายแดนเป็นจำนวนมาก สาเหตุมาจากการเพิ่มปริมาณการผลิตของกลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มที่ทำการค้ายาเสพติดโดยเฉพาะกลุ่มว่า อาฮา ล่าหู่ ม้ง ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่อยู่ตามแนวชายแดนในเขตเมียนมาประกอบกับประชาชนตามแนวชายแดนของไทยที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวในเขตเมียนมา ทำให้เป็นปัจจัยที่เอื้อในการลักลอบลำเลียงยาเสพติด ซึ่งจากข้อมูลการจับกุมผู้ลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนนั่นเอง ขณะที่สภาพพื้นที่ชายแดนที่เป็นป่าภูเขา ก็เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการลักลอบลำเลียงยาเสพติด รวมถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ก็มีส่วนที่ทำให้ปัญหาเสพติดขยายตัวมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยรวม

ในการแก้ไขปัญหาเสพติดนั้นนโยบายสำคัญประการหนึ่งของหลายๆ รัฐบาลที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน คือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยในพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดเชียงใหม่ และ จังหวัดเชียงรายก็เช่นกัน ก็ได้มีการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมาร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด ในหลายรูปแบบ เช่น การนำกำลังประชาชนมาตั้งจุดตรวจในชุมชน, การจัดตั้งกฎหมายหมู่บ้านเป็นต้นแต่ก็ยังพบว่าในหมู่บ้านชุมชนตามแนวชายแดนหลายหมู่บ้านที่หน่วยงานหลายหน่วยเข้าไปดำเนินการจัดตั้งชุมชนเข้มแข็งแล้ว ยังเป็นพื้นที่ที่มีการลักลอบลำเลียงยาเสพติดอยู่ ส่งผลให้สถานการณ์เสพติดตามแนวชายแดนด้านจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายยังคงอยู่ในระดับที่รุนแรงตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้น ทางผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดของหมู่บ้านตามแนวชายแดนในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงรายอีกทั้งผู้ทำวิจัยในฐานะที่เป็นผู้ที่ทำงานอยู่ในหน่วยงาน กองกำลังผาเมือง มีภารกิจในการสถาปนาความมั่นคงตามแนวชายแดนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา น่าน อุตรดิตถ์

และพิษณุโลก ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำผลการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในพื้นที่ตามแนวชายแดนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของ กองกำลังผาเมือง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อทราบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - เมียนมา ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย
๒. เพื่อทราบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - เมียนมา ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย
๓. เพื่อทราบรูปแบบการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย - เมียนมา ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่กระทบกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดชายแดนประเทศเมียนมาเฉพาะพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายเท่านั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ ที่มีปัญหาด้านการลักลอบนำเข้ายาเสพติดเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และนำเครื่องมือของการวิจัยเชิงปริมาณมาอธิบายสนับสนุนผลการวิจัยให้สมบูรณ์ขึ้น เช่นการจัดทำแบบสอบถาม, การสนทนากลุ่มย่อยกับประชาชนในพื้นที่ที่กำหนดไว้

ผลการวิจัย

๑. การศึกษาข้อมูล

๑.๑ การศึกษาข้อมูลการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ตามยุทธศาสตร์หรือนโยบายของรัฐบาล โดยหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย โดยได้ศึกษาข้อมูลจำนวน ๒๒ โครงการพบว่ามีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมต่างกัน สรุปได้ดังนี้

๑.๑.๑ โครงการที่วัตถุประสงค์หลักเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยตรง จำนวน ๑๗ โครงการ (การบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดจำนวน ๖ โครงการ, การรณรงค์ป้องกันภัยยาเสพติด จำนวน ๒ โครงการ, การอบรมให้ความรู้จำนวน ๗ โครงการ, การป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาจำนวน ๒ โครงการ)

๑.๑.๒ โครงการทางเลือกที่มีวัตถุประสงค์รองเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหายาเสพติด จำนวน ๕ โครงการ

๑.๒ การสำรวจผลมีส่วนร่วมของประชาชน

การสำรวจรูปแบบการมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ของประชาชน โดยได้ทำการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่แนวชายแดนไทย – เมียนมา จำนวน ๗๕๐ คน ในทุกสาขาอาชีพรวมทั้งมีการสัมภาษณ์ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามบางรายด้วย

สรุปผลการสำรวจพบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ ๗๙ รองลงไปคือ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน คิดเป็นร้อยละ ๗๓ และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามประเมินผล ร้อยละ ๖๑ ตามลำดับ

๒. สรุปผลการศึกษาข้อมูล

จากการศึกษาข้อมูลการดำเนินโครงการของหน่วยต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและผลการสำรวจโดยทำแบบสอบถามรวมทั้งได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประชาชนที่ได้ทำการสำรวจพบว่า ประชาชนในพื้นที่แนวชายแดนส่วนใหญ่ มีส่วนร่วมในการดำเนินการโครงการต่างๆ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติดของภาครัฐในรูปแบบต่างๆ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดหลายประการ ที่ยังเป็นอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านตามแนวชายแดน ดังนี้

๒.๑ ทิศนคติของประชาชนที่มีต่อปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นกับหมู่บ้านตามแนวชายแดน

๒.๑.๑ ประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านชุมชนที่ห่างไกลมากๆ โดยเฉพาะกลุ่มชนเผ่าชาติพันธุ์ยังมีความเกรงกลัวอิทธิพลของกลุ่มขบวนการ, การไม่ทรยศหักหลังต่อพวกพ้อง เป็นต้น

๒.๑.๒ ปัญหาเสพติดประชาชนบางส่วนมีทัศนคติที่ไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินงานของภาครัฐ เพราะเป็นการที่จะเอาตัวเข้าไปเสี่ยง มันจะเกิดผลกระทบต่อตนเองและครอบครัว

๒.๒ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของประชาชนที่อยู่ในหมู่บ้านตามแนวชายแดน

๒.๒.๑ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ส่วนใหญ่เป็นระดับแกนนำหมู่บ้าน/ชุมชน

๒.๒.๒ ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยๆมักจะเป็นกลุ่มเดิมๆ เช่น กลุ่ม ชรบ. อสม. หรือ กลุ่มพลังมวลชนจัดตั้งแบบต่างๆ เนื่องจากเป็นกลุ่มมวลชนที่จัดตั้งไว้แล้วส่วนประชาชนกลุ่มหน้าใหม่ๆ เข้าร่วมน้อย

๒.๒.๓ กลุ่มนักเรียน เยาวชนในสถานศึกษา มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมาก เนื่องจากมีจำนวนเป็นกลุ่มก้อน ผู้จัดกิจกรรมสามารถกำหนดยอดได้ เมื่อประสานกับสถานศึกษานั้นๆ

๒.๒.๔ ประชาชนมักจะไม่สนใจการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นหวังสั้นๆ ไม่สะดวกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาหรือต่อเนื่องมากเกินไป

๒.๒.๕ การติดตามพฤติกรรมหรือสอดส่องดูแลภายในชุมชน มักทำโดยคนที่ได้รับมอบหมายเฉพาะ

๒.๓ รูปแบบการจัดกิจกรรมของหน่วยงานที่นำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดมีข้อจำกัดข้อขัดข้องดังนี้

๒.๓.๑ การอบรมให้ความรู้ บางครั้งประชาชนไม่เข้าใจเนื้อหา, รู้สึกน่าเบื่อหน่าย, เนื้อหาการอบรมซ้ำๆ

๒.๓.๒ การบำบัด

๒.๓.๒.๑ กระบวนการในการบำบัดผู้เสพโดยภาครัฐ ยังมีขั้นตอนดำเนินการยุ่งยาก ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

๒.๓.๒.๒ กิจกรรมการบำบัดแบบต่อเนื่อง ผู้ป่วยหลายคนไม่มาตามนัด เนื่องจากย้ายที่อยู่ หรือ ตรงกับห้วงเวลาในการประกอบอาชีพทำให้ไม่สะดวกในการมาตามนัด

๒.๓.๒.๓ ผู้เข้ารับการบำบัดบางราย ไม่ให้ความร่วมมือในการติดตามตัว เนื่องจากถูกบังคับบำบัด

๒.๓.๓ กฎหมู่บ้านหรือกฎชุมชนที่กำหนดขึ้น มักจะเพื่อให้ครอบครัวประกอบของกระบวนการชุมชนที่กำหนด แต่จะไม่ค่อยมีการนำมาใช้อย่างจริงจัง

๒.๓.๔ ข้อจำกัดของประชาชน

๒.๓.๔.๑ พื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา มีประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันหลายชนเผ่า แต่ละชนเผ่ามีภาษาไม่เหมือนกัน บางหมู่บ้านมีหลายชนเผ่าอยู่ประปรายรวมกันทำให้มีการใช้ภาษาแตกต่างกันขณะที่ประชาชนบางส่วนก็ไม่เข้าใจภาษาไทย

๒.๓.๔.๒ ประชาชนอาศัยในพื้นที่ห่างไกล สภาพเส้นทางในพื้นที่ลำบาก การเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมไม่สะดวก

๒.๓.๔.๓ การจัดกิจกรรมบางอย่าง ต้องมีการเชิญมาร่วมเป็นเวลานาน เช่น การประชุม การอบรม การเดินรณรงค์ เป็นต้น ทำให้ประชาชนบางส่วนต้องหยุดงานมาร่วมกิจกรรม ขณะที่บางส่วนก็ไม่สามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้ทำให้ต้องดึงมวลชนจัดตั้งที่มีอยู่แล้ว เช่น ชรบ., อสม. มาร่วมกิจกรรมเพื่อให้ได้ตามยอดจึงไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากนัก

๒.๓.๔.๔ ประชาชนที่อยู่ห่างไกลมากๆ โดยเฉพาะกลุ่มชนเผ่าที่อยู่ตามห้วยอมหมู่บ้านบริวารต่างๆ มักจะไม่ได้รับการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง

๒.๓.๕ ข้อจำกัดของหน่วยงาน

๒.๓.๕.๑ การจัดทำงบประมาณประจำปี มักใช้ฐานข้อมูลงบประมาณเดิมที่มีอยู่ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดทำงบประมาณขณะที่สถานการณ์หรือปัญหาเสพติดของพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

๒.๓.๕.๒ ข้อจำกัดด้านการส่งจ่ายงบประมาณ ทำให้ห้วงเวลาการจัดกิจกรรม ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน

๒.๓.๕.๓ การบูรณาการกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถทำได้จริง

๒.๓.๕.๔ การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะยาว ยังขาดความต่อเนื่อง

๒.๓.๕.๕ พื้นที่ที่อยู่ห่างไกลมีข้อจำกัดด้านเครื่องมืออุปกรณ์สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ในเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ดังนี้

๑. กลไกการแก้ปัญหาระดับพื้นที่อำเภอ

หน่วยงานระดับอำเภอลงไปจนถึงระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ถือเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ดังนั้นการแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่มีความซับซ้อนอย่างปัญหาเสพติด จึงควรให้ความสำคัญกับกลไกระดับอำเภอ ดังนี้

๑.๑ เพิ่มบทบาทและความสำคัญของศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด อำเภอ (ศป.ปส.อ.) เพื่อให้มีเอกภาพในการปฏิบัติ

๑.๑.๑ ให้มีโครงการจัดเฉพาะกิจ มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่อย่างชัดเจน ได้รับสิทธิการปฏิบัติราชการตามที่กำหนด เช่น การบรรจุในโครงสร้างสายงาน กอ.รมน. เป็นต้น

๑.๑.๒ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดที่บรรจุใน ศป.ปส.อ. ควรปฏิบัติงานด้านเดียวโดยให้แยกจากหน้าที่หลัก โดยเฉพาะระดับเจ้าหน้าที่ (อาจยกเว้นระดับผู้บริหาร)

๑.๑.๓ ต้องกำหนดให้มีการบูรณาการวางแผนและปฏิบัติร่วมกันอย่างจริงจังในแต่ละกลุ่มยุทธศาสตร์/โครงการหรือในแต่ละกลุ่มภารกิจ โดยเริ่มการบูรณาการกับทุกหน่วยงานที่จะจัดทำโครงการก่อนที่จะเสนองบประมาณประจำปี

๑.๒ ให้ความสำคัญกับกลไกการแก้ไขปัญหาในระดับตำบล

๑.๒.๑ กำหนดให้มีคณะกรรมการหรือคณะทำงานระดับตำบล/หมู่บ้านที่มีการแต่งตั้งอย่างถูกต้อง ให้เป็นกลไกหลักในการแก้ไขปัญหาเสพติดในตำบล/หมู่บ้าน/ชุมชนโดยตรง โดยกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่และงบประมาณโดยเฉพาะ

๑.๒.๒ กำหนดให้มีอัตรากำลังหรือเจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบเรื่องยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างชัดเจน เช่น กำหนดให้กำลังชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านเป็นกำลังในการปฏิบัติ เป็นต้น

๑.๒.๓ สนับสนุนงบประมาณทั้งจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจากส่วนกลาง เพื่อให้การดำเนินการเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

๒. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ชายแดน

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละพื้นที่ย่อมแตกต่างกันไป อยู่ที่กลไกระดับอำเภอหรือตำบล จะระดมความคิดหรือการมีส่วนร่วมแบบใด แต่อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ผ่านมาพบว่ามีข้อจำกัดหลายด้านตามที่ได้นำเสนอมาแล้ว

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมดังนี้

๒.๑ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนระดมความคิด

๒.๑.๑ การจัดทำโครงการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ ควรเริ่มจากตัวประชาชนในพื้นที่เอง ให้ตระหนักในปัญหาและร่วมกันหาแนวทางป้องกันแก้ไขตามศักยภาพของคนในชุมชนก่อน ทั้งนี้ควรใช้วิธีการที่หลากหลายในการระดมความคิด มากกว่าใช้วิธีการเรียกมาร่วมประชุมอย่างเดียว โดยเริ่มตั้งแต่กลไกระดับตำบล/หมู่บ้านในข้อ ๑.๒

๒.๑.๒ ศป.ปส.อำเภอ ในข้อ ๑.๑ ต้องมีบทบาทในการบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ขั้นการจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อเกิดการประสานสอดคล้องกัน ไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน ซึ่งจะทำให้ราษฎรเกิดความเบื่อหน่าย และจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร เช่น กิจกรรมการฟังบรรยาย, การฝึกอบรมนั้นควรมีเท่าที่จำเป็นจริงๆ

๒.๒ แผนหรือกิจกรรมใดที่จะให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ได้มีส่วนร่วม ควรมีภาษาของชาติพันธุ์นั้น อยู่ในเนื้อหาสาระสำคัญด้วยขณะเดียวกันก็สอดแทรกการเรียนรู้ภาษาไทยไปในคราวเดียวกันเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของทั้งสองฝ่ายสำหรับในส่วนของเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติก็ต้องเรียนรู้ภาษาชนเผ่า ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณี โดยการส่งเสริมให้เข้ารับการศึกษาภาษาชนเผ่า และให้มีการฝึกอบรมก่อนออกปฏิบัติงาน

๒.๓ ทุกแผนงานโครงการ ควรมีหัวข้อหรือช่วงเวลาให้มีการทบทวนหลังการปฏิบัติทุกครั้ง เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มาสรุปข้อบกพร่องหรือข้อจำกัด เพื่อแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๒.๔ รูปแบบการมีส่วนร่วมในแต่ละโครงการ ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้คนในชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมได้ตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคล แต่มุ่งไปสู่วัตถุประสงค์ตามที่กำหนด ทั้งนี้รูปแบบกิจกรรมควรให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วิถีชนเผ่า หรือ วิถีชุมชนแต่ไม่ละเมิดกฎหมายใดๆ เช่น การตั้งจุดตรวจ/ด่านตรวจตามเส้นทางในชุมชน ต้องมีเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายร่วมปฏิบัติงานด้วย เป็นต้น

๒.๕ กิจกรรมหรือโครงการที่กำหนดเป็นมาตรการบังคับ เช่น กฎหมู่บ้าน/ชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมระดมความคิดที่ส่วนใหญ่ยินยอมพร้อมใจแล้ว ควรมีการรณรงค์/เชิญชวน/หรือบังคับให้มีการปฏิบัติตามอย่างจริงจัง

๒.๖ โครงการพัฒนาทางเลือกหรือการส่งเสริมอาชีพทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ถือว่าเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สำคัญอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเสพติด ดังนั้นจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ควบคู่กับการดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ยกตัวอย่างการดำเนินด้านการพัฒนาทางเลือกที่มีแผนดำเนินการแบบต่อเนื่องระยะยาว เช่น โครงการร้อยใจรักกลุ่มน้ำงามบ้านห้วยसान ตำบลท่าตอน อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการโดย มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดของพื้นที่ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากกรณี การจับกุม นาย เล่าดำ แสนลี เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ ซึ่งถือว่าเป็นนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อชาวบ้านอย่างมาก มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ จึงได้เข้ามาจัดทำโครงการพัฒนาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดของพื้นที่ดังกล่าว โดยมีแผนกำหนดระยะเวลาดำเนินการ ๑๒ ปี

ปัญหาเสพติดเป็นเรื่องของผลประโยชน์ มีผู้เข้ามาเกี่ยวข้องจำนวนมากและมีปัจจัยภายนอกประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ไม่ได้มีเฉพาะปัจจัยภายในประเทศเท่านั้น การปราบปรามให้หมดสิ้นไปจึงทำได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคประชาชนต้องช่วยกันควบคุมปัญหาเสพติด ให้อยู่ในระดับที่ไม่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ